

J e g y z ő k ö n y v

az **Országos Köznevelési Tanács**

2005. április 14-én, csütörtökön, 10 órakor
az Oktatási Minisztérium (Budapest, V. Szalay u. 10-14.)

I. emelet 101. számú termében megtartott

üléséről

Napirend:

1. Elnök- és alelnökválasztás

Előadó: Nagy József

2. Szakmai konferencia előkészítése a mellékelt felkérés alapján

Előadó: Brassói Sándor főosztályvezető-helyettes

3. Digitális taneszköz bizottság létrehozása

Előadó: az OKNT elnöke

4. A PISA 2003 vizsgálat eredményei

Előadó: dr. Vári Péter

5. Javaslat a nemzeti PISA-tanács létrehozására, munkájának céljaira, személyi összetételére

Előadó: Brassói Sándor főosztályvezető-helyettes

6. Egyebek

a) Tájékoztató a tankönyves konferencia előkészítéséről

b) Válasz Hoffmann Rózsa szakképzéssel kapcsolatos kérdésére

Előadó: dr. Szenes György

Elnököl:

Dr. Loránd Ferenc

Jegyzőkönyvvezetők:

Ferenc Zsuzsa és Varga Erzsébet (Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetségének beszédgyorsíró szolgálata)

Az ülés résztvevői**Az Országos Köznevelési Tanács részéről:**

Dr. Loránd Ferenc elnök

Dr. Báthory Zoltán

Dr. Brezsnayánszky László

Dr. Dobos Krisztina

Farkas István

Dr. Hadházy Tibor

Dr. Hoffmann Rózsa

Horn György

Dr. Kelemen Elemér

Kertész János

Liskó Ilona

Makkai László

Nagy József

Dr. Polinszky Márta

Dr. Szabados Lajos

Szakács Mihályné dr.

Dr. Szenes György

Tóth János

Dr. Trencsényi László

Dr. Vágó Irén

Dr. Vekerdy Tamás

Meghívottak:

Brassói Sándor

Dr. Vári Péter

Kosinszky Zsuzsa

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 08 perc.)

DR. LORÁND FERENC, az OKNT elnöke – a továbbiakban ELNÖK: Jó reggelt kívánok! Tisztelettel köszöntöm az OKNT megjelent tagjait, vendégeinket.

Mindjárt a napirend megvitatásával, illetve elfogadásával kezdenénk, de mielőtt erre sor kerülne, egy megtisztelő kötelezettségemnek teszek eleget: Kertész János úrnak, az Akadémia képviselőjének szeretném átadni a miniszter úr felkérő levelét. Köszönjük, hogy elvállaltad a felkérést. *(Átadja a felkérő levelet.)* Tudjuk, hogy ebben a nyárig tartó periódusban nem tudsz jelen lenni az üléseken, mert órád van, ennek tudomásul vételével nyugtázzuk, hogy majd órarendet cserélsz a következő félévben.

A napirendet azért állítottuk így össze, hogy olyan kérdésekben, amelyekben szavazni kell, végre annyian legyünk, amennyi tag az érvényes szavazáshoz kell. Így kerül sor az 1. napirendi pont keretében az elnök- és alelnökválasztásra, miután féléves mandátumot szavazott meg nekünk az OKNT.

A 2. napirendi pontunk egy szakmai konferencia előkészítése az értékelésről, amire felkérést kaptunk. Ennek a döntésnek testületinek kell lenni, nem vállaltam magamra, hogy akár a tematikára, akár az előadókra elnökként válaszoljak a minisztérium felkérő levelére, ezért szeretném, ha ez testületi megtárgyalásra kerülne.

A 3. napirendi pontunk a digitális taneszköz bizottság létrehozása, amiben adósságunk van. Különösen fájjalom, hogy most nincs itt Hadházy Tibor. *(Kosinszky Zsuzsa: De jön.)* A múltkor felkértem, hogy ennek az elnökségi tisztét vállalja el.

Amennyiben gyorsabban haladunk – volt egy kis megbeszélés, hogy talán túlméreteztük az időt az első részre –, akkor előrehozunk napirendet az egyebekből, mert ha jól tudom, Vári Péter időre jön. *(Jelzésre:)* Ha a házban van, akkor fel tudjuk majd hívni.

Ennyi magyarázattal tartoztam a napirendhez, illetve szeretnék még két kiegészítést tenni. Az egyik az, hogy adminisztratív hiba következtében - ami nem az én hibám - nem szerepel, hogy Báthory Zoltán vállalt egy korreferátumot a PISA-vizsgálatról szóló napirendi ponthoz, tehát itt ő lett volna föltüntetve, de ezt elmulasztottam. Ezért elnézését kérem. *(Megérkezik dr. Hadházy Tibor és dr. Brezsnaynszky László.)*

Volt még egy adósságunk: a múltkori tanácskozáson Horn Györgynek és Vekerdy Tamásnak voltak észrevételei a Bologna-folyamattal kapcsolatosan, és Gyuri kérte, hogy szót kaphasson ez ügyben, mert esze ágában sem volt, hogy az OKNT tagjaként interveniáljon vagy szóljon ehhez hozzá. Brezsnaynszky kollega úr ez ügyben írt nekem egy levelet, amit akkor ismerttettem mindenkivel, de ő sem volt itt akkor, úgyhogy kérte Gyuri, hogy pár szót szólhasson ebben az ügyben. Ezt az egyebekbe c) pontként kérem fölvenni a napirendre.

Van-e hozzászólás a napirendhez? *(Senki sem jelentkezik.)* Ki az, aki elfogadja a napirendet? *(Szavazás.)* Egyhangú, köszönöm szépen.

(Horn György jelzésére:) Ha kommunikációs zavar van köztünk, Gyuri, előveszem a jegyzőkönyvet, mert az én memóriám még onnan datálódik – akkor erre én fogok csak visszatérni.

Első napirendi pont: elnök- és alelnök választása. Nagy József úr ministrálja, Zsuzsa segítségével.

NAGY JÓZSEF: Többeszer fogunk ennek a napirendnek, és remélem, végre megoldódik. Úgy látom, hogy közben megszorodtunk. Amikor összeszámoltuk magunkat, akkor tizenöten voltunk, és azzal szinte biztos, hogy nem tudjuk megválasztani az elnököt. Most hányan vagyunk?

KOSINSZKY ZSUZSA: Tizennyolcan.

NAGY JÓZSEF: Huszonhárman vagyunk, abból tizennyolcan jelen vagyunk, és tizenhárom szavazat... *(Megérkezik dr. Dobos Krisztina. – Derűtség. – Közbeszólások: Tizenkilenc!)* Ritkán örültünk ennyire önnek!

ELNÖK: Nem mindenki nevében mondd, csak a sajátodban!

NAGY JÓZSEF: Most már tizenkilencen vagyunk, és ebből tizenhárom igen szavazatot kell elérni ahhoz, hogy az elnököt és az alelnököt megválasszuk. Úgy látom, hozzáfoghatunk a munkához. Az első lépés az, hogy szavazatszámlláló bizottságot kell választani. Azt javaslom, hogy Trencsényi László és Polinszky Márta legyen a szavazatszámlláló bizottság. Egyetért-e ezzel az OKNT? *(Szavazás.)* Köszönöm szépen, ezen átestünk.

Külön kell megválasztanunk az elnököt, és külön az alelnököt.

Az elnökkel kapcsolatban többször megkísértettük a jóistent, és mindig szép nagy szavazatszámot kapott – úgy tudom, más jelölt nem is volt –, csak hogy tizennyolcra meg tizenötön szavazták meg, ezért tehát ellenszavazat miatt nem tudtuk megválasztani.

Az a javaslatom, hogy jelöljük az elnök urat elnöknek – de formálisan meg kell kérdeznem, hogy más jelölt van-e. *(Nincs jelzés.)* Mivel nem jelentkezik senki, megállapítom, hogy régi elnök–új elnökjelölt.

Most következik a szavazás. *(Dr. Szenes György: Nem lehetne egyszerre?)* Nem. *(Dr. Szenes György: Már úgy értem, hogy két papíron, egyszerre. Nem lehet?)* Nem. Külön kell a kettőt. *(Kosinszky Zsuzsa: Amíg összeszedjük az egyiket, addig lehet csinálni a másikat.)* Az ilyen kérdéseket megkonzultáltuk, hogy ne legyen vita.

KOSINSZKY ZSUZSA: A szavazócédulára gyakorlatilag egy név kerüljön fel, akit javasolnak. *(Megérkezik Dr. Vágó Irén. – A jelenlévők kitöltik, a szavazatszámlláló bizottság tagjai összeszedik a szavazólapokat.)*

NAGY JÓZSEF: Ha mindenki túljutott a döntésen, folytathatjuk, míg a számlálás tart.

Folytatjuk tehát az alelnök megválasztásával. Szenes György jelölésére teszek javaslatot, és kérdezem, kinek van más javaslata. *(Nincs jelzés.)* Senki nem emeli a kezét – Szenes György a jelölt. Ki lehet osztani a szavazólapokat. *(A jelenlévők kitöltik, a szavazatszámlláló bizottság tagjai összeszedik a szavazólapokat.)*

Kérem a szavazatszámlláló bizottságot, ismertesse az eredményeket.

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: A szavazatszámlláló bizottság megállapította, hogy mindkét szavazásnál 20 szavazólapot adtak le a szavazók, tehát valamennyi jelenlévő OKNT-tag szavazott. Loránd Ferenc elnökletére 16 igen szavazat érkezett, úgyhogy van pápánk – bocsánatot kérek a hasonlatért –, és négyen üres papírt dobtak be, ami az én értelmezésemben 4 érvénytelen szavazat.

Az alelnökválasztásnál 13 érvényes igen szavazatot kapott Szenes György, úgyhogy alelnökünk is van. Rajta kívül Vágó Irén kapott 3 szavazatot, Kelemen Elemér 1 szavazatot, és 3 nullás, azaz érvénytelen szavazat érkezett.

NAGY JÓZSEF: Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Nagyon köszönjük a bizalmat – gondolom Szenes György nevében is mondhatom, használhatom a többes számot.

Lássunk neki a 2. napirendi pontnak, amely Brassói Sándor főosztályvezető-helyettes úr előadásában fog elhangozni, aki ezen bizonyos szakmai konferencia értékelésének problémakörével fog foglalkozni. Mindenki megkapta az erre vonatkozó tájékoztatót. Megkérem Brassói Sándor urat, szíveskedjék előszóban is elővezetni a témát.

BRASSÓI SÁNDOR: Tisztelt Köznevelési Tanács! Mint ahogy a csatolt anyagban is olvashatják a tagok, az Oktatási Minisztérium az OKNT vezetésével, elnök úrral egyeztetve egy olyan szakmai konferencia megrendezését kezdeményezi, ami egy szűk körű szakértői szintű, egynapos tanácskozás lenne terveink szerint. Ennek apropója az, hogy a szöveges értékelés bevezetése és a tanulói teljesítmények szöveges értékeléséhez kapcsolódó további fejlesztések szükségessé teszik szerintünk azt, hogy egy európai uniós összefüggésrendszerben, egy történeti áttekintésben és a gyerekek személyiségfejlődésére is komolyan odafigyelő pszichológiai, gyermeklélektani dimenzió mentén alakuljon ki egyfajta szakmai tanácskozás és egy olyan javaslat, ami a további irányokat segítheti a minisztérium vezetése számára kijelölni. Ezért a miniszter úr azt kezdeményezte, hogy az OKNT segítségét kérjük ebben, és kérjük az OKNT-t arra, hogy egy ilyen szakmai napon, szakmai konferencián segítse a fejlesztés irányának főbb csomópontjait a minisztériumnak kijelölni.

Ezzel összefüggésben megkerestük az OKNT elnökét, és egy ilyen előkészítő bizottsággal – vagy nem tudom, ennek mi a pontos titulusa –, az OKNT elnökéből, alelnökéből és Báthory Zoltánból álló szakmai delegátussal egyeztettünk két hete ennek lehetséges céljairól, irányairól és a lehetséges előadókról. Úgy érzem, egyetértettünk abban, hogy egy ilyen szakmai nap megszervezésére szükség lehet. Nem gondoljuk azt, hogy ez egy nagyon tág konferencia lenne, olyan előadókról és meghívottakról gondolkodtunk, akik ebben a témában a maguk posztján kellően komoly tudással, tapasztalattal rendelkeznek. Ez a szakmai nap jelentős mértékben segítené a tisztánlátást és a továbblépést ebben a kérdésben. Az anyagban található időpont és a résztvevőkre vonatkozó javaslatlététel, amelyből látható, hogy körülbelül hány fő lenne ezen a konferencián jelen, és az is látható a programjavaslatból, hogy melyek azok a csomópontok, amelyeket szeretnénk felkért előadókkal körbejárni.

Azt gondolom, ez a konferencia nagymértékben segít bennünket, ha az OKNT támogatja ennek megszervezését és részben vállalja az ebben való bábáskodást, segítséget, akkor ez számunkra mindenképpen komoly előrelépést jelent a további terveinkben. Röviden ezzel zárnám, és gondolom, elnök úr még kiegészíti.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Csak szeretném emlékeztetni az OKNT tagjait, hogy amikor felmerült a költségvetési törvény kapcsán, hogy annak égisze alatt vagy keretében minisztériumi javaslat hangzott el a testnevelés tantárgy – azután később más tantárgyak – értékelési módjának megváltoztatására, akkor az volt az OKNT kialakult véleménye, hogy ezt nem szerencsés külön kezelni, ezzel szemben jó volna áttekinteni az értékelés egész rendszerét. Egy.

Kettő: szakmai szervezeteink azért vannak, választott szakmai szervezetek, és ezeknek képviselői, hogy vonja be őket a minisztérium egy ilyen döntés előkészítésébe, amely az értékelésben – most az osztálytermi értékelésről van szó, tehát nem intézményi értékelésről – az eddigiekhez képest változás tervez. Ennek szellemében volt egyszer egy alkalom, megbeszélés a miniszter úrral, meg Sipos és Szüdi államtitkár urak jelenlétében, amikor abban egyeztünk meg, hogy az OKNT – ebben én felhatalmazva éreztem magam az előzetes beszélgetéseink alapján – felajánlja együttműködését a minisztériumnak egy ilyen konferencia megrendezésében, úgy, hogy ennek nem a rendezési feladatai hárulnak ránk, hanem javaslatokat tehetünk tematikára, előadókra. Ennek szellemében kaptuk ezt a felkérő levelet. És most – Hic Rhodus... – el kell döntenünk, milyen tematikai csomópontok mentén akarjuk ezt a konferenciát megrendezni, és természetesen mindahhoz, ami ebben a táblázatos formában szerepel – ez mind javaslat – testületi határozatnak kell megerősíteni, hogy egy ilyen konferencián részt kívánunk venni, kiket akarunk delegálni, illetve hogy kiket szándékozunk meghívni, vagy később megbízunk valakit, aki ezeket a felkéréseket lebonyolítja.

Van már egy időpont-javaslat. Terveimben előzetesen egy május 6-ai javaslat szerepelt, mert a neveléstörténész Németh professzor úrral nekem sikerült találkoznom a múlt héten személyesen, és ő ezen a napon ér rá – de nem voltak még alternatívák. Most viszont tudomásom szerint... *(Közbeszólások.)* Az péntek lett volna, de ez most már ugrott annak

következtében, hogy eljutott hozzám az az üzenet vagy kérés, hogy miniszter úr szeretné, ha olyan időpontban lehetne, amikor ezen részt tudna venni. Ő javasolta a május 9-ei, hétfői napot. Pénteken nem ér rá a miniszter úr, nem tudna eljönni. Ez is javaslat.

HORN GYÖRGY: Együtt leszünk, és nyilatkozunk az érettségi botrányról.

DR. SZENES GYÖRGY: Május 9-e az első írásbeli napja: magyar nyelv és irodalom. *(Zaj, közbeszólások.)*

HORN GYÖRGY: Nem kell keresni, egy helyen leszünk.

ELNÖK: Először talán azt kellene eldönteni, hogy az OKNT – most már testületileg – megerősíti azt, ami korábban kívánságként hangzott el, hozzászólásokban, hogy tekintsük át ezt az egész rendszert, és hogy ebben a szakmai szervezetek aktív szerepet játszanak a vélemények, az álláspontok kialakításában.

Aki egyetért azzal, hogy az OKNT ebben a minőségben részt vegyen egy ilyen konferencia előkészítésében, ilyen kondíciókkal, szíveskedjék most szavazni, mert a részletekről csak az után érdemes. *(Szavazás.)*

KOSINSZKY ZSUZSA: Úgy látom, egyhangú igen.

ELNÖK: Nagyon örvendetes, köszönöm.

Akkor most megnyitnám a vitát az előterjesztés, az időpontok, a meghívottak, a tematikai csomópontok, a résztvevők köre témájában együtt. Előttetek a tervezet, kérem a hozzászólásokat.

HORN GYÖRGY: A konkrét programhoz szeretnék néhány felvetést tenni, ha úgy tűnik, eldőlt, hogy ezt támogatjuk. A cél meghatározása: az Oktatási Minisztérium szakmai támogatása abban, hogy e feltételeket megfelelő szakmai és társadalmi támogatással... - ezt én törölni kérném. Nem hinném, hogy itt mi valamilyen társadalmi támogatást tudnánk – vagy egyáltalán akarnánk – adni.

A másik: a résztvevők köre. Az van itt, hogy az OKNT delegáltjai. Ez azt jelenti, hogy az OKNT dönt róla, vagy az jön, aki akar. Ez egyáltalán nem mindegy. *(Dr. Báthory Zoltán: Ha ő rendezi...)* Ide van írva, hogy „delegáltjai”. *(Brassói Sándor: Tagjai, persze.)* Jó.

Ehhez kapcsolódik a résztvevőknél: ez azt jelenti, hogy ez egy zártkörű rendezvény, vagy legfeljebb nem országosan meghirdetett, de aki bejön, bejön. Mert ez egy lényeges különbség.

BRASSÓI SÁNDOR: Ez egy meghívotti kör lenne.

HORN GYÖRGY: Tehát akik meghívottak, azok érkeznek. *(Brassói Sándor: Így van.)*

Felvetném a kérdést, hogy ha az OKNT ülései nyilvánosak, és ha ilyen téma van, van-e annak akadálya, hogy ezen ennél szélesebb... Nem aggódom, hogy a Sportcsarnokban kellene tartani, de egyáltalán felvetném, hogy ez egy ilyen indíttatású dolog legyen, vagy egy napirenddel, témával előkészített konferencia, amire mások is bejöhetnek.

Végül az utolsó: három előadást és egy beszélgetést, nyilvános fórumot javaslatotok. Ha jól értem, itt van egy ilyen eszmetörténeti, pedagógiatörténeti bemutató. Azon túlmenően legyen valami – és el is vállalnám, tehát ez nemcsak javaslat, ajánlat is – a jelenlegi magyar alternatív iskolai pedagógiai gyakorlatról, ami nem arról beszél, hogy mi volt a története ennek, hanem mi a mai gyakorlata. Ennek vannak összegyűjtött tapasztalatai, működő adataink vannak róla. *(Dr. Báthory Zoltán: A törvény előírja.)* Nem az egész magyar közoktatásra. Viszonylag régen, a 90-es évek eleje óta folyik, és ennek vannak módszertanilag kialakított technikái.

Végül egy kérdés – bár ezzel kellett volna kezdeni –, hogy tulajdonképpen mi az elképzelés ennek a hasznosulásáról. Azon túl, hogy beszélgetünk róla, van-e valamilyen elképzelés a hasznosításra? Köszönöm.

ELNÖK: Dobos Krisztina!

DR. DOBOS KRISZTINA: Elnök úr, én szeretném először azt megtudni, mi a célja a konferenciának. Vagy egy szakmai célrendszer: olyan előadásokat tartani, ami a szöveges értékelést segíti a szakmában, vagy azt mondjuk, hogy népszerűsítjük a szöveges értékelést, és akkor legyenek szülők és széles kör. Akkor nem negyven ember, ha népszerűsíteni akarjuk, mert akkor nem lesz. Ez az első, ami nagyon lényeges.

Nem olyan régen a rádió valamelyik műsorában a szöveges értékelésnek ajánlott igen ostoba mondatok szerepeltek, ott ki is gúnyolták – most nem emlékszem, ezért nem akarom mondani. Meg kellene nézni, ehhez valamiféle felmérés – Irénre nézek, nem tudom, hogy az OKI-ban van-e valami – van-e, hogy mi van most az országban. Hol vannak pozitív példák, és hol vannak a negatív példák – amiket nem kell elmondani, de fel lehet hívni a figyelmet.

A harmadik kérdés: én azt gondolom, hogy az egész értékeléssel probléma van. Nem a szöveges értékeléssel, hanem az értékeléssel van probléma. Nem az alternatív iskolákban, hanem az iskolákban. Meg kellene gondolni, hogy akarunk-e az értékelésről, hiszen az előadások, a programjavaslatok nemcsak a szöveges értékelésben kell hogy valamilyen változtatást hozzanak, hanem az értékelésben kellene valamilyen koncepciót kialakítani. Ezek mind más típusú konferenciát tétéleznek föl. Ebben kellene dönteni, milyen típusút akarunk, és akkor már le lehet szűkíteni.

ELNÖK: Kérem, hogy szóljatok hozzá a Dobos Krisztina által elmondott kérdésekhez, hogy össze tudjam aztán foglalni, és ne csak a saját véleményemet mondjam.

Nagy József!

NAGY JÓZSEF: Én is azzal értenék egyet, hogy az értékelésről legyen konferencia, és ne csak a szöveges értékelésről, mert az egy szűk valami, nem hiszem, hogy azt kéne dicsérnünk vagy szidnunk. Nem erről van szó, hanem arról, hogy valóban az egész értékelési rendszerrel vannak gondjaink és problémáink. Még hozzá olyan értelemben is, hogy egy hagyományos, normaorientált minősítő értékelési rendszert éltetünk tovább, holott másfajta értékelési rendszerek is léteznek, főleg a fejlesztő értékelés. Ezen kívül az osztályzatnak nem a szöveges értékelés az alternatívája. Ilyen is lehet, és ennek is van helye bizonyos területeken, de ha komolyan vesszük az új NAT-ot, a kompetencia alapú fejlesztést, meg a képességfejlesztést, akkor az is fölmerül, és lehetőségként használni is lehet, hogy bizonyos alapvető képességek hosszú évek alatt alakulnak ki, és ehhez hozzá lehet rendelni értékelő eszközt és egyéb fejlődési mutatót; mint ahogy már emlegettem is valamikor, kíváncsiak vagyunk, hogy hogy nő a gyerek, és odahúzzuk az ajtófélfához. Ezt is meg lehet mondani: most itt tart a gyerek, és eddig kell eljutnunk, még ezt az utat kell bejárni. Tehát ilyen fajta fejlődési mutatók is lehetségesek, és ezek sokkal hasznosabbak, mint a szöveg. Viszont ezek csak néhány képességre, készségre alkalmazhatók ma még, vagy a jövőben is, tehát kell a szöveg is, kell az osztályozás is, sok minden kell, és ezt az egész rendszert át kellene tekintenünk, a különböző értékelési lehetőségek helyét, szerepét megvitatni, fölbecsülni. Ne ugorjunk bele egy valamibe, mert az mindig bajt okoz.

Úgy látszik, hogy most túljelentkezés lesz. Én nem szoktam jelentkezni, nem hiszem, hogy bárki is tudna olyan alkalmat mondani, hogy én jelentkeztem volna, hogy: he, he, he, szeretnék előadást tartani az értékelési rendszerről, átfogóan erről az egész problematikáról. De mivel az életem azzal telt az elmúlt negyven évben, hogy mértem, értékeltem, ezért úgy érzem, nem értik félre, hogy jelentkeztem.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Nem értjük félre, Jóska. Köszönöm szépen.
Liskó Ilona!

LISKÓ ILONA: Én is a programhoz szeretnék hozzászólni, részben az előttem szólókhoz kapcsolódva. Nagyon egyetértek azzal, hogy van egy történeti előadás, van egy nyugat-európai mintákat ismertető előadás, van egy nevelés-lélektani előadás, de már Horn Gyuri is észrevette, hogy nagyon hiányzik itt egy olyan előadás, ami a jelenlegi helyzetről számol be. A jelenlegi helyzetről fórum akar lenni, holott szerintem egy, a jelenlegi helyzet ismertetéséről szóló előadásnak kellene lenni, nemcsak az alternatív iskolákról, hanem az összes iskoláról. Tehát itt volt egy nagyon jelentős minisztériumi változtatás, és az ember azt reméli, hogy ezt követte egy szociológiai vizsgálat, amit feltehetően valaki le is bonyolított, ami arról szólt, hogy ez a változás hogyan valósult meg az iskolákban, vagyis, hogy mi történt ezzel a szöveges értékelést bevezető rendelettel, hogyan fogadták a pedagógusok, milyen változást hozott a gyakorlatban. Meg kell keresni azt a szociológust, akitől a minisztérium megrendelte ezt a kutatást, és ő szépen számoljon be azokról az eredményekről, amelyeket ez a változás hozott a magyar iskolarendszerben. Horn Gyuri tudja, hogy milyen változások következtek be az alternatív iskolákban, ezt szépen el is fogja mondani, és kell a szociológus, aki beszámol a másik részéről a dolognak. Szerintem a fórumnak, tehát a vitának majd egyrészt arról kell szólni, amit hallottunk az előadásokban, másrészt pedig valóban arról, hogy mi legyen a jövőben. Tehát részben a tanulságok megvitatását, részben a jövőre vonatkozó különböző megoldási javaslatokat kell a fórum tárgyává tenni, nem a jelenlegi helyzetet, mert az objektív, arról be kell valakinek számolni.

Még annyit hozzátennék, hogy én is egyetértek azzal, hogy nem kell ezt zárt körűvé tenni, hanem ennél jobban ki kéne nyitni - egy nagyobb termet kéne rendelni, és mindenkit meghívni, akit ez a dolog érdekel -, mert ez egy nagyon jelentős változás a közoktatási rendszerben, a pedagógusokat, iskolavezetőket nagyon is érdekli. Miért ne jöjjenek el? Örülünk, ha eljönnek. Szóval nem kell ezt szerintem 50 vagy nem tudom, hány főre redukálni, hanem nyitva kell tartani.

ELNÖK: Köszönöm. Szabados úr!

DR. SZABADOS LAJOS: Tisztelt Tanács! Azzal kezdeném, hogy ez a kis tájékoztató anyag, amit az elnökünknek írtak, az első sorában azt tartalmazza, hogy: dr. Magyar Bálint miniszter úr kérésére. Ez egy nagyon lényeges pont. A miniszter úr részvételi szándéka szerintem elsősorban arra összpontosul, hogy ő ezt a szöveges értékelést szeretné visszahallani. Én ennek azért örülök, mert nagyon kevés ilyen volt, hogy intézkedések után megkérték a szakma véleményét. Ezt mindenféleképpen támogatnunk kell.

Ha most csak erről beszélünk, akkor arra is gondolnunk kell, amit itt többen felvetettek, hogy az értékelést általában át kell-e tekintenünk. Én úgy látom most a saját fejem szerint, hogy meg kellene rendezni ezt a tanácskozást a miniszter úr kérésének megfelelően, és utána kellene ennek a birtokában is egy nagy értékelő konferenciát tartani. Én most ennek látom értelmét.

Hozzá szeretném tenni – hogy legyen más is ilyen önmutogató –, hogy ha erőm engedi, akkor a tanító szakos karok gyakorlóiskoláinak tapasztalatait egy korreferátum keretében szívesen előadnám; nem előadást akarok tartani, csak a tapasztalatokról egy rövid beszámolót, ami, azt gondolom, ennek a témának az értékeléséhez szükséges.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Én is köszönöm. Jegyeztük a felajánlásokat.
Hoffmann Rózsa, parancsolj!

DR. HOFFMANN RÓZSA: Nem ismétlem meg, csak megerősítem mindazt, amit Liskó Ilona mondott, hasonlóképpen vélekedem: a meghívottak köréből nagyon hiányolom a pedagógus szakmai szervezetek vezetőit, jelesül és kiemelten a tanítószervezetek képviselőit. Miután az anyagból úgy látom, hogy alapvetően itt a szöveges értékelés kerül terítékre, és bár lehet, hogy valahol rejtve benne vannak, de sokkal inkább hangsúlyoznám, hogy a tanítószervezetek... *(Jelzésre:)* Most sem látom, úgyhogy nem tudom, hol van. *(Brassói Sándor: Az egyetemi oktatókra gondoltunk itt.)* Én nem az egyetemi oktatókra gondolok, hanem vannak különböző tanítói egyesületek - a Tanítók Országos Szövetsége, a Budapesti Tanítók Kollégiuma, satöbbi -, és tudom, hogy a katolikus közoktatásnak is van valami tanítószervezete, biztos vannak vagy ötven-tízen-húszan, és nagyon fontos, hogy ott legyenek. Mindössze ennyi.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Báthory Zoltán!

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Eredetileg igen sok fenntartásom volt a tervezett konferenciával szemben, mivel úgy gondolom, a kérdéskörnek van egy neveléstudományi, gyakorlati pedagógiai oldala, és van egy oktatáspolitikai oldala, és azt gondolom, ezeket szét kell választani. Az OKNT és a minisztérium kompetenciája az oktatáspolitikai döntések terén van, nem annyira a neveléstudományi gyakorlati megoldások terén.

Azt javaslom tehát, belenyugodva, hogy ez a konferencia létrejön, hogy legyen azért egy előadás, amelyik ennek a két félnek a felelősségét és a hatáskörét tisztázza. Amíg ez nincs tisztázva, addig ez a két dolog át fog hatni egymásra, és nem biztos, hogy ez jól tesz a dolog gyakorlati megítélésének.

Ezért én egy szűkebb körű konferenciával értenék egyet, amelyben az illetékes pedagógiai civil szervezetek képviselőit, az OKNT-t, a pedagógiai bizottságot stb. meghívjuk – tehát nemcsak az érdeklődők, hanem az ezzel a kérdéssel foglalkozók körét.

A második megjegyzésem, hogy nagyon fontosnak tartom – és az anyag is tartalmazza, a miniszter úrra hivatkozó szöveg is úgy szól –, hogy mindig a tanulók értékeléséről beszélünk. Nem beszélünk a rendszerértékelésről, a pedagógus tevékenységének értékeléséről, a módszerek értékeléséről, hanem csakis és kizárólag a tanulók értékeléséről. A tanulók értékeléséről viszont totális értelemben beszélünk, tehát írásos, szóbeli és cselekvésben megjelenő teljesítményeiket, fejlődési jelenségeiket egyaránt vizsgáljuk. Ez egy kicsit nehezzé teszi a dolog kezelését, hogy ki kell zárni a fogalomból bizonyos területeket, hiszen éppen a következő napirend lesz, amikor a rendszerszintű értékeléssel kapcsolatos javaslat kerül elének, abból pedig ki kellene zárni a tanulók értékelésével kapcsolatos tematika egészét. Kezd egy kicsit ránk nőni ez az értékelés, és ennek meglehetősen elhanyagolt jelenlegi állapota.

Ezzel a két kiegészítéssel szeretném elősegíteni a magam részéről azt, hogy azok gyűljenek össze, akik a dologgal foglalkoztak, erről írtak, és akik esetleg csinálják – nehéz vagy könnyebb körülmények között.

NAGY JÓZSEF: Bocsánat, hogy közbeszólok, de amennyiben csak a szöveges értékelésről lesz szó, én visszavonom a jelentkezésemet. Ott nem kívánok előadást tartani.

DR. TRENCSÉNYI LÁSZLÓ: Már bonyolultabbak vagyunk, mint gondoltuk volna... *(Nagy József: Szokás szerint!)* Nem tudjuk, hogy milyen szándék áll a kérés mögött. Annyit tudunk az előtörténetből – több történet forog közkézen a kakaskáról és a tyúkocskáról –, hogy a miniszter úrnak mint kakaskának eltökélt szándéka a tanulói teljesítmények értékelésének alternatív formái radikális elterjesztése – azt hiszem, talán ez a miniszter pontos törekvése. Emlékszünk rá, hogy a költségvetési vita táján két ezer eurós között becsusszant a költségvetési törvénybe a testnevelés szöveges értékelése. Az nem járt sikerrel. Talán az az anekdota is közkézen forog – ez a kakaska és a tyúkocská története –, hogy miniszter úr természetesen szándékától nem állt el, és szeretett volna ehhez OKNT-s legitimációhoz jutni. Akkor elnök úr,

mint jól nevelt tyúkocská – bocsánatot kérek! –, azt mondta, hogy várjál, kakaska, fussunk még egy kört! Talán ismerik a kollégák a viccet. Nem megy ez olyan gyorsan, ez szakmai, nem oktatáspolitikai probléma, rendezzünk konferenciát. Ebből a kompromisszumból született ez a levél, amiből az derül, hogy márpedig eseménynek – konferenciának – lennie kell.

Kérem szépen, az előadások olyan terjedelműek, tartalmúak és üzenetűek, amit valóban – többen ezt mondják – a pedagógus társadalom végvárain dolgozó tanítóknak, pedagógusoknak érdemes tudniuk, ha eddig nem tudtak, meg a szülőknek, talán még egy kicsit a gyerekeknek is. Klasszikusan a Mindentudás egyetemére való népszerűsítő, aktuális előadások. Vásároljon meg az OM egy Mindentudás egyeteme adást, és ebből a négy programból egy kiváló Mindentudás egyetemét lehetne tartani. Annak van PR-értéke. Az 50 fős konferenciának abban az értelemben sincs PR-értéke, hogy értékeljük, mi történt eddig a törvénymódosítás óta, vagy egyáltalán a XVII. században kialakult osztályozást a XIX. század vége óta folyamatosan kritizáló törekvések óta – már ez is két koncepció –, vagy mi történjék a miniszter következő szándékaival. Ez már nem ugyanaz a konferencia, ha 40-50 fő van. De 40-50 fővel csak úgy érdemes konferenciát szervezni, ha ott mindenki szóhoz juthat. Ez egy exkluzív klub. Azért eljönni a nem megszólalóknak, hogy hallgassák Nagy Józsefet, Szabados Lajost és a többieket – itt nyilván vannak más jelöltek is, én ártatlan vagyok, mert éppen tanulót értékelek ezen a napon, hun szövegesen, hun osztályzattal a Miskolci Egyetemen, úgyhogy igazoltan leszek távol –, arra összecsdítieni ezt a kört, amelyik papírforma szerint legalább olyan okos és tájékozott, mint a nagy tiszteletű előadók, és csak azért, hogy végighallgassák – nem egymást, hanem a négy nagyokost, miközben ők is vannak legalább olyan okosak, annak szerintem megint nincs sok értelme. Nincs multiplikáció, mert ők nem multiplikátorai az ügynek, hanem okos hozzászólói, mert nekik is van véleményük, tapasztalatuk is, pláne, hogyha némelyiküknek talán még megszerezett is. Ebben döntenem kell, hogy ez egy kamaraszimpózium, aminek valamilyen módon, persze, lehet nyilvánosságot csinálni – mondjuk, valamelyik, akármelyik pedagógiai szaklapot a rendező körbe bevonni, és „egyenes adásban” közvetítse a pedagógiai szaklap ennek a szimpóziumnak a tapasztalatait, akkor PR-értéke is van... *(Közbeszólások.)* Nem akarok lapokat mondani... *(Közbeszólás.)* Igen, de ezt hadd ne én javasoljam!

Akkor a sok okos ember mondott valamit, és a többi ember, akiről nem derült ki, hogy ő is van olyan okos, elolvassa, hogy mit mondtak az okosak – akkor ez a dolog funkciója.

De még valami, amiben megint fontos lenne a szándékról hallani, mert a résztvevők célcsoportját meghatározza. Itt most arról a tényről beszélünk – Lajos is a tanítókat emlegette –, ami az elemi fokozaton megindult, és ha úgy tetszik, társadalmi konszenzus majdnem van mögötte, hogy ezt a kérdést tisztázzuk, tehát a kisiskolások tanulmányi teljesítményének különböző alternatívákban megnyilvánuló értékelésének problémája, vagy az egész, a 6-18 évesekig terjedő, ami egészen más helyzetet jelent. Ha ez utóbbi, akkor például elképzelhetetlennek tartom, hogy jogaival élő diák vagy diákszervezeti képviselő, akár a Közoktatás-politikai Tanács diákoldala – nem okos hallgatóként, vattaként, hanem megszólalóként – ebben a konferenciában nem vesz részt. Akárhogy is, mindenképpen a Közoktatás-politikai Tanácsnak mandátumot adnék a jelenlétre ezen a konferencián. Kihagyhatatlan, és, mondom: szülői oldal és diákoldal lenne mindenképpen.

De, mondom, ez attól függ, hogy tényleg mi áll a megrendelés konkrét tartalma mögött: melyik gyerekcsoport az elemzés tárgya – nem mindegy. Mondom, hogy egy okos emberek összejövetele vagy a multiplikátorok összejövetele? A kételkedők vagy a lelkes közvetítők összejövetele-e?

FARKAS ISTVÁN: A tanulói értékelés nehézségeit és válságát, úgy gondolom, mindannyian átérezzük. Ebből a válságból való kiút keresésében, úgy gondolom, egy szegmens a szöveges értékelés. Ezt kiszakítani egy kontextusból én veszélyesnek érzem. Akkor lehetnek olyan szélsőséges vélemények – vad védelmezők és vad támadók. Úgy gondolom, van közös nevező, úgy, hogy „A tanulói értékelésről, különös tekintettel a szöveges értékelésre”. Akkor

minden előadás az értékelésről szólna, és ezt is el tudná helyezni, okosan – nyilván pro és kontra érvekkel. Ez a gondolatom.

Valahol talán az igazság is e körül van. Éppen tegnap volt szülői fogadás az iskolánkban, Mosonmagyaróváron. Milliárdszor több információt kap egy szülő egy fogadáson, mint abból, hogy kettes matematikából a gyerek. Persze van egy skála is, és az a jó teszt, ahol van zárt és nyitott értékelés is. A 4-5. napirendi pontjaink nem sokat érnének, ha nem lennének számokkal mérhető viszonyítások az egész értékelésben, különös tekintettel a miniszter úr kérdésére.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Most én kérek szót. Arra szeretnék visszatérni, amit kiélezett formában utolsó mondatában Trencsényi László mondott, hogy itt most okos emberek tanácskozásáról van szó, vagy - bár nem ezt a szót használta - apológiáról, tehát arról van-e szó, hogy nekünk most meg kell támogatni valamilyen miniszteri szándékot, vagy pedig arról, hogy meg kell vitatni ezt a nagyon fontos problémát. A dolog nem azért került napirendre, mert valamilyen előzetes tanácskozás alapján úgy döntöttünk, hogy a sok égető pedagógiai kérdés közül most az értékelés a legfontosabb. Ez azért történt, mert az volt az OKNT véleménye, hogy itt egy elhamarkodott és előkészítetlen miniszteri döntés volt, ez már bekerült, ráadásul teljesen inadekvát módon, a költségvetési törvénybe - mert hiszen annak, hogy szöveges vagy nem szöveges, az égvilágon semmiféle költségkihatása nincs -, tehát tulajdonképpen beburkoltak vagy bekapcsoltak a költségvetési törvénybe egy fontos szakmai döntést. Szeretném emlékeztetni az OKNT-t, hogy már az előző évi költségvetési vita kapcsán kifejezetten tiltakoztunk az ellen, hogy szakmai kérdésekben szakmai előkészítés nélkül a költségvetési törvényben történjen változtatás vagy más döntés. Ez az előtörténete annak, hogy én ennek szellemében beszéltem és tárgyaltam a miniszter úrral.

Azt az itteni vélemények alapján mertem javasolni, hogy vitassuk meg az értékelés egész problémakörét, mert egyetértve Farkas Pistával, az ő nagyon ügyes javaslatával, hogy a kecske is jóllakjon, meg a káposzta is megmaradjon... (*Farkas István: Meg a farkas is! – Derültség.*), véleményem szerint ennek a konferenciának semmilyen körülmények között nem az a célja, hogy valamilyen miniszteri döntést sejtve, vagy akár félve tőle, beleártsa magát egy olyan szférába, amiben most nem kérték a véleményét. Mi elébe akartunk menni annak, hogy a szakmai szervezetek megkérdezése nélkül szülessenek minisztériumi döntések. Ettől függetlenül még szülehetnek, de jó volna, ha egy szakmai tanácskozáson résztvevőként véleményt tudnánk formálni akár személyenként, és nem okvetlenül testületi határozattal ebben a szakmai kérdésben. Ennyit arról, hogy most azt el kellene döntenie, hogy ez okos emberek gyülekezete-e, vagy pedig valamit eleve helyeselni akarunk, vagy eleve tagadunk. Úgy gondolom, amennyire a hazai káderviszonyok megengedik, legyen ez az okos emberek gyülekezete. (*Dr. Trencsényi László: Bocsnat, inszinuáltál. Azért okos ember is támogathatja a szöveges értékelést, nem?*) Igen, de nem az az alternatíva, hogy okos emberek gyülekezete, vagy a támogatók gyülekezete. (*Dr. Trencsényi László: Kritikusok vagy multiplikátorok, ez volt az én alternatívám.*) A multiplikátorságot eleve kizárta az előtörténet, hiszen mi nem a szöveges értékelést akartuk volna multiplikálni, nem erről szóltak itt a viták, hanem arról, hogy egy szakmailag előkészítetlen döntés felkeltette az érdeklődésünket, hogy a sok megoldatlan pedagógiai probléma közül most ezt vegyük elő; mert azt sem lehet, hogy egyszerűen csak megmorgunk egy rendelkezést, miközben tudjuk, hogy vannak vagy lennének szakmai érveink, és lenne a szakmának is ezzel kapcsolatban mondanivalója. Itt mi szakmai szervezeteket képviselünk. Miért nem tudjuk megkérdezni őket? Így született az az ötlet, hogy legyen erről egy beszélgetés, tanácskozás, vagy konferencia.

Az más kérdés, hogy ez a 40-50 fő jó-e vagy nem jó, ebben most nem tudok állást foglalni. Gondolom, azért 40-50 fő, mert tényleg arról volt szó, hogy nem propagálni akarunk valamint, nem demonstrálni akarunk valami ellen, hanem hozzá akarjuk segíteni önmagunkat és a minisztériumot is ahhoz, hogy lehetőleg a szakma egyetértésével találkozzon, vagy az egyet

nem értésével is számoló döntést hozzon, ne gondolja, hogy a közoktatási törvény egyik passzusának a megváltoztatásával automatikusan meg lehet változtatni pedagógiai gyakorlatokat, ráadásul úgy, hogy a szakma is egyetértson vele. Kifejezetten az volt a cél, hogy ebben az értelemben vitassuk meg a problémát, és nem volt olyan – legalábbis az én fejemben nem volt, és az itteni hozzászólások között sem volt –, aki vagy eleve azért akart egy tanácskozást, hogy legyen mire hivatkozni, hogy elutasítsunk egy miniszteriális elképzelést, vagy a fordítottja, hogy legyen mire hivatkozni, hogy támogassuk. Tehát azt gondolom, és azokkal értek egyet, akik abban az értelemben szóltak, hogy beszéljük meg ennek a legfontosabb aspektusait.

Úgy jött létre ez a tematikai megosztás, hogy voltak tradíciók, van ennek egy története, van egy nemzetközi összefüggése, és érdemes volna abba is betekinteni, van egy pszichológiai aspektusa a kérdésnek. Így jött ez a három fő téma szóba. Ehhez nagyon logikusan csatlakozik, amit Horn György mondott, hogy a mai alternatív iskoláknak nagy tapasztalata van ebben, vonjuk be őket, engedjük őket szóhoz jutni, vagy akár egy külön előadás formájában megnyilvánulni. Tehát amellet tenném le a voksot, hogy ez egy szakmai megbeszélés, nem elkötelezett sem pro, sem kontra, feltárja, megvitátja a problémákat, artikulál bizonyos véleményeket.

A következő hozzászóló Hoffmann Rózsa.

DR. HOFFMANN RÓZSA: Azt hiszem, ez most egy kicsit ügyrendi jellegű is. Úgy látom, abban egyetért az OKNT, hogy a konferenciát támogatja. Az a javaslatom, hogy bízzuk meg elnök urat, hogy ennek az előkészületeit, célját, a meghívandók körét tovább tisztázza, véglegesítse. Végül is a konferencia fő szervezője, finanszírozója, szponzora úgyis a minisztérium, aki megrendeli a konferenciát és fizeti, leginkább az határozza meg ezeket, elnök pedig úr viszi hozzá azokat a szakmai javaslatokat, amelyeket megfogalmaztunk. Esetleg még meg lehet erősíteni azzal, hogy két napon belül e-mailen véleményeket közölhetünk, de ez nem olyan kérdés – én legalábbis így látom –, hogy erről itt tovább vitatkozni kellene. Amit az előkészületekről elmondta, Feri, az rendben van, az jó. Mindenkinek más-más árnyalatú véleménye van, még én is írnék egy e-mailt, mert vannak még gondolataim, de ez nem egy szavazással eldöntendő kérdés. Tehát azt szeretném kezdeményezni, hogy zárjuk le ezt a napirendi pontot.

ELNÖK: Köszönöm. Vágó Irén!

DR. VÁGÓ IRÉN: Én is azt mondom, hogy egy oldalnyi szövegnek kellene erről születni. Van ennek az egész tanácskozásnak egy címe. A cím tükrözze azt, ami ebben van, tehát, hogy döntéseket kell hozni, hogy szöveges értékelés, tágabb értékelés legyen-e, vagy melyik, csoportos legyen-e, és így tovább. Lehetne itt szakértői konferenciában is gondolkodni, csak akkor mást kell csinálni, mint ami le van írva, akkor amiket ott előadásban meghallgatnánk, azokat az anyagokat írásban ki kell küldeni annak a 30-40 okos embernek. De hát mindenki tudja, hogy hogy kell ezt csinálni.

ELNÖK: Az utolsó előtti Szenes György, és Brassói úr zárja a hozzászólásokat.

DR. SZENES GYÖRGY: Alternatív megoldást javasolnék, két lépcsőben. Felvetődik itt azért egy széles körű szakmai igény is az értékelésről önmagáról, nemcsak a szövegesről. Hogyha most megcsinálnánk a Vágó Irén által javasolt szűk körű szakértői konferenciát első körben a májusi időpontban, itt lenne muníció, és ezt követően egy nagy, országos konferenciát – mert úgy látszik, ebben nagyon sok minden megvitátandó van, amit át lehet tenni szeptember-október hónapra, és akkor lenne az értékelés en bloc, ezen belül a szöveges értékelés, és akkor egy egész nagy. Ez lenne a multiplikátorok számára is ajánlható konferencia. Köszönöm szépen.

BRASSÓI SÁNDOR: Köszönöm szépen az észrevételeket, és nagyon röviden szeretnék egy-két apróbb kiegészítést tenni. Megköszönöm elnök úr hozzászólását, mert nagyon sok olyan dolgot elmondott, amit szerettem volna én is elmondani.

Mindannyian jól tudjuk, hogy ha az értékelés fogalmát elkezdjük boncolgatni, és akár a keresőbe beírjuk, Magyarországon, de szerte a világon is egy nagyon-nagyon vegyes, keszes-kusza dolgot hoz. Hiszen a pedagógiai értékelés, a szummatív értékelés, a formatív értékelés, a fejlesztő értékelés – és még sorolhatnám –, amelyek átvezetnek a mérés-értékelés vagy a globálisabb minőségfejlesztés irányába, egy nagyon összetett dolog. Ez nemcsak Magyarországon nem tiszta, hanem azt gondolom, a fejlett világban sem az. Jellemző példája, hogy a múlt hét pénteken volt Szegeden egy olyan pedagógiai értékelési konferencia, aminek a háttéranyagait látva az ember nagyon világosan kiszűri, hogy ez terminológiailag nem átlátható, nem egyeztetett dolog, itt nagyon sokféle fogalomrendszer keveredik. Például a formatív értékelés fogalma sem egyértelműen tisztázott – nemcsak nálunk, a világon sok helyen gondok vannak ezzel kapcsolatban. Az OECD rámozdult erre a témára, az OKI közreműködésével, az OECD közreműködésével lesz szeptemberben egy olyan konferencia, nemzetközi szakértőkkel, amely a formatív gyakorlatokat fogja behozni, bemutatni Magyarországon is. Ezek sok szálon kapcsolódnak ehhez a konferenciához is. Ezért azt gondolom én magam is, hogy nem nagyon lehet definitíve a fogalmat tisztán leírni. Hol „szöveges értékelés”-t írtam, hol „a tanulói teljesítmények osztálytermi szintű értékelése minősítése” fogalomrendszere lett leírva, mivel nem egyértelműen világos ez a dolog.

Nyilvánvaló az, hogy mi nem gondoltuk, hogy első lépésként egy nagy országos konferenciát kellene ebből szervezni, ahová – látva ezeket a konferenciákat – nagyon sokan nagyon sokféle gondolatot behozva hozzásegítik a hallgatóságot, hogy meglássa ezt a sokszínűséget, ugyanakkor viszont a dolognak a leszűrése, a tisztánlátás meglehetősen nehézé válik. Ezért gondoltuk, hogy itt egy többlépcsős dologról van szó. Mi támogatnánk, hogy itt egy kétlépcsős dolog legyen. Legyen először egy szakértői – abszolút szakértői – konferencia, azzal, amit zárójelben mondott, természetesen az előadókkal egyeztetve, előzetes anyagok megküldve a résztvevőknek. Itt egy olyan hozzáértő szakértői szint legyen – nem kizárva a nyilvánosságot, a férőhelyek függvényében, de ennek a szervezése nem egyszerű munka –, aminek leszűrődik egy nagyon lényeges magva. Utána, amennyiben az OKNT úgy gondolja, hogy egy tágabb körben, a közvéleményben is meg lehet mártózni – valamikor ősszel –, azt gondolom, ha a forrását megtalálja ennek a minisztérium is, akkor ebben maximálisan partnerek vagyunk.

A másik: amit Horn György úr mondott. Természetesen a „társadalmi”-t kivesszük. Hogy az alternatívok legyenek benne mint értékelési gyakorlat... Megmondom őszintén, először arra gondoltunk, hogy az egyes pontban ez benne van, de érezve, ezt maximálisan lehet önálló pont, támogatjuk is.

Hogy szociológiai felmérést prezentáljunk... Azért ez a dolog most indult el szeptember 1-jén, az első évfolyamon, felmenő rendszerben. Az első évfolyamnál azért még nincsenek olyan mértékű értékelési formák – tekintettel arra, hogy egy úgymond előkészítő év, amikor korábban sem adtunk erről bizonyítványt, hanem egy egymondatos értékelést. Mi gyűjtöttünk ezzel kapcsolatban információkat sok iskolából, és azt gondolom, erről az Oktatási Minisztérium valamilyen módon be fog tudni számolni. Ez egy adalék lesz ahhoz; hogy jelen pillanatban hol áll ez a dolog, hogy halad Magyarországon. Ki lehet egészíteni sok-sok olyan elemmel, amelyek egy része már kiadványban is megjelent az előkészítés során.

Többször beszéltünk már arról, hogy a minisztérium készít egy minőségfejlesztési, mérés-értékelési stratégiát. Erre az iskolabezárásokról szóló országgyűlési határozat kötelezte a minisztert, a minisztériumot. Ez az anyag előzetesen már egy házon belüli egyeztetésen túl van, további csiszolások folynak. Amikor ez az Országgyűlés elé megy, azt gondolom, lesz lehetőség arra, hogy bevonjuk ebbe a körbe. Nyilván meg kell nézni, jelen pillanatban mi van, milyen fejlesztési célokat, irányokat lehet kitűzni. Abban helye kell legyen a pedagógiai

értékelésnek, formatív értékelésnek, az osztálytermi értékelésnek – van is egyébként –, a mérés-értékelésnek, a nemzetközi méréseknek, a minőségfejlesztés egészének. De ez egy tágabb kontextus. Jelen pillanatban számunkra sokkal fontosabb, hogy ezt a szűkebb kérdést tisztán lássuk, ezért javasoltuk ezt a szakértői konferenciát.

A szakmai szervezetek kapcsán: mi nem akartunk ebben a levélben listát írni. Kérjük az OKNT álláspontját – ez akár Szabados Lajosnak, akár Hoffmann Rózsának szól –, örömmel fogadjuk ezeket. Mi magunk is úgy gondoltuk, hogy ezeknek a szakértő embereknek a tudása – akár az egyetemi oktatók, akár a szülők benne vannak eleve, akár az értékelési szakemberek... Gondolom, tesznek a kollégák javaslatot erre e-mailban. Mi örömmel akceptáljuk.

Köszönöm szépen az észrevételeket. Úgy gondolom, ez olyan szakértői konferenciaként indul el, aminek következtében mi is világosabban látjuk azt, hogy a nagy tudású kör valóban mit lát erről, és utána lehet a következő lépés, reményeink szerint valóban országos konferencia.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megpróbálom a határozati javaslat szövegét rögtönözni. Kérem, hogy szóljatok-szóljanak hozzá, hogyha nem korrekt.

Az első, hogy az Országos Köznevelési Tanács vállalja egy ilyen konferencia előkészítésében azt a szerepet, amit a konferencia szakmai jellegű előkészítése, a résztvevők körének meghívása és tematikai rendje tekintetében magára vállalhat. Társ ebben.

De ha gondoljátok, külön is szavazhatunk az egyes pontokról. Ez mehet, amit elmondtam? *(Szavazás.)* Nincs ellenvélemény.

A második: az OKNT kétlépcsős menetben gondolná a kérdés megtárgyalását. Első lépésként szakértői konferenciával értene egyet, amelyben meghívott szakértők, pedagógus szakmai szervezetek delegáltjai vennének részt, viszonylag szűkebb körben, de ezt a rendezvényt nem óhajtáná abban az értelemben zártkörűvé tenni, hogy ne vehetnének részt ebben érdeklődők is. Előkészítés gyanánt rövid tanulmányokat vagy téziseket, gondolatmeneteket kíván megrendelni részben az itt előadásra jelentkező szakértőktől, részben másoktól, amely anyagot szétküld a meghívandó szakértőknek, hogy ezzel bizonyos értelemben orientálja a vita csomópontjait, nem a véleményeket, hanem a csomópontokat.

A második lépcsőről majd az első lépcső lebonyolítása után határozunk.

Ez így jó vagy nem jó?

HORN GYÖRGY: Bocsánat, nem akarom az időt húzni, mert Rózsával egyetérték, csak az alapkérdésre nem válaszoltál. Jóska azt mondta, hogy ha az értékelésről általában van szó, tart előadást, a szövegesről nem. Tartson, vagy ne tartson?

ELNÖK: Az értékelésről általában van szó. Nem intézményi értékelésről, hanem tanulói értékelésről.

HORN GYÖRGY: Tanulóiról, értem, amit Jóska mondott. Az összes többiben, amit elmondtál, egyetértés volt. Abban volt vita, hogy az osztálytermi, tanulói értékelésen belül szöveges értékelésről van szó, vagy általában az értékelés problémáiról, satöbbi. Ez hiányzott az összegzésből.

ELNÖK: Bocsánatot kérek, ez kimaradt, mert én annyira evidenciának éreztem. Ez azt jelenti, hogy az érzések nem azonosak a kifejtett gondolattal. Tehát akkor le kell szögezni, hogy nem korlátozódik ez a szöveges értékelésre, hanem az értékelésről általában, de a tanuló áll a középpontban, tanulói értékelésről van szó.

Fölmerült még Trencsényi László részéről a korosztályi lehatárolás kérdése. Azt javasolnám, hogy ne határoljuk le korosztályra, mert ha az értékelés mint olyan szerepel, és lehatároljuk, akkor ez egy csorba edény, egy csonka téma lesz. Osztálytermi, tanulói értékelés a teljes tankötelezettségi időtartamra vonatkozóan – erről szól ez a konferencia, és az első

etapban ez egy szakmai konferencia. Ezen belül nyilván fölmerül a szóbeli meg a numerikus értékelés, de nem korlátozódik a szöveges értékelés helye, szerepe című altémára.

Trencsényi László!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Visszavonom akkor a kérdésemet, ha a programjavaslat negyedik francia bekezdése nemcsak a nevelés-lélektani, hanem a fejlődés-lélektani problematikát is mellé teszi, mert ez alapvető.

ELNÖK: Jó, nagyon köszönöm. Akkor ezzel ez a pont elmehet, a korosztályt tisztáztuk. Van-e még valami, amit nem foglaltam ez ügyben össze?

NAGY JÓZSEF: A 9-ét beírhatjuk a naptárba? *(Egyeztetés.)*

ELNÖK: Gondolom, nincs tiltakozás az ellen, hogy ezt a témát most hagyjuk abba, aminek az az ára, hogy én viszont folytassam majd. Hogy egész korrektül fogalmazzak, ez azt jelenti, hogy kérem a felhatalmazást arra, hogy időpont ügyben is egyeztessenek a miniszter úrral, mert az nem lehet egy diktátum kérdése, hogy 9-e, és ehhez rendeljük az összes többi. Tudomásul veszek még nagyon sok szempontot. *(Közbeszólás: Délutánra tegyük!)* Így van, és akkor szépen belenyúlhat egy díszvacsorába. *(Derűtség.)*

Trencsényi László!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Ebben a határozati javaslatban hatalmaztasd fel magad, hogy a szakértői konferencia nyilvánossági csatornáinak a problémái is a tervezet szintjén jelenjenek meg, tehát az, hogy hogyan fogja a könyvolvasó hangsúlyosan tényleg egy érettségi kontextusban meghallgatni; buta rádióriportereknek ad sajtótájékoztatót iksz, ipszilon, zé, vagy ez egy zártkörű szakértői konferencia, amelynek az eredményeit higgadtan a szaksajtó publikálja majd. Ezek lényeges különbségek.

ELNÖK: Ezzel nagyon egyetérték. Az utóbbiról lenne szó: a szaksajtó tudósítson erről a konferenciáról szakmai felelősséggel és objektivitással. Ez is a határozatok közé sorolható. *(Nincs ellenvetés.)*

Köszönöm, ezzel ezt a napirendi pontot lezárjuk. Horn Gyuritól búcsút veszünk, mert el kell mennie. *(Horn György elhagyja a termet.)*

A következő napirendi pont – szinte percre pontosak vagyunk – a digitális taneszköz bizottság létrehozása. A következő egyszerűsítéseket javasolnám az OKNT-nek:

1. Ma válasszuk meg ennek a bizottságnak az OKNT részéről delegált elnökét.

2. Tegyük javaslatot arra, hogy az OKNT tagjain kívül szakmai szempontból milyen szervezeteknek kellene tagot delegálni egy ilyen bizottságba, mivel ezek szakmailag nagyon körülhatárolható kérdések, nem rendelkezünk mindannyian – a magam részéről például abszolút nem – olyan kompetenciával, hogy egy ilyen bizottságban felelősen részt tudjunk venni. Az elnököt, akit majd meg fogunk választani, és az OKNT elnökét bízzák meg az OKNT tagjai azzal, hogy az itt eldöntött szervezetek által delegált kollegákat felkérje és megbízza azzal, hogy ebben a bizottságban vegyenek részt. Az OKNT következő ülésére idehozzuk a ma megválasztandó elnökkel egyeztetett személyekről szóló javaslatokat. Elfogadható-e ez a racionalizálása a napirendi pontnak? *(Bólogatások.)*

Akkor első hozzászólásként szeretném elmondani, hogy volt már a tankönyv- és taneszköz bizottságnak a mi ülésünkön nyilvánosan elhangzott javaslata, amely szerint a bizottság elnöki tisztére tényleg Hadházy Tibort kérnénk föl. Azt hiszem, Karlovitz úr javasolta a múltkori összejövetelem, és ezzel teljesen egyetértettem, hogy mielőtt kellemetlen helyzetbe hoznám Hadházy Tibort, előtte kérdezzem meg, hogy ha ilyen javaslat elhangzik, akkor vállalná-e. A válasza igen volt, úgyhogy szeretném megerősíteni ezt a javaslatot. Az szmsz-ünk szerint ennek titkos szavazással kell történnie. Kérdezem, van-e más javaslat az OKNT részéről

az elnöki tisztségre, vagy nincs. *(Senki sem jelentkezik.)* Nem látok kezét a levegőben. Akkor ki kellene osztani a cédulákat. *(Dr. Báthory Zoltán: A témához lehet külön hozzászólni?)* Persze. Most ezt lebonyolítjuk, mert ezzel sietünk, és utána fogunk még beszélni róla. *(Kosinszky Zsuzsa kiosztja a szavazólapokat.)*

Szeretném elmondani, hogy milyen szervezetek merültek föl az előkészítő tárgyalásokon, amelyeknek jó volna, ha ebben a bizottságban lenne delegáltja, de ebben nagyon kérem a segítségeteket. *(Dr. Báthory Zoltán: Mondjad közben, amíg szavazunk.)*

Szó volt arról, hogy az FTT-nek is helyet kellene biztosítani egy ilyen bizottságban, valamint a Matisznak. *(Polinszky Márta felé fordulva:)* Segíts nekem.

POLINSZKY MÁRTA: Magyar Tartalomipari Szolgáltatók Szövetsége.

ELNÖK: Erről majd elmondod, hogy ez micsoda, jó?

POLINSZKY MÁRTA: Akik a különböző típusú tartalmakat földolgozzák digitális módon, tehát ott szakemberek vannak.

DR. DOBOS KRISZTINA: Írtunk ki ilyenre pályázatot a KOMA-ban, és szörnyű dolgok születtek. Többek között beszkeneltek könyveket, aztán időnként villogott a könyv valamelyik sora, és ez már rögtön úgy jelent meg... Azt gondolom, a tanárokat is bele kell venni, mert sok kóklerség van ezen a területen. 4-5 milliótól 25 millióig kértek.

DR. SZENES GYÖRGY: Ez olcsó volt nagyon! Ami digitális, sokkal drágább szokott lenni.

ELNÖK: Én ebben a Matisz-kérdésben nem tudok állást foglalni. Nagyon fontos észrevételnek tartom, amit Dobos Krisztina mondott: olyanoknak kellene ebben mindenképpen részt venni, akik szakmai tapasztalatukkal a tanárok oldaláról képviselnék a szakmailag korrekt álláspontot.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Ott szeretném folytatni, ahol Dobos Krisztina abbahagyta. Megjegyzem, jobb lett volna előbb a bizottság kompetenciáját és feladatkörét tisztázni, aztán OKNT-elnököt választani. Mindegy, most már van elnökünk, de nem tudjuk, a bizottság mivel foglalkozik. Digitális taneszközökkel, ezt tudjuk. Szeretném elmondani, hogy számomra nyugtalanító, ami a digitális taneszközök területén történik. Itt folytatnám azt, amit Krisztina mond, hogy a Háború és béke nem lesz digitális attól, hogy beszkenelik valamibe. *(Zaj, az elnök csendre int.)* Számomra nyugtalanító, ami taneszköz címen és digitalizálás címen folyik ebben az országban, át nem látható szervezetek tevékenysége révén. Kérdezem, hogy ezt az átláthatatlanságot fel tudja-e oldani ez a digitális taneszköz bizottság, vagy sem. Nagyon fontosnak tartom, hogy olyan emberek legyenek itt, akik kritikusak ezzel az irányzattal kapcsolatban, és ugyanakkor átlátják a taneszköz probléma teljes vertikumát és horizontális problémáit egyaránt. Vagyis az ellenérdekelteknek is ott van a helyük a digitális taneszköz bizottságban. Azt gondolom, jó lenne kérni, mi van ebben a digitális taneszköz ügyben, mert hallani arról, hogy rengeteg pénz megy oda, hallani róla, hogy az egész külön megközelítése a modern közoktatásnak – amivel kapcsolatban kétségeim vannak. Jó lenne, ha a részvételünkkel együtt egy kritikus szempont is belépne ebbe a digitális bizottságba. Nem tudom, Tibor ennek az egésznek az elnöke lesz, mert akkor kicsit megnyugodtam.

ELNÖK: Igen. Az volt az előtörténete...

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Tehát nem ismeretlen tantervelmélők kerülnek...

ELNÖK: Eddig is a tankönyv és taneszköz bizottságnak – mindjárt adom a szót, Márta, csak ez is a történehez tartozik, Báthory úr felszólalásához – volt bizonyos rálátása vagy kompetenciája – illetve volt is ott egy szakember, aki ezzel foglalkozott –, a digitális tananyagokra. Kinőtte ennek a bizottságnak a kompetenciáját ez a szféra, és ezért merült föl egy előzetes tanácskozáson, amelyen Sipos helyettes államtitkár úr is részt vett, hogy meg kellene jeleníteni ezt egy külön bizottságban. Erről az ott jelenlévők tanácskoztak, és úgy döntöttek, illetve Sipos államtitkár úr azt mondta, amennyiben kap egy ilyen kérést, és indokolják, hogy ezt egy külön bizottságban kellene megvitatni – mármint pontosan azokat a kérdéseket, amelyeket Báthory Zoltán most exponált –, akkor ő az OKNT-t bízza meg vagy kéri meg, hogy erre egy külön bizottságot alakítson. Az „erre” azt jelenti, hogy azt a szakmaiságot garantálja, amit a tankönyv és taneszköz bizottság kompetenciájában a más típusú taneszközökre vonatkozóan annak a bizottságnak garantálnia kell.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Akkor most van egy taneszköz bizottság, és lesz egy digitális taneszköz bizottság.

ELNÖK: Így van.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Na, ez a baj! Kellene egy taneszköz bizottság, és azon belül lehetne foglalkozni a digitális taneszközökkel. *(Dr. Szabados Lajos: Ehhez hadd szóljak hozzá!)* A digitális taneszköz nem ugyanaz, mint a taneszköz, hanem egy fajtája a taneszközöknek. Nagyon szeretem a digitalizálást, nem ez a bajom.

ELNÖK: Polinszky Márta, Szabados, Liskó, Hadházy – csak mert Mártának előbb bólintottam már.

DR. SZABADOS LAJOS: Én is Mártát választanám.

ELNÖK: Nem mertem ilyen direktben, de megkönnyítettem a dolgomat! *(Derűtség.)*

DR. POLINSZKY MÁRTA: Szeretném az egész dolognak az előtörténetét elmondani.

A digitális tananyagok jelen pillanatban a Sulinet-irodához tartoznak, ő szervezi ezeknek a felkerülését stb. Amikor a tankönyvrendelet készült, már felmerült annak a szükségessége, hogy ne kerülhessenek fel olyan tananyagok az OM pénzén, fennhatósága alatt, mint amiket Dobos Krisztina is említett – és számtalan ilyen példát látunk jelen pillanatban is fenn a hálón.

Akkor elkezdünk dolgozni egy értékelési szempontrendszeren. Hatalmas mennyiség, mert nagyon sok szempontnak kell egy tananyagnak megfelelnie, különböző tananyag típusok vannak... Szóval, folyt egy előkészítő munka a pedagógusok, technológusok – ez a Magyar Tartalomipari Szolgáltatók Szövetsége –, tehát a legkülönbözőbb rétegek bevonásával, hogy legyen ennek egy nagyon komoly értékelési szempontrendszere, elkerülendő azokat a problémákat, amiket Dobos Krisztina és Báthory Zoltán is emlegetett. Ennek ez az előzménye. Akkor még az volt az elképzelés, hogy külön fejezet foglalkozik majd a digitális tananyagokkal. Ez aztán – nem tudom megmondani, miért – nem jött össze, hanem az egész besöpördött a tankönyv- és taneszközrendeletbe, és az OKNT fennhatósága alá. Ez a dolog előzménye.

Azt is szeretném elmondani, hogy valóban voltak már jelentős előkészületek, ennek írásos anyagai is vannak – már ami az értékelési szempontokat illeti –, és jómagam is azt pártoltam, hogy ennek mindenképpen az OKNT-hez kellene tartoznia. Ami miatt én magam a külön bizottság mellett foglaltam végül állást, az az, hogy egyrészt szervezetileg is könnyebben tud működni egy bizottság, hogyha nem valaminek az albizottsága – gondoljunk az szmsz-re, meg mindenféle ilyen technikai kérdésekre –, másrészt mert többen is emlegették, hogy ebbe

mérhetetlen mennyiségű pénzt tesz bele az oktatási tárca, tehát igenis, fémjelzni kell, és ezt egy önálló bizottság jobban fémjelzi, hogy erre az OKNT is nagy figyelmet fordít. Tudomásul veszi ezt a jelenséget, de szemmel akarja tartani, és egy ilyet jobban reprezentál egy önálló bizottság.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szabados úr!

DR. SZABADOS LAJOS: Tisztelt Tanács! Elsőként azzal szeretnék foglalkozni, hogy tényleg volt a TTB előtt ez a napirend, amikor már én is működtem benne. Eléggé átbeszéltük azt a részét, amit Báthory Zoltán érzékeltetett, hogy eszköz, eszköz, tehát az elbírálásnak lesznek általános kritériumai, és lesznek speciális kritériumai. Amikor felvetődött Hadházy Tibor neve, akkor ezt ott megbeszéltük. Elég régóta dolgozunk együtt, nagyon jól tudunk együtt dolgozni. Tehát én azt mondom, hogy bizonyos feltételekkel legyen önálló digitális taneszköz bizottság - már csak azért is, hogy erősítsük ezt a területet -, tehát együttműködve a hagyományos taneszköz bizottsággal, amelyben meg kellene tartani Hadházy Tibor tagságát. Ez az egyik dolog: nincs alá-fölérendeltségi viszony, mellérendeltségi viszony van, együttműködésről van szó, aminek az az előnye, hogy ha együttes üléseket tartanánk, akkor az új tagok, akik ebben még nem vettek részt, átvennék azt a minősítési mechanizmust, amelyben dolgozunk.

A másik: elgondolkoztató az OKNT-bizottság megfogalmazás, mert az OKNT-bizottságokkal kapcsolatosan van egy olyan előírás, hogy a tagok több mint 50 százalékának OKNT-tagnak kell lennie; a TTB-t is így szerveztük. Ez azt jelenti, hogy az az elképzelés, amit már két éve hallottam, de aztán visszavonták, hogy itt különböző szakmabeli emberek lesznek, és két ember lesz az OKNT tagja, rendkívül veszélyes, ebbe nem lenne szabad az OKNT-nek belemenni.

Végül még egy dolog, amit fontosnak tartok: itt is lesznek szakértők, akik majd a taneszközöket elbírálják, és a digitális bizottságnak prezentálják, amely ennek alapján elfogadja, vagy nem fogadja el. Tehát ott majd lehet ezeket az embereket foglalkoztatni, de csak abban az esetben, ha nincs összeférhetlenség. Ez rendkívül fontos, mert ha az lesz, hogy azok bírálják el, akik egyébként csinálják, akkor nagyon sundám-bundám menne, és nem javasolnám, hogy ebbe az OKNT belemenjen.

Köszönöm.

DR. POLINSZKY MÁRTA: Mivel egy rendelet szabályozza a digitálist és a nem digitálist, az eljárás itt ugyanaz, mint a tankönyvek esetében. Tehát erre azért nem tértem ki, mert a szakértői összeférhetlenség minden esetben tisztázódik; itt ugyanaz az eljárásrend, mint a normál tankönyveknél, hiszen a rendelet így írja elő.

ELNÖK: Köszönjük. Tiéd a szó, Tibor.

DR. HADHÁZY TIBOR: Tisztelt Tanács! Báthory tanár úr azt mondta, hogy megnyugtatja, hogy fölmerült a nevem. Én szeretném nyomatékosan azt mondani, hogy engem meg nem nyugtat teljesen meg. Azért nem, mert ennek a bizottságnak annyi előélete azért van részemről is és az OKNT részéről is, hogy a bizottság neve tankönyv- és taneszköz bizottság. Ebben a névmegjelölési összetételben ez a bizottság egy funkcionális taneszközjegyzéktől eltekintve egy abszolút profilú tankönyvbizottságként működik '97 óta Magyarországon. Ez a nevében hordozza ugyan a taneszközt, de annak a minősítése, bírálata, jóváhagyása megoldatlan kérdés. Ez ennek egy szelete - és most érzékelttem az elhangzottakból, hogy a belefektetett pénzeszközöket tekintve ez egy nagyon jelentős szelet -, de továbbra is magában fogja hordozni azt, hogy tankönyv, a digitális taneszköz mellett szükséges a taneszközkérdéssel is foglalkozni egyszer valamilyen formában.

Nem akarom erre fordítani a beszélgetés menetét, de szeretném még elmondani, hogy pillanatnyilag az előzményeken túl ennek a bizottságnak a jogosítványai és az összetétele, ahogy elnök úr mondta, nem tisztázott. Abban a levélben, amelyet korábban megkaptunk, szerepeltek nagyra becsült kollegák nevei, akik ennek a bizottságnak a tagjai lehetnének. Tehát azt kérem, hogy az OKNT különös figyelemmel kísérje ennek a bizottságnak a megalakulását, munkáját, jogosítványainak a körülhatárolását, tevékenységének a megindulását, hiszen a feladat nagyjából körvonalazódik, de ez nem egy kis falat, tehát nagyon komoly terület.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Én is köszönöm. Megnyugtató az azt szeretném mondani, hogy az a bizonyos levél, amire itt utalás történt, egy olyan túlsúlyos személyi összetételre tett javaslatot, amelyet én nem tudtam még tárgyalási alapnak sem elfogadni, ezért nem is került ide. Létezik egy szmsz-ünk, és az szmsz senkit nem ment föl, a digitális bizottságot sem, hogy aszerint álljon össze. Ezért került ez egy teljesen új körben tárgyalásra.

Trencsényi Lászlóé a szó.

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Csak annyit, hogy Hadházy Tibor programbeszédét hallotta az OKNT. 19 OKNT-tag volt a szavazás idején jelen a teremben, tehát az OKNT határozatképes volt. 18 szavazócédula érkezett be, valamennyien Hadházy Tibort javasolták. *(Taps.)*

ELNÖK: Bravó!

DR. HADHÁZY TIBOR: Köszönöm a támogatást.

ELNÖK: A következővel szeretném zárni. Bízhatok meg Hadházy Tibort - a megválasztott új bizottsági elnököt - és engem azzal, hogy a szakmai szempontok figyelembe vételével, minden itt elhangzott aggály hangsúlyos megjelenítésével személyi javaslatokat a szervezetek és a személyek névsorával a következő ülésre tegyünk. Akkor szavazzuk meg a bizottság összetételét. Tehát arra tennék javaslatot, hogy milyen szervezetek legyenek benne képviselve, a szervezetekkel és a személyekkel lefolytatott egyeztetés után, hogy kik legyenek ezek a személyek. Akkor nem mi döntünk Tiborral, de mi készítjük elő azt a határozati javaslatot, amelyről az OKNT dönteni tud. Elfogadja-e ezt az OKNT? *(Szavazás.)* Egyhangú, köszönöm szépen.

Most szünetet rendelék el.

(Szünet: 11.48 – 12.11)

ELNÖK: Folytatjuk a tanácskozást! Köszöntöm Halász Gábort, Vári Pétert, és kérem Vári Pétert, hogy ahhoz az írásos tájékoztatóhoz adja meg szóbeli kiegészítéseket is, és lássunk neki a vitának.

DR. VÁRI PÉTER: Mennyi időm van?

ELNÖK: Mennyi kell? *(Közbeszólások.)* Annyi nincs. A napirend tizenkettőtől tizennégy óráig tart, vitával együtt.

DR. VÁRI PÉTER: Köszönöm szépen. Igyekszem rövid lenni, illetve ott fejezem be, ahol azt mondjátok, hogy „Most már ennyi elég!”.

ELNÖK: Ez egy könnyelmű kijelentés volt. Lehetőleg kerek legyen.

DR. VÁRI PÉTER: Köszönöm szépen a meghívást. Az a kis anyag csak egy kicsit pofátlan megjegyzés. Amire készültem, az valójában egy előadás, előadásféle - természetesen közbe lehet szólni, hogyha nem érhető. Az inkább csak egy kicsit birizgáló jellegű, nem egy teljes, komplett, PISA 2003-as vizsgálat.

Röviden ismertetnék dolgokat, bemutatnék olyan jellegű ábrákat, amelyek ismertek, de mindenképpen ismerhetők, ha valaki esetleg a nemzetközi szakirodalmat nézi. És vannak olyan ábrák, amelyek sajátos ábrák, és Magyarországra vonatkoztathatók. Ami az anyagban szerepel, többé-kevésbé summázat.

(Előadását kivetített ábrákkal illusztrálja.) Mi a PISA? A PISA tulajdonképpen egy monitoring jellegű felméréssorozat, ami 2000-ben indult, az előzetes tervezési munkái viszont már 1997-től elkezdődtek, és folytak. Egy olyan fajta felméréssorozat, amelyben három felmérési terület szerepel: a szövegértés, a matematikai gondolkodás és természettudomány mint fő vonulat. Egy-egy tesztben mind a három megjelenik, tehát egy-egy tesztelési időszakban ez ott van akár egyetlen tesztfüzetben is mind a három terület.

A korábbi vizsgálatokhoz képest eltérés az, hogy nem egy-egy évfolyamról, hanem korcsoportról van szó. Mindig próbálom fókuszba helyezni, hogy itt egy tizenöt éves korosztály – Magyarország esetében egyetlen évfolyam, más országoknál viszont több évfolyamra oszlik meg. Magyarországon esetében 2003-ban alapvetően kilencedik osztályos tanulók szerepeltek, 10 osztályos tanulók, és körülbelül 8 százalékos tanulók az általános iskola 7-8. osztályából. Olyan esetekben nem tudnak eltérni a mintaválasztás során, ahol az 5 százalékot meghaladja egy korosztály, ha bárhol van. Ha 8 százalékról van szó, akkor utána kell menni, és egyfajta becslést kell adni arról a populációról is.

A mintavétel tulajdonképpen a PISA-ban részt vevő országok számára általában minimálisan 150 iskola. 150 iskolából egy reprezentatív 35 tanuló kiválasztására kerül sor, így körülbelül egy-egy országban 2500 a tanulók száma. Vannak olyan országok, amelyek saját maguk számára akár a területi megosztásból, akár a régiók megosztása szempontjából reprezentatív mintát választanak, és jóval nagyobb a minta. Azokban az esetekben régiókra, tartományokra külön-külön tudnak eredményeket mondani.

A PISA hároméves ciklusból áll. Így néz ki a vizsgálat rendje. Tehát 2000-ben a szövegértés, a matematikai gondolkodás és a természettudomány felmérésére került sor. Ez azt jelenti, hogy az a rész, ami hangsúlyos, legalább kétharmad részben vesz részt magában a tesztben. A teszt nem olyan, hogy minden egyes tanuló minden feladatot megold, hanem a legutóbbi alkalommal tíz különböző füzet volt, amelynek egyikét kapta meg egy-egy tanuló, ezáltal két és fél óras volt a teszt, és egy rövid háttérkérdőív segítette a dolgok értelmezését.

2003-tól kezdődően a három kompetenciaterületet egy kiegészítő területtel gondolják, mint egyfajta magyarázó tényezővel, illetve leginkább – nem akarok nagyon belemélyedni, mert túl hosszú lesz... Valójában nem a klasszikus értelemben vett tantárgyhoz kötődik mindhárom terület, hanem ennek egy másik megközelítése. Lehet úgy vulgarizálni, hogy ezek a mindennapi élethez kötődő területek, aminek a mérésére sor kerül – valójában nemcsak ez, hanem még ehhez képest sok minden más. De van egy másik terület, ami mindig súlypontként szerepel a tervezésnél, legalábbis orientál. Ezt szokták a három C-vel jellemezni – angol nyelven érthető, magyarul úgy fogalmazható, hogy tantárgyközi terület, vagyis olyan, amit minden iskolának tanítania kell, vagy az iskolákban folyik egyfajta tanítás és nevelés, és megjelenik tantárgyközi vagy tantervközi területként. A problémamegoldás kicsit ilyen, kicsit nem ilyen. Tehát részben egyfajta tantárgyközi terület, hiszen olyan tantárgy, hogy problémamegoldás nincs. A megjelölt adatokból azt lehet mondani, hogy nemigen köthető tantárgyhoz, viszont meg lehet nevezni, milyen területen tanítanak olyan jellegű dolgokat, ami alkalmassá teheti a tanulókat arra, hogy megoldják. Például egy tanuló kirándulás megszervezése, hogy jönnek ki a legolcsóbban, vagy hogy tudnak oda eljutni a legrövidebb

úton – tipikusan egy problémamegoldási feladat. Az iskolában ilyennel találkozhatnak a gyerekek, próbálkozhatnak, de a mindennapi életben... - most inkább nem ragozom.

2006-ban – már tulajdonképpen előkészítés alatt áll a 2006-os felmérés – a természettudomány jelenik majd meg. A természettudományt se úgy kell értelmezni, ahogy nálunk tanítják. Egészen érdekes, ha majd ott tartunk, lehet, hogy erről lehetne többet is beszélni.

Előjáróban vetném föl, hogy az attitűdök legalább olyan fontos mért területek lesznek a 2006-os természettudományos vizsgálatban, mint maga a tényszerű vagy összefüggésbeli tudás.

2006-ra a tervben szerepelt, hogy az informatikai kompetencia mérésére is sor kerül. Erre azért nem kerül sor, mert maga a természettudománynak van egy olyan optimális változata, hogy magát az egész mérést azok az országok, akik vállalják, opcióként számítógépes alapú teszteléssel oldhatják meg. Ezáltal az informatikai kompetencia egy része is mérhetővé válik, és ebből próbál az OECD olyan képet alkotni, hogy hogyan lehet papír-ceruza alapú információt gyűjteni a tanulók informatikai tudásáról, sokkal inkább, hogy hogyan képesek használni magát ezt a technológiát.

2009 lenne az első igazi trendforduló, vagyis akkor lehetne megállapítani azt, hogy a tanulók szövegértése milyen irányba fejlődött, illetve változott. Habár mindig van lehetőség arra, hogy ne nagyon erőltetett vagy erőteljes megállapításokat tegyünk, hiszen 2000-hez képest a szövegértés területén már 2003-ban is volt egyfajta elmozdulás, illetve voltak mozgások a különböző országokban.

Rátérnék az új elemekre. 2000-ben is volt nemcsak az OECD-országok részvételével, hanem meghívott külső országok részvételével is egy ilyen, amit úgy hívtak, hogy PISA plusz. Akkor 15 ország vett ebben részt, többnyire világbanki támogatással élő országok, akik szerették volna összemérni a képességeiket a világ fejlettebb országaival. Maguk a mérőszámok, skálák és indexek alapvetően az OECD-országok adataiból képződtek, tehát hat OECD-ország – 2000-ben még kevesebb volt, mert egyrésztől nem volt annyi ország, másrésztől pedig a 2000-es vizsgálatból Hollandia kiesett, mert a minta nem volt megfelelő vagy kielégítő, a 2003-asból pedig az Egyesült Királyság esett ki, mert ott nem volt kielégítő a minta – adataiból. Összesen 30 ország vett részt ebben 2003-ban, és 11 további ország.

Itt jeleztem volna a problémamegoldást, mint új területet, ami alapvetően három részelemből épült volna föl. Később nem igen térek erre ki, csak éppen valamilyen összefüggés kapcsán, ezért itt próbáltam volna megjeleníteni a problémamegoldást mint új területet. Ez három alapvető terület: a döntéselemzés, amire példa lehet egy osztálykirándulás, vagy ehhez hasonló, a rendszerelemzéssel kapcsolatos vagy ahhoz fogható terület, és a hibakeresés. Csapó Benőnek egy erről szóló, hosszú cikke jelent meg a márciusi Pedagógiai Szemlében; akit érdekel, az elolvashatja.

Mint egy új lehetőség, 2003-ban megjelent az összehasonlításnak valamifajta csírája vagy eleme. Ez még nem az igazi trend vagy összehasonlítás. Itt szeretném fölhívni arra a figyelmet, hogy bár nem lehet látni most még semmit, de a szövegértésben maga az a score, amit általában 500-as átlaggal szoktak jellemezni, és 100-as szórással, a 2000-es PISA-vizsgálatban fixálódott, a matematikai gondolkodás a 2003-asban, hiszen itt volt a matematika, mint felmért terület, tehát az 500-as OECD-átlag 2003-ban született, a természettudományokban pedig 2006-ban lesz 500-as ez a bizonyos átlag, és ehhez képest lehet majd nézni, hogy melyik országban mennyi.

Itt egy összetett ábra van az országokról, ez nagyjából a 2003-as matematika teljesítmények sora. Tulajdonképpen Hongkong vezet a sort, de ha csak az OECD-országokat nézzük, akkor Finnország, és valahol a végén zárásként Brazília és Uruguay szerepel, de mint OECD-ország Mexikó és Magyarország. A zöld az OECD-átlag fölötti országok sora, a sárga az a tartomány, amelyen belül nem lehet különbséget tenni, tehát amire azt mondja az ember, hogy az eltérés a teljesítményben nem lényeges, vagyis az átlagnál nem szignifikáns az eltérés. Magyarország a piros tartományban szerepel, mondhatnám, hogy nem messze az átlagtól, de mindenképpen szignifikánsan gyengébb annál. Tehát ez a matematika.

Azt lehet elmondani a legjobban teljesítő országokról, mondjuk Finnországról, hogy ez a fajta tudás matematikából egyszerűen csak megerősítette a korábit, tehát szövegértésben is a finnek vezették az OECD-mezőnyt.

Hollandia, aki eddig nem szerepelt, mert nem volt a mintája megfelelő, bizonyította, hogy ő is ide tartozik, tehát a jól teljesítők közé.

Azt is el lehet mondani, hogy van egyfajta fejlődés, ami Magyarország szempontjából érdekes lehet, tehát mindenképpen izgalmas, hogy mi ez a fejlődés, és hogyan mérték. El lehet mondani azt, hogy vannak országok, ahol ezek a teljesítmények a 2000-eshez képest sokkal jobbak, és azt is el lehet mondani, hogy a különbségek a 2000-eshez képest differenciálódnak, tehát valójában nőnek.

Azt is ki tudja mutatni az OECD, hogy ez nem pusztán a nemzeti jövedelem kérdése, nem pusztán pénzkérdés; a nemzetközi kiadványok pont azt mutatják be, hogy a legfontosabb változások nem pénz, nem GDP kérdései, csupán a teljesítményé, illetve más egyéb jellemzők is vannak.

Megmutatnám, hogy a teljesítményszintek hogy néznek ki a matematikánál. Az OECD hat szintet állapított meg a matematikánál. Ha emlékeznek, több szint volt olvasásból. Próbáltam és valamennyire tudtam képviselni azt, hogy jó lenne, ha maradnánk ugyanannál a szintnél, tehát ha öt szint volt az elsőben, akkor legyen öt a következőnél is. Ez egy kicsit megtévesztő lehet, de valójában az érv az volt, hogy azért tesznek még több szintet, tehát ahol tudják, megtörik ezt, mert akkor jobban lehet interpretálni; bár nem biztos, mert ha az ember próbál egymáshoz hasonlítani országokat, akkor az öt meg a hat megtévesztő. Ezért hívom most fel a figyelmet arra, hogy itt hat szint van.

A 6. szint a legmagasabb szint. Hadd ne mondjam el, mindenki el tudja képzelni, hogy ez az a szint, ahol képesek a tanulók akár önállóan is olyan fajta modellalkotásra, hogy egy adott problémahelyzetből kibontsák a legnehezebben kibontható modelleket, megalkossák a modelleket, ezeket interpretálják, feladatokat megoldjanak, tehát ők az igazi kreatív tanulók. Az OECD-országokban a tanulók 4 százaléka tartozik ebbe a szintbe.

A 2. szint egy icipicivel több már annál, mint hogy alapvető, megszokott helyzetben, tehát tanult helyzetben számolási műveleteket végezzenek a tanulók.

Az 1. szint jelenti valójában sarkítva a csak iskolai jellegű, nagyon is alapszintű műveletekre vagy alaphelyzetekre, ismert problémákra vonatkozó feladatmegoldásokat.

Mindig szokott lenni, itt is van egy 1-es alatti szint, ami valójában nem definiálható tudás, de a pszichometriai számolásból következően, ahol a szintek megállapítására sor kerül, mindig van egy olyan réteg, egy olyan társaság, akinek nem lehet jellemezni és definiálni a tudását. Ezek azok, akik az 1-es alatti szintbe tartoznak. Az OECD átlagában a tanulók 8 százaléka ide sorolható.

Vannak olyan ajánlások az Európai Unióban is, amelyek alapvetően ezekre a megfigyelt, föltárt arányokra utalnak, és megállapítások történnek akár a szövegértéssel kapcsolatban is, hogy egy bizonyos időpontra ildomos vagy óhajtott lenne elérni az 1-es és az 1-es alatti szintek összértékének vagy összarányának egy bizonyos százalékra való csökkentését vagy minimalizálását.

Mellette feltüntettem egy táblázatban – mindjárt részletesebben, jobban látszik, és még vissza is térek –, hogy hogyan néz ki a magyar teljesítmény megoszlása a hat plusz egy szint szerint. Az általános iskolásokat azért nem kevertem, mert az általános iskolák másfajta – elég érdekes – képet mutatnak. Maga a minta nagysága nem elegendő ahhoz, hogy jellemzőként meg lehessen ragadni, meg lehessen fogalmazni. Érdekes, ha kíváncsiak rá, szívesen elmondom.

Itt azt lehet látni, hogy egyrészt 9-10. osztály, másrészt az iskolatípusokban hol, milyen szinteken helyezkednek el a tanulók. Tehát a gimnazisták 6,4 százaléka az OECD-átlag fölött van, és az egyes szint alatti rész is.

A következő táblázatban tulajdonképpen felépítettem, hogy legalább ötös szinten hogy néz ki a magyar 15 évesek, az OECD és a különböző iskolatípusok. Azt lehet látni, hogy a

magyar 15 éves tanulók több mint negyede legalább a négyes szinten teljesít. A szakiskolákban 2 százalék van. Szerintem ez már önmagában mond valamit. Megyünk tovább, és eljutunk az aljára. Érdekes módon, az alján egy picit változik a helyzet, mert a magyar 15 évesek legalább a négyes szinten nagyobb arányt képviselnek, mint az OECD-országok. De a legalább egyes szint azt jelenti, hogy a szakiskolák nem érik el ezt a szintet, legalább negyed részükben sem.

Azt szeretném bemutatni, hogyan épülnek fel ezek a különböző szintek az országok sorában. Ott szerepel Magyarország, Szlovákia, Ausztria, Csehország. Néhány országot akartam bemutatni, hogy lehessen látni, hogy néz ki, és melléjük rendeltem azokat a bizonyos sorszámokat, amik egyfajta sorrendet próbálnak mondani. Ez a sorrend pedig – ahogy többször is hangoztatásra került –, ez a fajta intervallum: a sárga az átlag körüli teljesítmény, a piros és a zöld hasonlóan, mint az előbb. Magyarország esetében a 19. és a 23. közé eső, és az összes többinél is meg lehet határozni, hogy mi közé esik az a bizonyos tényleges, éppen aktuális teljesítmény.

Amit az előbb láttunk, ez a bizonyos megoszlás a gimnáziumok, szakiskolák, szakközépiskolák, 9. és 10. osztályos tanulók, ilyen fajta megoszlásban, tehát hogy milyen arányban szerepelnek ezek a tanulók az egyes teljesítményszinteken. Itt lehet azt mondani, hogy ez a kép azt mutatja, hogy Magyarország három részre szakadt – természetesen mindig hangoztatni kell, nem arról van szó, hogy a gimnazisták a finn gimnazistákkal hasonlíthatók össze, hanem a magyar gimnazisták a finnországi 15 évesek átlagával. Ebben az esetben, ha ilyen jó lenne az iskolarendszerünk, hogy csak gimnazisták lennének, és olyan teljesítményt lennének képesek nyújtani, akkor jutnánk el a matematikai gondolkodásban olyan szintre, ahol most Finnország áll. Illetve, hogyha a közoktatás területén a leszakadók irányába figyelünk, azt mondhatjuk, hogy a teljesítmény még a mexikói átlagot sem éri el.

Csalóka ez az összehasonlítás, ez természetes, de mi mást tehetnénk, hogy bemutassuk ezeket az óriási különbségeket, mint hogy valamilyen formában próbáljuk jellemezni.

Az is nagyon érdekes, hogy mekkora egy évi hozam, vagyis a 9. és a 10. évfolyam. Ez viszont már jelzi, hogy mire képes a magyar iskolarendszer egy év alatt. Látják ezen a nem túl szerencsés ábrán, hogy az egy év alatti fejlődés mit jelent. Ezek az összes 10. évfolyamosokat és az összes 9. évfolyamra járókat mutatja.

Így néz ki a kép: a piros a mi esetünkben a gimnazisták, nem a zöldek. Valójában úgy épül föl, hogy előrevetítettem egy szociális helyzetet is, tehát ez egy olyan térben képzelhető el, ahol van egyfajta matematika teljesítmény, és a matematika teljesítményt abban az összefüggésben próbáltuk ábrázolni, milyen szociális helyzetben élnek a tanulók. Egy-egy pötty egy-egy tanulót reprezentál. A pirosak a gimnazista tanulók, a fehérek a szakközépiskolák, a zöldek a szakiskolába járó tanulók. Lehet látni, hogy körülbelül milyen társadalmi meghatározottságú az iskolaátlag, és lehet látni a teljesítményt is.

Most ugyanaz az ábra következik, csak ezekben a bontásokban. A gimnazisták 25 százaléka az ötös szint fölött helyezkedik el, és a szakiskolák meg sem jelentek a képen. 50 százalék fölött van a négyes szinttől fölfelé teljesítő gimnazisták sora, és a szakközépiskolák itt érik el ezt a 25 százalék körüli teljesítményt. Így épül föl a kép.

Ha ezen a közoktatás nem gondolkodik el, hogy ekkora különbségeket képes produkálni, akkor szerintem bajban vagyunk. A különbség, mint szoktam mondani, csak nőnek, hogyha nem tesznek semmit, mert maga a társadalom elrendezi magától ezeket a dolgokat.

Hogyan néz ki a 2003-ban mért teljesítmény? Ez a négy terület, amiről beszéltünk, különbözik. Mindegyikről el lehet mondani, hogy az átlag közelében van. Amíg a szövegértés és a matematika az átlagtól szignifikáns módon eltér – tehát gyengébb –, addig a természettudományokról és a problémamegoldásról azt lehet elmondani, hogy az átlagon szerepel. Ez az a bizonyos átlag, ahol 500 fölötti az érték, de ez még nem szignifikánsan jobb. A többi országok sorában láthatók a magyar teljesítmények.

Ennek egy picit részletesebb bemutatása következik – nem akarom túlságosan hosszan elemezni, hiszen nem matematikatanárok nézik most ezt a bemutatót. A tér és forma volt az a terület, ami 2000-ben is mérésre került. Lehet látni: egy kis piros ellipszis, ami azt mutatja,

hogyan van egy pozitív elmozdulás 2000-hez képest 2003-ban. Azt mutatja az ábra, hogy a jobb képességű tanulók fejlődésében lehet megragadni ezt a változást. A változás nem lényeges, de ami kimutatható, az a legjobb 10 százalék teljesítményében van a tér és forma területén. Arról van szó, hogy maga a teszt úgy épül föl, hogy a matematika csak egy részterület, ami alkalmas arra, hogy nézzük a változásokat. Nem maga egy teljes teszt, ami a matematikára vonatkozik – ugyanez a helyzet a szövegértésnél –, de alkalmas arra, hogy figyelemfelkeltő legyen, merthogy nagy változások, nagy különbségek nehezen lennének magyarázhatók.

A változás és reláció a másik olyan terület, ami 2000-ben is szerepelt a matematikában. Itt az az érdekesség, hogy ezen a területen inkább a gyengébb képességű tanulók, tehát az átlagos és átlag alatti tanulóknál volt lényegesebbnek tűnő változás. Lehet látni, hogy a mennyiség területén van közel az átlaghoz, azt lehet mondani, hogy az átlagtól szignifikánsan nem tér el a magyar tanulók tudása a mennyiség területén.

A negyedik fő terület a bizonytalanságnak nevezett, ott már az eltérés szignifikáns.

Hogyan változott a szövegértési szint helyzete. Itt is azt lehet mondani, hogy a mérés szempontjából Magyarország esetében nincs változás. A mérés korrektsége már 2000-ben és 2003-ban feltételezhetően nem kérdőjelezhető meg, és tulajdonképpen hozta azt az eredményt, ami alapján azt lehet mondani, hogy változás nincs. Ha lett volna változás, akkor alapvetően az lett volna a kérdés, hogy mi okozta a változást, és akkor lennének a legnagyobb kényszerben, mert változásokat nehezen lehetne magyarázni ebben a három évben. Általában nehezen lehet változásokat hároméves távlatban magyarázni, ha csak nem valamifajta strukturális változás van, mint amire utaltam Lengyelország esetében. Erről később még lesz szó. Tehát a változások egy kicsit érdekesek, ha csak minimálisak, vagyis nem szignifikáns jellegűek, igazán kis változások. Ezek százalékok. Az 1. szint alatt 2000-ben a szövegértés tekintetében több tanuló volt, mint 2003-ban, tehát ha ebbe az irányba haladnánk, az jó lenne, mert az 1. szint alatt most egy kicsivel kevesebben vannak. Ugyanakkor azt lehet hozzátenni, hogy az 5. szinten is van egy ehhez képest kisebb változás. Ilyenkor azt mondják, hogy nincs változás, de szeretném ezt egy kicsit árnyaltabban bemutatni.

Most rátérnék arra, amiről általában szólnak ezek a PISA-vizsgálatok. A teljesítményekkel kapcsolatban többnyire a szintekről szól a vizsgálat beszámolója, tehát elmondja azt, hogy mire képes egy tanuló a különböző szinteken, és ezek a részarányok a legérdekesebbek. Amivel ezeket össze lehet kötni és összehasonlítani, az pedig egy olyan térben való elhelyezés - jelen esetben a legizgalmasabb és többnyire a legsúlypontosabb megállapítások mindig egy ilyen fajta közegben értelmezhetők -, amely közeget valahol meg lehet ragadni, mégpedig többnyire háttérkérdőívek segítségével, és megnézni, hogy a szociokulturális hatásrendszerben képzett index hogyan és miképpen igazítható, vagy milyen mértékben jár együtt a teljesítményekkel.

Ez az ábra négy részre bontja a teret. A felső régióba tartoznak az 500 fölötti értékek, tehát az OECD-átlag fölötti teljesítmények, alatta vannak azok, amelyek ettől elmaradnak. A vízszintes tengely a 0, ez a bizonyos SES-index, a társadalmi meghatározottság, aminek az átlaga 0, a szórásértéke 1. A másikon elmondtam, hogy 500-nál 100-as a szórás, tehát 400 és 600 között van praktikusán a legnagyobb többség, vagyis majdnem mindenki. 0 és plusz 1, illetve 0 és mínusz 1 közé tartozik a tömeg, tehát ha normális az eloszlás, akkor körülbelül 250 ezer gyerekről van szó, és a többi ezt követi. *(Közbekérdezés: Hol van Magyarország?)* A bal szélén. Lehet, hogy szemérmességből nem beszéltem róla sokat, mert ez az egyetlen dolog, amire nem lehetünk büszkéek. Bár mindig azt szoktam mondani, hogy ha nem vagyunk az átlag fölött, az még nem egy óriási nagy bűn vagy baj. Miért is lennének mi az átlag fölött? Sokkal nagyobb bűn vagy szörnyűség az, hogy a magyar tanulók társadalmi meghatározottsága a matematika teljesítmény, de korábban a szövegértés teljesítmény vonatkozásában is ebben a mezőnyben a leginkább meghatározó. Ez azt jelenti, hogy a legerőteljesebben Magyarországon hatnak ezek a szociális tényezők.

A következő ábrák nagyjából ugyanezt mutatják, tehát a gyerekeket szakiskolára választja le a rendszer az egyik oldalon, és gimnáziumra a másik oldalon, és ezzel egy óriási

mértékű szegregáció történik. Mi tudjuk, hogy ez milyen. Más országok közül, amelyek részt vettek ebben, például Csehország és Szlovákia, mindegyikre jellemző ugyanez a fajta meghatározottság, csak a mértéke nem olyan. Tehát az iskolarendszerük hasonló, de ott azért állandó jellegű reformokkal próbálják javítani a rendszert. Látjuk a mintát, és tudjuk, hogy hogyan kellene. Hogy nálunk ez ilyen, erre megint csak azt mondanám, hogy erre oda kell figyelni.

Ezen az ábrán a pontfelhő tanulókat vagy tanulókat egy meghatározott csoportját jelzi, ez a szociológiai státuszindex. A fehér a minta átlaga. Sok mindennel lehet ezt jellemezni, hogy milyen terjedelmű, hogy mettől meddig terjed. Az, hogy az indexe a mínusz 2-nél és a plusz 2-nél kisebb terjedelmű, azért van, mert a szokásjog alapján le szokták vágni a szélsőséges értékeket. Tehát ez egy ilyen OECD-index, vagy SES-lejtő a tanulás meghatározásában, és ehhez képest lehet nézni azt, hogy milyen a meredeksége a különböző országokban. Minél meredekebb, annál inkább azt lehet mondani, hogy egy egységnyi elmozdulás mint lehetőség – akár a szülők foglalkozása, akár éppenséggel a kulturális javak száma és minősége tekintetében – lendületesebben emel a teljesítményen, tehát az, hogy ki honnan jön, honnan származik, milyen a neveltetése, alapvetően vagy kevésbé alapvetően határozza meg.

Szokták ezt számokkal is jellemezni. Az OECD-átlag 40 körüli, a magyar lejtő meredeksége ehhez inkább felülről közelít. A legkellemesebb ilyen ország ebből a szempontból Izland, ahol ez 23 körül van. Ez azt jelenti magyar viszonylatra átültetve, hogy ha középiskolai vagy felsőfokú végzettséggel rendelkeznek a szülők, ha a könyvek száma meghatározó mennyiségű egy családban, ha tulajdonképpen gazdaságilag is viszonylag jó körülmények között van a gyerek, és számítógép is van, akkor ez plusz 1 értékű. Tehát 1 pont emelkedés egy középiskolai végzettségű szülőpáros, 1 pont, ha a kulturális javak odahaza átlagosak, nem feltétlenül nagyon jók. Tehát ha valaki egy ilyen családba születik, ez Magyarországon 50 pontot jelent ezen a bizonyos 500-as átlagos skálán, illetve 53 körül van.

Magyarországra nem igazán jellemző a bevándorlói státusz, de jó néhány országban ez igenis számottevő. Ebben az esetben Magyarország bizonyos szempontból eltérő, tehát a bevándorlói státusz mint olyan itt nem nagyon létezik, ebből kifolyólag ez a SES-indexben visszahúzó. A piros vonal a magyar, a kék a cseh, a sárga a szlovák, a zöld az orosz, a barna pedig a szerb. Ez csak egy kép, hogy ne a nagyon fejlett országokat mutassuk. Megint csak lehet nézni a meredekséget, a terjedelmet és az elhelyezkedést.

Megcsináltuk ezt a magyarországi három rétegre is. A piros vonal a gimnazistákat jelenti, a zöld a szakiskolákat, közte a barnás vonal pedig a szakközépiskoláknak erre a SES-adathalmazra illesztett degressziós egyenese. Ez azt mutatja, hogy elég szép párhuzamosok vannak, tehát nincs nagy emelkedés. Amit mondtam, hogy 50 pont az emelkedés, az a magyar 15 évesekre igaz, a magyar gimnazistákra kevésbé, a magyar szakiskolásokra kevésbé, a magyar szakközépiskolásokra kevésbé, de mihelyst összevetjük az egészet, ez az óriási különbség akkor kevésbé fog megnyilvánulni. *(Dr. Dobos Krisztina: Az 50-hez képest nagyságrendben mennyi ez a kevésbé?)* Körülbelül 20-25 között.

NAGY JÓZSEF: Ezek már szét vannak válogatva.

DR. VÁRI PÉTER: Persze. Szétválogatta az iskolarendszer. Van egy érdekesség, ezt szoktam mutogatni, valamiféle utalás van benne. Ugyanebben a koordinátarendszerben próbáltam ábrázolni a matematikai gondolkodást, hogy hogy néz ki ez a magyar viszonylatban. Mellé teszem a három fő területet, és nagyjából ugyanaz látható, mint az előbbieken: van egyfajta meredeksége ezeknek a görbéknek. A szövegértés a leggyengébb a teljesítmények sorában, a matematika valamivel jobb, a természettudomány még jobb. Nem teljesen, de majdnem párhuzamosak. Ez azt jelenti, hogy bármely három, az iskolához mégis köthető – nem igazán iskolás, de az iskolához köthető – tudásban azért nagyjából hasonló a jelleggörbe. Tehát egységnyi emelkedés azon a bizonyos társadalmi meghatározottságon majdnem ugyanakkorát emel szövegértésből, matematikából, természettudományból. Egyetlen kivétel

van, és ennek én csak egyfajta magyarázatát tudom adni – ami nagyon vásári magyarázat, de azért tessék elgondolkodni rajta. Lehet, hogy nem igaz, spekuláción alapszik, de a problémamegoldás, ami nem úgy viselkedik, mint az összes többi, és a három közül, ha nagyon keresek okokat, azt mondhatom, mi kell egy probléma megoldásához ebben a kontextusban – nem úgy általában: kell egy jó szövegértés, hogy a tanuló értelmezni tudja a feladatot; kell hozzá egyfajta legalábbis intellektuális úton felépített modell, tehát olyan fajta modell, amire a matematikai gondolkodás épül. Szükséges tehát mindenféle ilyen dolog, és valószínűleg egyfajta plusz is. Ezt a pluszt nem tudom másként magyarázni, mint úgy – elég profánul hangzik –, hogy ilyen jellegű problémákkal az iskolában nem találkozunk. Ha követjük az én okfejtésemet, akkor azt mondom, amikor a gyerek találkozik egy ilyen feladattal, hogy meg kell szervezni egy osztálykirándulást, ki kell találni, mikor vigye vissza a könyvtárból kölcsönzött könyvet, vagy mi kell ahhoz, hogy megjavítson egy biciklipumpát – és sorolhatnám –, akkor tulajdonképpen nem úgy kezd gondolkodni, hogy iskolás probléma, mit tanult erről, és próbálja azokat a viszonylag görcsszerűen beleoltott dolgokat felidézni, hanem elkezd szabadon gondolkodni. Akkor tulajdonképpen az összes többihez képest jobb eredményt ér el. Mással nehezen tudom magyarázni, de biztos a kollégák között vannak, akik ennél okosabb magyarázatot tudnak adni. Ha ezt el tudják fogadni, egy érdekes megközelítés.

Ismert dolog a 2000-es vizsgálatból, hogyan és miként változik a tanulók teljesítménye, milyen különbségeket mérünk. Ez a variancia az iskolák között és iskolán belül. Ez volt 70-ben. Most egy kicsit más közelítésben azt lehet nézni, hogy az OECD-országok átlagának varianciájához képest az egyes országok milyen mértékű varianciája volt megfigyelhető. Görögországban ez százhuszonvalahány százalék, Magyarországon valamivel több, mint száz. De ennek a megoszlása kevésbé változott. Hogy a tanuló teljesítményében megmutatható változékonyságot, változatosságot, szórást mivel lehet magyarázni, ugyanúgy, ahogy korábban történt egy elemzés, és kimutatható volt, hogy az iskolák közötti variancia az, ami meghatározó a magyarázó tényezőkkel, ahogy korábban elmondtam, tehát ezen akkorát nem kell csodálkozni. De az iskolák közöttiben is van egy meghatározó, mégpedig a tanuló szociális meghatározottsága és a tanuló adataiból képzett iskolai SES-index meghatározottsága. Próbálok megmagyarázni, hogy néz ki:

Van ez a bizonyos SES-hatás, ami különböző országokban különböző. Lehet látni, hogy a különbségeket magyarázó tényezők valójában a tanulók társadalmi helyzetéből vezethetők le, és vannak országok – mint Japán vagy Hollandia –, ahol az iskoláknak ez a bizonyos társadalmi meghatározottsága – tehát akik járnak ezekbe az iskolákba – nem ilyen mértékű. El szoktam mondani a példát, ezt az ábrát úgy lehet értelmezni, hogy hipotetikusán kell képezni két tanulót, azonos képességekkel, és a két tanuló két különböző iskolában tanul. Ez a különbség fél szórásnyi. Ezen a SES-indexen az egyik iskola az átlaghoz képest egy negyed szórással tér el negatív irányba, a másik pedig a pozitív irányba negyeddel, tehát összesen fél szórásnyi a különbség a két iskola SES-indexében. Ami várható a két iskola között, azt mutatja a piros ábra, tehát hogy a két, azonos képességgel rendelkező gyerek teljesítményében negyvenvalahány pontos különbség kell hogy tapasztalható legyen a mérések alapján. Fordított esetben azt lehet elmondani, hogy ugyanabba az iskolába két különböző, fél szórásnyi különbséggel rendelkező gyermek van, tehát az egyik az átlaghoz képest egy negyed szórásnyival gyengébb szülői házból, a másik negyeddel jobból jön, itt a különbség csak 7-8 pontnyi lesz a teljesítményskálán. Egyazon iskolában ez a különbség picit, az iskola tulajdonképpen megsokszorozza.

Olyan ábrát mutatok, ami szerepel az anyagban. Nehezen állítható elő a nemzetközi jelentésből, hiszen próbáltam valamiféle változást mutatni az olvasás-szövegértéshez köthető teljesítmény szempontjából. Ez mind az olvasás-szövegértésre vonatkozik.

Magyarország a jobb alsó sarokban van, ahol azt lehet mondani, hogy átlag alatti a teljesítmény, és nagyok az esélykülönbségek. Ebbe a kategóriába tartozott még Luxemburg, Németország és Csehország.

2003-ban a változás annyi, hogy Szlovákia is belépett a PISA-vizsgálatok sorába, tehát nincs igazán viszonyítás, viszont Németország javított a teljesítményén, átkerült az átlagos teljesítmények körébe. Csehország két szempontból – a teljesítmények és az esélykülönbség – az átlagos országok közé sorolta magát, és Luxemburg is eggyel följebb lépett az esélyegyenlőségek vonatkozásában. Lehet nézni az összes többi országot!

Ugyanebben az időben, 2003 tavaszán volt egy másik vizsgálat is, ami a hagyományos vizsgálatok sorában a harmadik volt – legalábbis a MIMSS-vizsgálatok sorában –, és ez a vizsgálat az, ami megint arra alkalmas, hogy elgondolkodtassa a magyar oktatáspolitikusokat. Azt mutatja, hogy bár a populáció nem ugyanaz, tehát Magyarország esetében a 8. osztályosok szerepelnek benne – tehát nem korcsoport, hanem évfolyam. Azok az országok, akik ebben is, abban is részt vettek, szerepelnek ezen az ábrán. Azt lehet látni, milyen a relatív helyzetük. Ez megint egy nagyon becsült dolog, de mutat valamit. Még inkább akkor, ha a kétezrest is megmutatnám. Nincs itt, de ehhez képest még jobban széthúzott és karakterisztikusabb.

Ez azt mutatja, hogy ebből a 14 országból, amelyek itt szerepelnek, Magyarország a TIMSS-vizsgálatban a 4. helyen szerepelne, a PISA-vizsgálatokban pedig a 9. helyen. Meg kell nézni az országok megoszlását: szinte mindenütt azt lehet látni, hogy egy volt szocialista ország vagy egy ebbe a régióba tartozó ország soha nem kerül a vonal, tehát a felező alá, vagyis a PISA nem mutat ki jobb eredményeket. Ez mindig azokra az országokra igaz, amelyeknek az oktatási rendszere hasonlatos a mienkéhez, tehát Magyarországra, Lettországra, Oroszországra, Szlovákiára. Csehország pedig nem vett részt ebben a vizsgálatban 2003-ban. Magyarán azt akarom ezzel bemutatni vagy jelezni, hogy a TIMSS egy másfajta vizsgálat volt, és természetesen a teszt is más volt, mint a PISA. Ebben az esetben mind a kettő a matematikát vizsgálta, csak valószínűleg egészen másfajta matematikát. Ha az egyikben jobbak vagyunk, a másikban gyengébbek vagyunk, ebből kiszűrhetjük azt, hogy a mi oktatási rendszerünk azt a fajta tudást támogatja, amit az IEA-ban mérnek, amit a PISA-ban mérnek, azt pedig tulajdonképpen nem. Ha másra nem is, de arra alkalmas ez, hogy legalább érdemes elgondolkodni, megnézni vagy meglátni azt, hogy a magyar iskola mire készít inkább fel. Ugyanez látható a természettudományok esetében is, ahol a legnagyobb esélye Szlovákiának és Lettországnak van arra, hogy a vonal alá kerüljön.

Most pedig azt mutatnám be, hogy a nemzetközi közegben a különböző fajta oktatáspolitikák hogyan segíthetik az előrelépést. Az egyik egy univerzális hatású oktatáspolitiká, amelynek lényege az, hogy minden vonatkozásban fölfelé kell tolni az eredményt olyan jellegű intézkedésekkel, amelyek a tanítás hatékonyságát emelik, amelyek képesek lennének emelni ezt a bizonyos lejtőt.

A másik egy felzárkóztató politikát sugall, az alsóbb régiókat próbálja emelni, akik gyengék voltak, tehát ha hatékonyan megrendeznénk a lemaradt tanulók, az 1-es és 2-es alatti tanulók felzárkóztatását a jobbakkal nem törődve, akkor ez a szaggatott vonalat eredményezné.

Van egy kompenzáló, a szociális meghatározottság szempontjából kompenzáló oktatáspolitiká, amelyik az elesetteket támogatja, tehát alapvetően ezt a réteget próbálja emelni, és ezzel lehetne elcsúsztatni ezt a görbét; a teljesítményt vagy a görbe meredekségét nem, de az alsó részeket le lehetne vágni. Ez tulajdonképpen egy hátránykompenzáló stratégia, ami, tudván azt, hogy hol vannak ezek a hátrányos helyzetűek, a tanulás szempontjából és a szociális szempontból hátrányos helyzetűeket emelné. Ez egy érdekes közelítés, ami ezzel az ábrával elég jól szemléltethető.

Körülbelül ennyivel be is fejezném. Ha kíváncsiak még a motivációs dolgokra és egyebekre, akkor vannak még ábrák. *(Dr. Hoffmann Rózsa: Az előzőt legyen kedves még visszatenni.)*

Ha van még időnk, elmondanám, hogy az egyik fontos megállapítása a PISA-vizsgálatnak az, hogy nemcsak a pénz, hanem a lelkesedés is nagyon lényeges, tehát az, hogy milyen mértékben motiváltak a gyerekek, egy nagyon fontos erőforrás a tanulói teljesítményekben, vagyis ha biztatjuk a gyerekeket. Itt vannak a kérdések, amelyekből lehet látni, hogy milyen az OECD-átlag: szeretek matematikát olvasni, várom a matekórát, azért

várom a matekórát, mert szeretem, érdekes dolgokat tanulok matematikából, satöbbi. Ez az érték az OECD-átlaghoz képest nálunk gyengébb. Ezek a számok azt mutatják, hogy a tanulóknak hány százaléka mondta ezt.

Amit itt lehet látni, ez pedig annak a bizonyos indexnek, ami a belső motivációt jelenti – ami alapvetően ebből a négy kérdésből épül föl –, az egységnyi elmozdulása, tehát, hogy 0-ról 1-re, vagy 1-ről 2-re mekkora teljesítménypont-emelkedést idéz elő. Az előzőhöz képest lehet látni, hogy Magyarországon ez kevésbé nyilvánul meg, de azért alapvetően befolyásoló tényező, tehát ha a tanulók motiváltak, ha mondjuk a fejükben ugyanaz van, de motiváltak, az pozitív irányban hat a teljesítményükre.

Ez az ábra azt mutatja, hogy ez a lányok és a fiúk vonatkozásában hogy néz ki. Miután matematikáról van szó, és még nem sokat beszéltünk a nemek közötti különbségekről, ami azért jellemző volt az OECD-re, azt lehet mondani, hogy a belső motiváció inkább a fiúkra jellemző, a lányokra kevésbé.

Itt van egy olyan, ami a külső motivációt mutatja, amikor azt mondja egy gyerek, hogy megéri erőfeszítést tenni a matematikatanulásban, mert a későbbi munkája során fontos lesz számára. Ebben a magyar gyerekek erőteljesebben nyilvánultak meg, mint az OECD-átlag, abban viszont, hogy ezt állással is összekössék, már kevésbé, tehát, hogy esetleg az állásváltás vagy az álláshoz jutás szempontjából ennek lenne jelentősége; inkább a későbbi tanulmányok jelennek itt meg, megint az OECD-átlaggal szemben. Itt megint azt lehet mondani, hogy akár belső, akár külső ez a motiváció, magát a teljesítményt löki előre, és ezért meghatározó lehet. A hatás ugyanaz, és itt lehet látni, hogy a külső motiváció a lányoknál nagyobb százalékban jelenik meg.

A következő a matematikával kapcsolatos félelmek: aggódom, feszült vagyok vagy ideges leszek, ha matematikafeladatot látok, és ehhez hasonló. Azt lehet mondani, hogy minél nagyobb ez a félelem, annál inkább és erőteljesebben - mint ahogy korábban látható volt - hat a teljesítményre. Tehát ha egy ügyes matematikatanár el tudja oszlatni a gyerekekben lévő félelmet, az már fél siker, mert legalábbis ezek alapján azt lehet mondani, hogy a teljesítménye javul. A lányok nagyobbik része feszült, vagy a matematikával kapcsolatban a szorongása nagyobb, és egyébként ez látható is a teljesítményekben.

Itt vannak a nemek közötti különbségek a szövegértésben, ahol a lányok dominanciája jelenik meg. A 2000-es mérésben ez 32 pont volt, tehát a lányok 32 ponttal jobb eredményt értek el, mint a fiúk. Szinte valamennyi OECD-országra jellemző volt, ebben mindenütt a lányok voltak jobbak.

A matematikában általában a fiúk teljesítenek jobban, mint a lányok, de ennek az amplitúdója kisebb.

A természettudományok és a problémamegoldás terén már megoszlanak az egyes országok. Magyarország ebből a szempontból érdekes, mert a természettudományoknál szinte alig van különbség a fiúk és a lányok teljesítménye között, a problémamegoldásban pedig egy kicsivel a lányok jobbak.

Még egy ábra van a teljesítmény és a nemek között: ez azt mutatja, hogy Magyarországon az egyes és egyes alatti szinten teljesítők megoszlása szövegértésben és matematikában közel azonos. A matematikában a teljesítmény szempontjából a lányok az elmaradók vagy lemaradók, szövegértésben viszont a fiúk maradnak el a lányokhoz képest.

Menjünk még mindig tovább?

ELNÖK: Péter, most azt kell mondanom, hogy köszönöm, mert szeretném, ha jutna még idő a Báthory Zoli megjegyzéseire, és amennyiben táncba lehet vinni Halász Gábort, akkor kérném, hogy szóljon hozzá – ha lehet, röviden, hogy maradjon a kérdésekre időnk. Fontosnak tartanám, hogy ti ketten megszólaljatok. Zoli, ha kérhetlek!

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Tisztelt Tanács! Igyekszem röviden korreferálni erről a nagyon érdekes prezentációhoz. Két kevésbé méltányolt kérdéskört szeretnék kiemelni a PISA-adatdzsungelből, és erről néhány szót szólni.

Adataim forrása ugyanaz, mint a Péteré: a Learning for tomorrow's world című vastag PISA-kiadvány, ami tele van szöveggel és táblázatokkal.

A két kevésbé méltányolt kérdéskör közül az első az a kulturális hatások megragadása a PISA-országok körében, a másik, amiről Péter a végén beszélt, az attitűd és motivációs tényezők, a tanulással kapcsolatos tényezők vizsgálata. A kérdés az: kimutathatók-e közös kulturális hatások a PISA-országokon belül.

Már a 2000. évi PIS- adatokkal – olvasás-szövegértés adatokkal - ki lehetett mutatni, hogy bizonyos országcsoportoknál az eredmények nagyon hasonlóak, így azonosítani lehetett egy posztoszocialista csoportot, egy észak-európai, egy latin országokat és az angolszász országokat. Ezek meglehetősen koherens képet mutattak, országátlagaik viszonylag közel helyezkedtek el, és jól kivehető mintázatot alkottak. Olyan következtetésre is ragadtattam magam, hogy ki lehetett mutatni, hogy azokban az országokban, ahol az elemi fokú oktatás hat évig tart, a teljesítmények sokkal jobbak, mint azokban, amelyekben öt évig – mint a latin országokban –, vagy négy évig – német hatásra, mint a posztoszocialista országokban. Összefüggést lehetett kimutatni az olvasás teljesítmény és az olvasás tanítására fordított elemi fokú idő között – nem túl váratlanul.

Ezek az akkori eredmények arra biztattak, hogy ezt az elemzést most is megcsináljam, némi változtatással. A 2003. évi PISA-adatokból kiemeltem a matematikát és a szövegértést, és egy koordináta-rendszert hoztam létre: a függőleges tengelyen volt az egyik teljesítmény, a vízszintesen a másik, és megnéztem, kialakulnak-e ezek a mintázatok, amelyek korábban kialakultak. Azt tapasztaltam, hogy két országcsoport esetében most is elég koherens a mintázat: a posztoszocialista és az észak-európai országcsoportban. A posztoszocialistát ettől kezdve visegrádinak is nevezhetjük, mert hiszen Magyarország, Szlovákia, Lengyelország és Csehország van ebben a csoportban.

Az érdekesség, hogy ebben a két országcsoportban mintha valami hasonló társadalmi hatás vagy oktatáspolitikai hatás érvényesülne. Ez az egyik konklúzió. A másik konklúzió is elég érdekes: hogy mindegyik csoportban van egy ország, amelyik kiugrik a jobb teljesítmények felé, két szempontból, és ez az észak-európai országcsoportban Finnország, a visegrádi országok csoportjában pedig Csehország. Hogy úgy mondjam, nem determinált ez a kulturális hatás, hanem a determináció alól ki is lehet lépni. Ezt mutatja a cseh példa, és bizonyos mértékben a finn példa is.

Ez tehát az egyik, kevésbé méltányolt kérdéskör, amiről azt gondolom, érdemes lenne itt egy kicsit kultúranropológiai szempontból is nézni a PISA-vizsgálatok adatait.

A másik kevésbé méltányolt kérdéskör az attitűd, az emocionális tényezők hatása a teljesítményre című nagy téma. Vári Péter belekezdett, a végén mutatott egy pár táblázatot az érdeklődéssel és a szorongással kapcsolatban.

Ezeknek az úgynevezett puha változóknak – tehát az iskolai, osztálytermi hatásoktól függő puha változóknak – az a jelentősége a pedagógia kutatásban, hogy a kutatók vagy azok egy része ezektől várja, hogy a kemény szociológiai hatásokat ellensúlyozni tudják. Péter kimutatta a kemény szociológiai determinációt, én meg hozzátenném, hogy viszont a puha változók körében – amit a pedagógiai kultúra idézhet vagy jelképez – szintén nagyon le vagyunk maradva. Oktatáspolitikai szempontból az a probléma, hogy nemcsak a szociológiai determináció nagy, hanem a pedagógiai kultúra is alacsony, és ennek következtében nem tudja ellensúlyozni a kemény szociológiai változókat.

A mostani táblázatok többségét ugyan már láttam, de volt egy, ahol boldogan láttam, hogy szinte nincs is SES-hatás, már úgy értem, hogy a teljesítményre szinte nem hat a társadalmi összefüggés: ezek a boldog észak-európai országok.

Az érdeklődésskálából, a szorongásskálából és a tanulásskálából létrehoztak egy komplex változót. Mielőtt ezzel kapcsolatban két számot mondanék, szeretném elmondani,

hogy a tanuláskála további három elemből épül fel. Az egyiket úgy nevezik, hogy az emlékezet szerepe a tanulásban, a másodikat úgy fordíthatnánk le, hogy az értelmes tanulás – amikor a tanuló kapcsolatokat keres, tudja, mikor kell memorizálni, tudja, mikor kell valaminek utánanézni –, és a harmadik a konstruktív tanulás, amikor korábbi ismereteit is figyelembe veszi, és magában építi ki a tudást, ahogy az értelmiségi felnőtt tanul. Ezt nevezhetjük talán konstruktív tanulásnak, értelmesnek tanulásnak, ahogy a jó tanulót szoktatják, és memorizáló tanulásnak, amit egyfajta kétségbeesés pedagógiája, hogy ha nem értek valamit, akkor meg kell tanulni kívülről.

Tehát az érdeklődésből a szorongásból és a tanulóval kapcsolatos változókból egy matematikai statisztikai eljárással kiderült, hogy itt is van mintázat, itt is van a varianciaanalízisben a megmagyarázott variancia nagyon alacsony a visegrádi országokban, és viszonylag magas, nem túl magas az észak-európai országokban. A megmagyarázott variancia legnagyobb értéke Dániában és Norvégiában mutatkozik – 27 százalék, ami elég sok –, és a visegrádi országokban 10 százalék körül van, Magyarországon a legalacsonyabb, Lengyelországban, Csehországban a poszt-szocialista vagy visegrádi országok átlagánál kicsit jobb. Ezt azért mondtam el, hogy azt a kedvenc tételmet hangoztathassam, hogy a mi kompetenciánk – úgy értem, a neveléssel foglalkozóké – az volna, hogy ebbe a nevelési kultúrában, ennek a puha változónak a közegében haladjunk előre, és ehhez ezek a vizsgálatok bátorítást, adatokat, alátámasztást is adnak, hogy ez lehetséges. Nemcsak a nagy társadalmi változások, hanem a szakmaiság is hozhat jobbulást – gondolom én, mint naiv kutató.

Köszönöm a figyelmet.

ELNÖK: Én is köszönöm. Gábor!

HALÁSZ GÁBOR: Köszönöm szépen. Néhány olyan dolgot tennék hozzá ahhoz, amit Péter meg Zoli elmondtak, amit érdemes megemlíteni.

Van itt egy másik előterjesztés is, ami az irányításáról szól ennek a vizsgálatnak. Ebben van egy nagyon jó mondat, hogy a PISA valójában nem kutatás, hanem egy oktatáspolitikai feladat. Nagyon fontosnak érzem ezt a mondatot, mert a PISA-ra továbbra is óriási figyelem irányul nemzetközileg. Nem történt meg vele az, ami a kutatásokkal szokott, hogy van egy kutatás, fölírzza az embereket, és utána elalszik a figyelem, hanem ez továbbra is a nemzetközi vagy globalizálódó oktatásügynek egy kiemelkedő és nagy figyelmet kapó vállalkozása, amit nem egyszerűen kutatásként értelmeznek, hanem e mögött tulajdonképpen az oktatási rendszer irányításának, fejlesztésének minél jobban mérhető dolgokra, indikátorokra való építése jelenik meg.

A másik, amit hangsúlyoznék, a következő. Az a tény, hogy másodszor is lezajlott ez a vizsgálat, hallatlan módon megerősítette azt – mert egy vizsgálatban az ember nem szokott hinni, azt meg kell ismételni –, hogy tényleg másodszor is az ország ott van, mint ahol első alkalommal volt, ez nem lehet a véletlen következménye. (*Liskó Ilona: Elég baj az, hogy három év alatt ugyanott maradtunk!*)

Ehhez egy apró megjegyzést tennék. Péter bemutatta a változásokat, és említette Lengyelországot, ahol érdekes módon három év alatt óriási változás történt. Ez annak köszönhető, hogy ott véletlenül pont akkor, a két vizsgálat között történt meg egy iskolaszervezeti változásnak a bevezetése. Ez azt jelenti, hogy Lengyelországban a 2000-es vizsgálatban a 15 évesek még három különböző iskolatípusban voltak, a 2003-as vizsgálatnál viszont már ugyanolyan programban, tehát a lengyeleknél megtörtént egy ilyen nagy horderejű változás.

A harmadik dolog, amit fontosnak érzek hozzátenni, az, hogy a PISA-vizsgálatnál úgy, mint az előző menetben, most kell, hogy jöjjön a java. Nyilvánosságra hozták a nemzetközi adatokat, de az aprólékos munka, a komoly munka, ami hatással lehet az oktatás fejlődésére, most kell, hogy következzen, tehát azok a fajta mélyelemzések, amelyekbe Péterék bele is kezdtek - láttunk is ezzel kapcsolatban az előadás végén több dolgot -, vagyis ahogy egy-egy

ország a saját ügyeit megpróbálja a lehető legrészletesebben feltárni. Ezzel kapcsolatban két dolgot szeretnék hangsúlyozni.

Az egyik az, hogy a PISA-adatok most is nyilvánosak, tehát tovább folytatja az OECD azt a gyakorlatot, hogy ezek bárki számára hozzáférhetőek. Ez azt jelenti, hogy azokkal az ábrákkal, amiket itt Péter bemutatott, bárki számolhat, ha fölmegey a honlapra, és letölti az adatokat. Bátorítani kellene erre az embereket, az egész kutatói közösséget, a hazai kutatókat. Emlékszem, tavaly, amikor az MTA a kutatási pályázatot kiírta, felmerült, hogy beletegyünk egy olyan prioritást, hogy pályázzon minél több olyan kutató, aki ezt az OECD-adatbázist felhasználja. Egyfelől ugyanis Péteréknek nincs kapacitásuk arra, hogy ezt a döbbenetes mennyiségű elemzést elvégezzék, másfelől minél többen elemeznek, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy találnak olyan összefüggéseket, amiket egy valaki nem biztos, hogy megtalál.

A másik ehhez tartozó dolog az – és ez általában jellemző arra, ahogy a PISA-vizsgálatokat kezelik az OECD-ben is –, hogy ezt csak úgy érdemes csinálni, ha az ember behozza a PISA-n kívüli elemeket, mert nem az a lényeg, hogy valaki veszi a PISA-adatbázist, és azt rágcsálja, abból próbál mindent kihozni. Lehetetlenség abból mindent kihozni, mert a PISA adatbázisa egy eszköz arra, hogy oktatásügyi összefüggéseket, folyamatokat elemezzünk, segítség hozzá, de nem lehet kizárólag erre alapozni, tehát minél több egyéb változatot, elemet kell behozni.

Egy példát hadd mondjak erre, ami pontosan ebbe az irányba mutat. Még a 2000-es vizsgálatot követően, német kezdeményezésre indult egy olyan vizsgálat, amelyik az öt vagy hat legsikeresebb PISA-országot vette elő, és elkezdte elemezni mélyen, hogy mi történik ezekben az országokban. Ez már nem a PISA-adatok elemzéséről szól, hanem azok az országok, amelyek a legjobbak voltak, egy csomó más dolgot is megnéztek, és megpróbálták feltárni azt, hogy vajon mi lehet abból a hallatlan komplexitásból az, ami ezt az eredményt produkálja, és amiből csak néhány apróság az, ami a titka lehet ezen országok sikerének. Egyébként ez egy hallatlanul jó publikáció, és nem is vastag - az öt-hat legjobb PISA-ország titkát próbálja megfejteni, hogy miért ők a legjobbak -, érdemes lenne lefordítani.

Még az előzőhöz hadd tegyem hozzá, hogy ezek a vizsgálatok föl is tártak bizonyos összefüggéseket. Egyetlenegyem hadd említsek, ami újra meg újra előjön. Azok az oktatási rendszerek tűnnek a legeredményesebbnek, amelyek intézményeire három dolog jellemző: önállóak, intelligensek és kívülről folyamatos visszajelzéseket adnak nekik, hogy amit csinálnak, az jó vagy nem jó. Ha ez a három együtt megvan, ez a legbiztosabb útja annak, hogy egy oktatási rendszer jobba váljon.

ELNÖK: Mit jelent az, hogy intelligens?

HALÁSZ GÁBOR: Ez azt jelenti, hogy képes a saját helyzetét értelmezni, föl tudja dolgozni, reflektál a saját dolgaira, például kívülről jövő visszacsatolásokat tud értelmezni, ennek megfelelően cselekvési stratégiákat tud kidolgozni. Hozzá tartozik az intelligenciához a motiváltság is, hogy legyen egy elkötelezettség arra, hogy akik ott dolgoznak az intézményben, azok a különböző információk alapján próbálják azt jobba tenni, legyen érdekeltségük ebben.

Még két dolgot tennék hozzá. Az egyik, hogy egyre több szó esik a PISA-vizsgálat korlátairól. Amit az előbb mondtam, már ez is azt jelzi, hogy abból a hallatlan komplexitásból, ami ahhoz vezet, hogy egy oktatási rendszer eredményes vagy nem eredményes, természetesen csak valami hihetetlenül szűk szeletet tud megragadni egy ilyen vizsgálat. Másfelől egyszerűen nem alkalmasak az ilyen típusú vizsgálatok ok-okozati összefüggések megállapítására. Próbálkoznak vele, korrelációkat, ok-okozati összefüggéseket keresnek. Van, ahol ezt meg is lehet tenni, de az esetek nagyon nagy részében komolyan nem lehet megmondani, hogy azért ilyen jó a teljesítmény, mert ez és ez a PISA-val mért háttérváltozó van benne. Ez egy olyan dolog, amin próbálnak túllépni újabb külső elemek behozásával.

Végül ennek az egésznek a továbbfejlődéséről két-három mondatot. A PISA-vizsgálatba új elemek fognak beépülni a következő körben, már most intenzíven dolgoznak rajta. Péter nyilván sokat tudna mesélni erről. Két ilyen elemet deklaráltak, ami meg fog jelenni. Az egyik az, hogy nemcsak egyéneket fognak vizsgálni, hanem csoportokat is, olyan mérőeszközök kidolgozásával, amelyek lehetővé teszik nemcsak egymástól elszigetelt, egymás mellett ülő tanulók teljesítményének, hanem csoportban együtt dolgozó tanulók közös, csoportos teljesítményének a vizsgálatát. Ez nagyon érdekes.

A másik pedig, hogy a „paper and pencil”, tehát a „papír és ceruza” stílusként használt tesztől megpróbál elmozdulni afelé, hogy komplex stílusokat adjon. Hiszen az egy nagyon primitív dolog, hogy le van rajzolva egy papírra egy ábra, és azon gondolkodni kell. Ez helyett például egy komputer előtt ülnek majd, az szimulál valamit, és egy komplex problémahelyzetet meg kell oldani. Zajlik már az ilyen vizsgálati eszközök kidolgozása.

A következő ide tartozó új elem az – és szerintem erről sok szó esik majd a jövőben –, hogy az OECD egy új területen is el fog indítani hamarosan egy ciklikus rendszerben ismétlődő vizsgálatot, ami a tanárookra fog vonatkozni. Tehát három vagy négyévente egy tanármintán fog egy vizsgálat történni. Óriási vita volt a tagországok között azon, hogy vajon ezt hozzákössék-e a PISA-hoz, vagy pedig a PISA-tól teljesen független legyen. Akik a PISA-ban voltak benne, amellett érveltek, hogy a PISA-iskolák tanárai vennének ebben részt, és így ok-okozati dolgokat fel lehetne tární. Nagyon sokan pedig részben azt akarták, hogy általában a tanárpolitikára lehessen következtetéseket levonni, tehát bele kell vinni olyan elemeket, mint a foglalkoztatás, a bérezés és ilyen dolgok, nemcsak a PISA-ban. Hozzá tették, hogy az országok jelentős részében képtelenség, egy PISA-iskolában a 9. évfolyamon a tanároknak szinte alig van hatásuk arra, hogy milyen az eredmény, hiszen ott még az előző, az általános iskolában dolgozó tanárok hatása jelenik meg, tehát ilyen értelemben nem lehet ok-okozati összefüggés. Végül is az a döntés született, hogy ezt nem a PISA-val fogják összefüggésbe hozni, mert iskolai szinten nem, csak országos szinten lehet majd kapcsolatokat keresni az eredmények között.

Ehhez tartozik még az is, hogy úgy tűnik, az Európai Unió is fogja támogatni ezt a vizsgálatot. Amikor erről folyt a vita, az Európai Unió képviselője azt mondta, hogy ha bizonyos, döntően a tanárok fejlődéséhez, szakmai fejlesztéséhez kapcsolódó elemek erősen benne lesznek ebben a vizsgálatban, akkor az EU fogja kérni arra a huszonöt tagországát, hogy vegyen részt benne – ami azt jelenti, hogy ez egy komoly vizsgálat lesz.

Ha szabad, még egyetlen dolgot hozzátennék. Próbálok nagyon tömörre venni. Ebben a vizsgálatban, amiről Péter beszélt, az igazán új elem a komplex problémamegoldás volt. Azt ajánlanám mindenkinek, aki a 2003-as vizsgálatot nézi, hogy erre fókuszálja a figyelmet, amire utalt Péter, hogy Ferinek van egy cikke, amiben ezt a dolgot bemutatja. Az az előadás, amit a tavalyi lillafüredi konferencián mondott el, megjelent az Új Pedagógiai Szemlében. Ez egy hallatlanul érdekes dolog. Nemcsak az, hogy mit mértek, hanem az a mód, ahogy gondolkodik ma a nemzetközi szakma arról, mit is jelent az, hogy komplex problémamegoldás, vagyis komplex rendszereken történő problémamegoldás. Nagyon szívesen belemennék ebbe, de nem akarom az időt húzni. Azt gondolom, hogy erre érdemes nagyon erősen koncentrálni.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm a két korreferensnek és az előadónak a szavait. A terep az OKNT-tagoké. Liskó Ilona!

LISKÓ ILONA: Nagyon köszönöm Vári Péter előadását, nagyon érdekes volt. Nagyon érdekes dolgokat vetett fel Halász Gábor és Zoli is. Különösen vonzó, hogy kutatóként az ember a PISA adatait tovább elemesse, és az is nagyon érdekes, hogy mindenféle bonyolult összefüggéseket fedezzen fel különböző országok különböző részadatai között, és abból megpróbáljon mindenféle érdekes következtetésekre jutni. Engem ebből az előadásból mégis az izgatott fel a legfőképpen, mit tehetne az OKNT jelenlegi helyzetében annak érdekében, hogy az, amiről itt évek óta szavalunk – velem az élen –, hogy működtetünk Magyarországon

egy iskolatípust, amelyiket messze leszakadva minőségben, színvonalban, feltételrendszerben a hátrányos helyzetű gyerekek oktatására használunk, amivel tulajdonképpen a helyzetüket konzerváljuk. Ez az egész előadás, az egész adatsor a magyarokat ebből a szempontból érinti leginkább. Nem tudom, Vári Péter – csak az érdekesség kedvéért – megcsinálta-e ugyanezeket a táblázatokat olyan módon, hogy kihagyta belőle a szakiskolákat. Mert ha megcsinálja ugyanezeket az ábrákat szakiskolák nélkül, akkor mi ott vagyunk rendesen az európai átlagszínvonalon, vagy a fölött valamivel.

Teljesen egyértelmű és nyilvánvaló, hogy az oktatáspolitikának nem most, hanem 1990 óta a szakiskolák problémájára kellett volna koncentrálni. E helyett mi történt? Még mindig ott tartunk, hogy az '93-as törvényben előírt alapvizsga – amiről már saját magamat unom, hogy hányszor beszélek az OKNT-ben – még mindig le van söpörve, el van szabotálva, el van halasztva.

Hol van Brassói? (*Derűtlenség.*) Ki van itt egyáltalán a minisztériumból? Elképesztő, hogy még csak végig se hallgatják!

Az egyetlen dolgot, ami például hivatott lett volna arra, hogy saját eszközzel, saját hatáskörben rendszeresen, évente megmérje azt, hogy milyen színvonalú oktatás folyik azokban az iskolákban, elszabotálták. Mindegyik minisztérium, az összes kormány teljes egyetértésben szabotálta el, mert nem akart szembenézni azzal, amit a PISA-adatok szépen az orra alá döngöltek. Elképesztő, mi folyik itt!

Arra kérem az OKNT-t, próbáljunk azon gondolkodni, hogy mindezek tudatában, mindezeknek a nagyszerű adatoknak az ismeretében mit tehetnénk mi aktuálisan, itt és most, annak érdekében, hogy a minisztérium vagy az oktatáspolitikusok figyelmét felhívjuk erre a problémára. Természetesen nagyon érdekes, hogy a visegrádiak hol vannak az ábrán, meg hol nincsenek, és az is nagyon érdekes, hogy a problémamegoldást még hogy lehetne mérni. Ezek nagyon érdekes szakmai dolgok. De ami ennek az országnak, ennek az oktatásügynek, a magyar értelmiségnek a felelőssége, hogy konzekvensen és tartósan az iskolába járó gyerekeknek, a középfokra járó gyerekeknek a 25 százalékát hagyja leszakadni. Ennek érdekében gyakorlatilag semmit nem tesz.

Azt javaslom, hogy erről csináljunk már egy napirendet, amikor megkérdezzük, hogy mi van a szakiskolai fejlesztési programmal, mi van az alapvizsgálattal, mi van a minőségbiztosítással a szakiskolákban, vagyis olyan kérdéseket veszünk elő – és ide hívjuk Jakabot meg nem tudom, kit, aki illetékes –, és beszéljük meg, hogy ezeknek az adatoknak a tükrében mit lehet még tenni. (*Dr. Hoffmann Rózsa tapsol.*)

ELNÖK: Nagy József!

NAGY JÓZSEF: Kedves Kollégák! Ezek az adatok valóban elég fontosak. Sok minden következtetésre vagy spekulációra adnak módot. Arra azonban alkalmatlanok, hogy megmondjuk, a tanteremben mit csináljunk. Ezek az adatok természetüknél fogva nem adnak segítséget ahhoz, hogy az iskolában mit csináljunk. Oktatáspolitikai döntéseket provokálhatnak, segíthetnek, de magát a nevelés-oktatás folyamatára, tevékenységére vonatkozóan nem mondanak jóformán semmit. Az teljesen más értékelési rendszer, a diagnosztikus-formatív értékelés lehetősége, és ennek a diagnosztikus-formatív értékelésnek az a sajátossága, hogy azoknak az adatai ilyen jellegű következtetésre is alkalmas adhatnak, hogyha olyan méréseket végzünk. Nem tudom, világos-e, mit akartam mondani.

Azt szeretném tehát a fejünkbe ültetni, hogy másfajta értékelés is létezik, amely az iskola oktató-nevelő munkáját egyértelműbben segítheti. Nem azt jelenti, hogy e helyett azt csináljuk, hanem azt is csináljuk. Ez az egyik dolog.

A másik: ami az Ica fölvetése, hogy gondolkodjunk már... Tényleg ideje lenne. Én odáig jutottam bizonyos élményeim alapján, hogy írtam egy cikket, aminek az a címe, hogy „A hagyományos pedagógiai kultúra csődje”. Holnap vagy a jövő pénteken jelenik meg az Ésben.

Szíves figyelmetekben ajánlom. Azokról a kérdésekről van benne szó, amit Ica feszegetett. Köszönöm szépen a provokációját.

DR. VÁGÓ IRÉN: A bajok mellett én most egy igen pozitív dolgot láttam ezekben az adatokban, és egy kicsit ennek az értelmezésében kérnék majd segítséget Pétertől. Mégpedig a 9. és a 10. évfolyam között mindenképpen szignifikáns javulás történik. Ezt iskolatípusonként néztétek-e? Lehet tudni, melyik iskolatípus húzza meg így egy év alatt a gyerekeket? Akkor, ha egy gyors választ adsz, innen folytatom.

DR. VÁRI PÉTER: Igen, ezt lehet látni. Természetesen a gimnázium húzza meg, és a szakiskolások a szint alatt vannak. Ha külön nézzük az iskolákat, akkor alapvetően a gimnázium.

Én is állandóan, unásig mondogatom azt, hogy mindenfajta mérésünk, amit végzünk - összehasonlítást teszünk a településtípusok között, ami általában az általános vagy komprehenzív képzésben egyfajta rétegző szempont, később pedig az iskolatípusok mentén -, soha nem kerül úgy át, hogy valahol le is essen azok számára, akik kezdeményeznek valamit. A településtípusok mentén a különbség a falu és a nagyvárosok között egy szórásnyi, ha ugyanezeket az adatokat az iskolatípusok mentén nézzük, akkor másfél szórásnyi. Az utóbbi időben kezdtem emlegetni, hogy volt egy Colman nevezetű amerikai szociológus, aki a '60-as évek vége felé a társadalmi egyenlőtlenségeket vizsgálva az oktatás szempontjából nagyon kemény kijelentéseket tett. Csak hogy érzékeltessem, hogy ez a másfél szórásnyi különbség mekkora, a '60-as évek vége felé ez a különbség a fekete amerikaiak és a fehér amerikaiak között volt ekkora. Annak idején még, amikor ezek így voltak, bizonyos államokban a feketéket leszállították a buszról. Hogy ott mi történt ez alatt az idő alatt - 30-40 év alatt -, és nálunk mi történt, ezen kéne elgondolkodni. Magyarán van pozitív példa, tehát meg lehet változtatni valamit, ha nagyon akarjuk, illetve keseregni is lehet rajta. Maga a tényadatokkal való előállítás, hogy azért ez itt van, tenni kellene valamit, nem tudom, mennyire alkalmas arra, hogy itt fölrázzon oktatáspolitikai akciókat, de szerintem ez egy olyan lejtő, hogy minél később kezdünk bele egy akcióba, annál nagyobb erőfeszítéseket kell tenni, hogy helyreálljanak a dolgok.

DR. HOFFMANN RÓZSA: Csak kontrollálni szeretném. Ugye, az USA a rangsor legalján van a PISA-mérésben?

DR. VÁRI PÉTER: Nem, nem. Szövegértésben...

DR. HOFFMANN RÓZSA: Emlékszem olyan táblára, amikor nagyon-nagyon lent volt.

DR. VÁRI PÉTER: Matematikából a magyarok után van, de inkább azt mondhatjuk, hogy nincs különbség a két ország között, szövegértésben viszont lényegesen jobb helyen van, mint mi.

DR. HOFFMANN RÓZSA: A természettudományokban és a problémamegoldásban megint csak hátrébb van.

DR. VÁRI PÉTER: Magyarországhoz képest a korábbi vizsgálatok alapján mindig valahol a béka feneke alatt volt. Ők viszont ezt nagyon ügyesen fölhasználták arra, hogy megfelelő forrásokat találjanak, hogy fölzárkózzanak.

DR. HOFFMANN RÓZSA: Ezt azért jegyeztem csak meg, mert említette a fehérek és a feketék közötti 30 évvel ezelőtti óriási különbséget. Nem az történt esetleg az USA-ban, hogy a

különbségek úgy csökkentek, hogy a fehérek is lejjebb mentek, ha ennyire rossz az USA teljesítménye is? Ez is lehet egy összefüggés.

DR. VÁRI PÉTER: Lehetne, csak nem igazán néztem meg, hogy valójában miben mentek erre vagy arra.

DR. HOFFMANN RÓZSA: Persze akkor még nem voltak ilyen mérések. Tudom, hogy ez fikció, de azért nagyon örültem Gábor szavainak, amikor azt mondta, hogy nagyon óvatosan vonjunk le következtetéseket, mert egy adott sor mellé mindjárt odateszünk egy másikat, az egyik összefüggés mellé a másikat. Elképzelhető, hogy még meg kell ismétlődnie néhány PISA-vizsgálatnak ahhoz, hogy nagyobb magabiztossággal vonhassunk le hosszú távú következtetéseket. Ha jól értettem Gábor szavait, ő is lényegében erre intett.

ELNÖK: Vágó Iréné volt a szó, csak közben fölött egy kérdést, arra válaszolt Péter, és azt mondta, hogy majd folytatja.

DR. VÁGÓ IRÉN: Amit Ica itt mondott, hogy ha levágjuk a szakiskolákat, akkor ugyanott vagyunk, sőt majdhogynem az élmezőnyben, az egy kicsivel azért nagyobb probléma, mert az iskolákat levághatjuk, de az a 25 százalék gyerek akkor nem ezekben az iskolákban lesz, hanem másfajta iskolákban. Itt muszáj egyet visszalépnünk, mert ezek a gyerekek nem a szakiskolákban lettek olyan gyenge teljesítményűek, amilyenek, nyilván egy szelekció következtében koncentrálnak oda, tehát ők már korábban rosszul teljesítő gyerekek voltak. Azt hiszem, vannak olyan teljesítmésmérési adataink, amelyek azt mutatják, hogy az alsó tagozatban, egy darabig még kisebbek ezek a különbségek, aztán egyre nőnek. Ugyanolyan mániákusan, mint ahogy Ica mondja a szakiskolákat - ezeket én is szoktam mániákusan mondani -, mondom a felső tagozat helyzetét, amit egyszer meg kellene nézni. Azt gondolom, a kétféle vizsgálat mutatja azt, hogy a nálunk meglévő korai szaktantárgyasodás a TIMSS-ben és hasonló vizsgálatokban hoz nekünk a konyhára, ugyanakkor elidegeníti a tanulók egy nagyon meghatározott rétegét, akik egyszerűen kiszállnak, ötödikben, hatodikban, hetedikben, nyolcadikban totál motiválatlanná válnak. Természetesen sokat javulhatna a helyzet, ha az erőforrásokat a leggyengébb láncszemre koncentrálnánk, ma azonban látszik, és bíráljuk itt ma is, hogy nem kevés olyan oktatáspolitikai döntés van, ami a jó gimnáziumokba ad még plusz erőforrásokat annak árán is, hogy a nagyon gyenge gyerekek gyűjtőmedencéjétől von el.

Ez kapcsolódik egy kicsit a pedagógiai kultúrához is, amiről Báthory Zoltán beszélt, tehát ahhoz a fajta pedagógiai kultúrához, amelynek egy kitűnő leírását mindenkinek a figyelmébe ajánlom: a Magyar Narancs múlt heti számában az ELTE pedagógiai tanszéke – a kollegáinkról van szó – pontosan leírja, hogy a mai tanárok mit kapnak pedagógia címen. Ez a pedagógia egy karikatúra, egy totál csőd, teljesen alkalmatlanná teszi a tanárjelölteket arra, hogy ha bekerülnek egy osztályba, egy értelmes emberi mondatot, egy normál interakciót le tudjanak folytatni a gyerekekkel, hogy hatni tudjanak rájuk, tehát teljesen hatástalan. Nekünk pszichológusoknak is voltak hasonló vizsgálataink a motiváció témakörében. Ma már nem az a probléma, hogy a magyar gyerekek szoronganak az iskolában, ez 15-20 éve volt, hanem az, hogy unalom van, apátia van, nincs flow, nincs semmilyen élmény, ami magával ragadná a gyerekeket. Nincs se szorongás, se külső motiváció, se belső motiváció. *(Közbekérdezés: A pedagógusok nem szoronganak?)* Azt nem tudom, hogy a pedagógusok szoronganak-e vagy sem, őket nem vizsgáltuk. Azt gondolom, ez egy hihetetlenül fontos támadási pontja lenne ennek a pedagógiai kultúrának, nagyon őszintén és kendőzetlenül megy neki, ahogy ez le van írva.

ELNÖK: Köszönöm szépen.

LISKÓ ILONA: Csak egy mondatot szeretnék mondani a 9-10. osztályról. Az a feltételezésem, hogy talán attól van ez, hogy a 10. osztályban már nincs ott az a szakképző iskolába beiratkozó 30 százaléknyi gyerek, aki lemorzsolódik a 9-10. osztályban, és aki a legrosszabb teljesítményt nyújtja mindenütt. Vajon nem ettől van-e, hogy jobbak ennek az eredményei valamicskével? Nincsenek a 9.-ben, mert már kinn vannak az utcán, elérték a 16 éves kort, és már nem kötelező rájuk nézve az iskoláztatás, tehát ők már kívül kerülnek a rendszeren, nincsenek ott a 10. osztályban. Nem ezért van-e ez? Ezt is meg lehetne nézni.

DR. VEKERDY TAMÁS: Rózsa helyesen óva intett minket, hogy ne vonjunk le elhamarkodott következtetéseket. Ez helyes. Viszont azt a következtetést, hogy azért áll ilyen gyengén az USA, mint mi, mert 30 év alatt megszüntették a szegregációt, én nem vonnám le, sőt, óva inteném a tanácsot, hogy ezen az asszociációs vonalon elinduljon. Szögezzük le, hogy ha a szövegértést nem vesszük, amiben az USA sokkal jobb – és a személyiségfejlődés alapja: beszéd, gondolkodás stb. –, akkor az USA olyan rossz, mint mi vagyunk. Mindig azt szoktuk mondani, hogy azok barbárok, nekünk remek iskolarendszerünk van. A másik: ők harminc év alatt mégis felszámolták a szegregációt, mi pedig hozzá se kezdtünk. Úristen! Hol fogunk mi tartani – ha ez igaz lenne –, ha netán mi is felszámolnánk a szegregációt! Ez nagyon téves gondolkodási vonal – gondolom én.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Dobos Krisztina!

DR. DOBOS KRISZTINA: Először azt gondoltam, erre az anyagra azt mondom, hogy „Köszönöm szépen, nem kérem”, és nagyon örülök, hogy Vári Péter azt mondta, ez nem az az anyag, amire ő gondolt. Ebben ugyanis olyan táblázatok szerepelnek, amikből nem lehet azt a következtetést levonni. Én ezt nagyon rossznak tartom. Azt az anyagot szeretném megkapni, amit levetített. Ebből itt nagyon sok ellentmondásra jutottam, nagyon morózus is lettem.

A felhasznált matematikai apparátusról meg aztán külön megvan a véleményem, mert a statisztika az elmúlt időszakban igen sokat fejlődött, tehát nagyon sok mindent lehetne elemezni – akár amit Báthory tanár úr mondott: a faktoranalízisnek meg a klaszteranalízisnek már dinamikus változatai léteznek, tehát érdemes lenne egy komolyabb... Nagyon jó matematikusaink vannak, érdemes lenne őket bevonni.

A másik dolog: én azt gondolom, alapvetően a társadalmi folyamatok elemzése nélkül nem nagyon lehet erről a PISA-felmérésről beszélni. Hogyha ilyen óriási eltérések vannak a szegény és a gazdag rétegek között, a társadalomban elfoglalt pozíciókban ilyen nagy eltérések vannak, mint ami Magyarországon van, akkor nem biztos, hogy mi össze tudjuk hasonlítani magunkat Finnországgal, ahol az átlag életszínvonal is magasabb, a különbségek is kisebbek. Azt gondolom, nem tud az oktatáspolitikát megoldani társadalompolitikai kérdést. Meg kellene oldani a társadalompolitikai kérdést, csak oktatással nem lehet, de hozzá kell tenni, amit mi tudunk ezeknek a hatalmas különbségeknek a felszámolásában.

Jó lenne, hogyha az elemzések mellett azt is látnánk, milyen ezeknek az igazán kiváló – vagy a PISA szerint jó – országoknak a társadalompolitikai képe. Norvégiát valamelyest ismerem: Norvégia egészen fantasztikus hozzánk képest. A gyerekekhez való viszonyuk, az anyák támogatása – azt hiszem, a gyermekét otthon nevelő anyuka az átlagfizetését kapja meg, az összes óvodára és egyéb segítő szolgáltatásra hatalmas összegeket fordítanak, és hatalmas lehetőségeik vannak.

Tehát ez az egyik, hogyan lehetne összerakni a társadalompolitikával. Óva inteném magunkat, hogy azt mondjuk, hogy oktatáspolitikával meg lehet oldani társadalompolitikai problémákat.

A másik nagy problémám: szeretném, ha a gimnázium a gimnáziummal lenne összehasonlítva, a szakközépiskola a szakközépiskolával, mert akkor sokféle következtetést lehetne levonni. Amit Vágó Irén már többször mondott: a szakmunkásképzést méltánytalanul elhanyagoljuk – nem most, nem ebben az évben, hanem éveken keresztül –, hozzáátéve, hogy a

szakmunkásképzésnek az a közismereti tantárgyi struktúrája, amit ma is tanítunk, egyszerűen elfogadhatatlan. Másrészt az is lehet mondani, hogy a felső tagozatnak az a problematikája, hogy mit tanítunk felső tagozatban általános iskolás gyerekeknek: nem vagyok egy kémikus, de hogy a savról semmit a világon nem tanítunk, hogy mar, meg kísérletezzen vele, de mindenféle képleteket úgy vágnak a gyerekek, meg kovalens kötés. Én olyat is olvastam hetedikes tankönyvben, hogy elektrongyorsulás – ami feltehetőleg rendkívül fontos a gyerek számára. Ennek következtében pont Csapó Benőnek volt egy vizsgálata, hogy leginkább utálják a kémiát a gyerekek, miközben igazából az életről szól: vegyszerek vesznek körül, a mosóportól kezdve mindenfélét lehetne vizsgálni, és lehet, hogy szeretnék, meg élveznék, ami történik.

A probléma ott van, azt gondolom, hogy egyszer már becsületesen végig kellene gondolni a tananyagokat. Ismerve a különböző szaktárgyi lobbikat, erre nem nagyon látok pozitív elmozdulást. Ennek pedig az a következménye, hogy valóban motiválatlanok lesznek a gyerekek, és nagyon megdöbbentő számomra, hogy természettudományban viszonylag jók vagyunk. Azt kell mondanom, hogy ezek szerint jók a természettudományos tanárok, sokkal jobbak, mint ahogy gondoltuk, merthogy mindent megtesz az oktatásügy, hogy a természettudományt megutálják – kémiát, fizikát, biológiát – az biztos.

A harmadik kérdés – és ez a legégetőbb -, hogy hogyan lehet a hátrányos helyzetet ha nem is felszámolni, de a hátrányokat csökkenteni. Ha őszinték vagyunk, nagyon-nagyon hosszú idő felszámolni, de csökkenteni lehet. Hogyha megnézik az összes – bocsánat, nem az összes, de az elmúlt öt év – pályázati rendszert, kiírt pedagógus-továbbképzéseket, fejlesztéseket, azoknak a 90 százaléka nem erről szól. Akkor miért csodálkozunk, hogy a hátrányok tovább növekednek? Igazából senki nem akarja támogatni. Zárójelben szeretném mondani: mindenféle internetes tartalmakról beszélünk, információs társadalomról. Van-e szakmunkásképző irányában ilyen fajta fejlesztés? Nincsen. Művészettörténettől kezdve zenekomponálásig mindenféle nagyon jó programok leszedhetők. Az a kérdés, van-e olyan, amivel egy szakmunkástanuló gyereket meg lehet fogni.

Utolsó mondat a KOMA tapasztalatából: mi harmadszor írunk ki ilyen típusú pályázatot. Soha nem tudjuk odaadni a pénzt, a rendelkezésre álló szűk forrásainkat, mert az ott tanító tanárokat – Tamás, részt vettél már ebben – vagy nem tudjuk jól elérni – tehát a szakmunkásképzésben tanító közismereti tanárokat, hiszen a szakmai résszel nem foglalkozunk –, vagy nincs bennük az az innovációs készség, tehát segítségre van szükség, hogy jobban tudják motiválni a gyerekeket, vagy másfajta tartalmakat gondoljanak ki.

Azt gondolom, érdemes lenne mélyebben elemezni, és nem azt mondani, hogy mindent egyszerre megváltoztatunk, hanem valamilyen prioritási sorrendet találni, hogy mire fejlesszünk. Viszont ennek csak akkor van értelme, hogyha a forrásokat is odarakjuk, és nem óhajok tömegét fogjuk az elkövetkező években ismételni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szenes György, Trencsényi László – és utána összefoglalom, hogy ne csússzunk ki az időből. Csak bizonyos felkiáltójeleket szeretnék megfogalmazni nagyon röviden az itt elhangzottak alapján.

DR. SZENES GYÖRGY: Köszönöm szépen. A PISA-vizsgálat kapcsán feketén-fehéren látszik, hogy a szakiskolai populáció a leggyengébb. De én Liskó Icával ellentétben, egyértelműen azon az állásponton vagyok, hogy ez nem a szakiskola hibája. Ennek a szakiskolához annyira nincs köze, hiszen tizenöt éves gyerekeket mérünk, akik éppen csak bekerültek az iskolába. A baj gyökere abban van, amit Vágó Irén mondott: lehet, hogy nem az alsó négy osztályban, hanem a felső tagozatban, de ott kellene megvizsgálni, melyek a lényeges problémák. Világos, hogy egy totálisan kontraszelektált, alulmotivált társaság kerül be a szakiskolába, úgyhogy csoda lenne, ha mást mérnénk.

Az egy másik kérdés persze, hogy a szakiskolát sikerült az elmúlt 15 esztendőben totálisan tönkretenni. Ebben Liskó Icának teljesen igaza van. Tehát sikerült tönkretenni azt az iskolát, amelyből teljesítményképes tudással kerültek ki valamikor a gyerekek. Ma a 30

százalékuk először lemorzsolódik, és aztán beszélgethetünk arról, hogy jobbak lesznek az eredmények a 10. osztály után; azért, mert már végre olyan tananyagot adunk nekik, amiben motiváltak. Tehát sikerült tönkretenni a 9-10. osztályt is becsületesen az elmúlt 15 esztendőben, úgyhogy a motiválatlan gyerekek még inkább motiválatlanok lesznek. Természetesen nagyon támogatom, hogy ezt a problémát tűzzük napirendre, mert itt alapvető tananyagbeli, tantervi problémák vannak, és beszélgethetünk persze tanári kérdésekről is, tehát ezt külön napirendként egyszer érdemes lenne végigtárgyalni.

Egy felkiáltójelet azért még tennék itt, mert említettük a tanárképzés gondjait, és azt, hogy kik milyen módon jöttek ki. Kik jönnek ki majd a bolognai folyamat által meghatározott pedagógusképzési kurzusból, amikor ilyen bemenet talán nem is lesz? Szeretném Brezsnýánszky Lacihoz visszaterelni ezt a gondot, amit ő vetett először fel itt a tanácsban. Tehát mielőtt még jobban vagy teljesen sikerülne ezt az egészet tönkretenni, próbáljunk már a tanárképzés tekintetében is valamit tenni.

Ebben a három témában szerettem volna szólni. Tehát a lényeg az, hogy ne húzzuk rá a szakiskolára a vizes lepedőt PISA-ügyben, mert semmi köze hozzá. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Trencsényi tanár úr!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Kedves Kollegák! Nem elszunyókáltam, és már a következő napirendi ponthoz akarok hozzászólni, előre megfontoltam, hogy amit mondanék; bár úgy néz ki, mintha a következő napirendi ponthoz szólna, mégis ehhez szól.

Szerintem az Országos Köznevelési Tanács legutóbbi egy órájának vitája tulajdonképpen arra mutatott példát, hogy a magyar nemzeti PISA bizottságnak mi a feladatköre. Ezt azért mondom, mert Sipos János levele nyomán – túl azon, hogy én filológusivadék vagyok – nem a 2004. decemberi ülésén kezdeményezte az OKNT a nemzeti PISA bizottságot, hanem legalább 2003 májusában, és ez egy lényeges különbség, az OKNT felelősségét ez a dátum pontosabban mutatja. Ezt ki is adtuk egy kötetben. (*Dr. Hoffmann Rózsa: Kint voltunk Pilisborosjenőn.*) Így van.

De nem ez az érdekes, hanem az, hogy Sipos János azt kéri, hogy: a PISA-testület szakmai-társadalmi kontrollt gyakoroljon a vizsgálat felett, és a vizsgálat lebonyolítójának szakmai-társadalmi támogatást nyújtson. Nem hiszem, hogy a nemzeti PISA bizottságnak ez lenne a feladata. Erről is beszéljen a PISA-bizottság, keressen támogatást, vagy ha éppen akar, kontrolláljon, de pont fordítva. Amikor annak idején 2000-valahányban erről beszéltünk, akkor a nemzeti PISA bizottság alatt azt értettük, hogy okos és hozzáértő szakemberek végzik a PISA-vizsgálatot, és kell egy olyan mediátornak lennie a magyar értelmiségben, aki a PISA eredményein felelősen elvitatkozzatva – Amerikán, a norvégeken, a szakiskolán és a felső tagozaton elvitatkozzatva – a PISA eredményeit visszaszolgáltatja a felhasználói társadalomnak; nemcsak a pedagógusoknak, hanem például a gazdaságnak, a munkáltatóknak, satöbbi, satöbbi.

Ehhez képest az a kamarilla, ami itt megjelenik Sipos János levelében, aki majd Vári Péternek tanácsokat ad, hogy pirossal rajzolja a szórást, vagy fehérrel, nevetséges és diszfunkcionális. Az én víziómban a nemzeti PISA bizottság egy széles társadalmi testület, amelyben a vájt fülű delegáltakon kívül valóban a PISA eredményeinek közvetlen elszenvetői, vagy élvezői, fogyasztói és megrendelői is helyet kapnak. Úgy gondolom, erről beszéltünk annak idején, és erre mutattunk itt ma példát. Adtunk persze tanácsot Vári Péternek a vizsgálatok jövőjét illetően, de elsősorban nem ott hiányzott a kompetencia, hanem a dolgok jelenlegi állásában.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Én is köszönöm szépen. A következőkben szeretném mindezt - rögtönözve csak, a tévedés minden kockázatával - összefoglalni.

1. Nagyon köszönjük ezt a nagyon értékes beszámolót.

2. Egyúttal nagyon kérjük Vári Pétert, hogy annak a gyorsírói jegyzőkönyvnek a birtokában, amit a rendelkezésére fogunk bocsátani – a saját szavai fognak visszaköszönni benne –, csinálja meg ezt írásban, vagy csináltassuk meg írásban. Ugyanis, Dobos Krisztinának ebben tökéletesen igaza van, az a négy oldal, amivel te letudtad – nem tudom szebben kifejezni magamat – azt az ígéretedet, hogy írásos anyagot adsz, nincs igazán olyan súlyú, hogy kellően orientált volna, vagy kellően izgalomba hozott volna bennünket, tehát nagyon nagy szükségünk volna egy ilyen szövegre. Azért mondom, hogy ennek a jegyzőkönyvnek valamilyen stilizált formájában, mert nyilván nem olyan munkára szeretnék itt tisztelettel kérni téged, ami meghaladja a lehetőségeidet. Tehát ennek egy magyar változatát készítsd el. *(Dr. Trencsényi László: Rossz szövegértőknek! – Derűltség.)* Igen, hátha véletlenül nem vagyunk olyan perfektek angolban. Ez egy kérés, meg kell fontolni, hogy mit csináljunk ezzel a szöveggel, amit elmondtál, ennek a dolognak ez a lényege. Nem a te nyakadba szeretnénk ezt az egészet varrni, tudván egyébként azt is, hogy erőteljesen megfogyatkoztak a lehetőségeid. *(Dr. Vári Péter: A minisztérium rendelkezésére bocsátom, tehát ha akarja, elküldheti mindenkinek.)* Akkor úgy módosítjuk, hogy ennek a szövegnek, amit elmondtál, és ezen illusztrációs vagy táblázati anyag elemzésének, grafikus változatának a birtokában azt kérjük, forszírozzuk, követeljük, hogy ez az anyag a minisztérium támogatásával, finanszírozásában és a te szakértői ránézéssel jelenjen meg. Ezt elfogadható variációnak tartod? *(Dr. Vári Péter bólogat.)* Nagyon örülök, hogy sikerült ilyen diplomatikusan mégis csak eljutnom oda, hogy csináld meg, csak valahogy körbe kellett járni.

3. Amit Trencsényi László a végén mondott, tulajdonképpen Liskó Ica ütötte meg ezt a hangot, hogy ugyan egy korlátozottabb témára, a szakiskolára nézve, de valóban arról van szó, ahogy Báthory Zoli szokta mondani mindig, hogy nem egy szakmai testület, hanem egy oktatáspolitikai jellegű testület a mienk, tehát tessék ebben az értelemben fellépni. Nagyon fontosnak gondoljuk, hogy azokat a következtetéseket vagy következtetésvariánsokat, tehát nem okvetlenül unisono következtetéseket, hogy mondjuk Rózsa aggodalmai is hangsúlyosan megjelenhessenek, miszerint az oktatáspolitikának az volna a dolga, és nekünk, mint az oktatáspolitikai legrangosabb tanácsadói testületének, hogy felhívjuk a figyelmüket arra, hogy a pedagógusok, a társadalom számára nagyon hangos és egyértelmű következtetéseket vonjanak le. Ez nem okvetlenül az oktatáspolitikai, mert teljesen igaz, hogy az oktatáspolitikai ezt nem tudja orvosolni, de ameddig nem tudjuk a társadalmi és gazdasági folyamatokat ebből az aspektusból visszatükröztetni – mert ebben az aspektusban ennek évtizedes, előre vetíthető kárai lesznek –, addig nem tudjuk magunkról azt a felelősséget sem elhárítani, hogy itt voltunk, és nem próbáltuk ezt elég hangsúlyosan megfogalmazni. Úgyhogy nagyon igyekezni fogok ezekből a megszólalásokból egy olyan jellegű dolgot megfogalmazni – nem tudom a jó szót, hogy memorandum vagy más, és nem tudom a műfajt sem –, hogy az OKNT felhívja nemcsak az oktatás területének, hanem a magyar társadalomnak és a magyar politikai életnek is a figyelmét arra, hogy azoknak a gazdasági-társadalmi mozgásoknak, amelyeknek egyik kicsapódása az oktatás területén egyre növekvő szakadékok megjelenése, milyen következményei lehetnek.

A megoldást nem mi fogjuk megtalálni, nem is hiszem, hogy ez egyszerre, vagy egyetlen intézkedéssel megy, de ebben az értelemben kellene megfogalmazni és felhangosítani. Pont.

Javaslat a nemzeti PISA-tanács létrehozására, munkájának céljaira, személyi összetételére Akkor átmentünk a PISA-bizottságra, amit Trencsényi Laci ügyesen áthidalt – mármint hidat vert a két napirend között. Parancsolj, Márta!

DR. POLINSZKY MÁRTA: Én nem szorosán a PISA-bizottsághoz akarok hozzászólni, mert ehhez nem is értek. Nekem ebből az előterjesztésből az tűnik ki, hogy itt valami nagyon nagy baj állhat elő a jövő évi vizsgálattal. Nem tudom, hogy mennyire olvasták az OKNT tagjai ilyen szemmel, de olyanokat tudok idézni itt, hogy „A PISA-vizsgálatok intézményi és finanszírozási feltételei jelenlegi elbizonytalanodása”, „a megfelelő irányítási környezet

kialakítása” – ezek szerint nincs. Gond, hogy „Vári Péter egyetlen személy, ettől a konstrukciónak szervezeti labilitása van”. „Mivel a 2006-os vizsgálat próbafázisa már zajlik, ez év tavaszán kerül sor a kérdőívek kipróbálására”, „folyamatosan zajlik a kérdőívek és a minta pontosítása” – tehát nincs meg a 2006-os adatfelvétel és feldolgozás pénzügyi háttere.

Lehet, hogy hibásan, de én ebből az előterjesztésből ezeket a pontokat emelem ki, és számomra ez óriási problémát jelent. Itt úgy tűnik, hogy az egész 2006-os felvétel – amit közben az OKNT fontosnak tart meg szeretne, illetve nemcsak az OKNT tartja annak, hanem nagyon fontos – körül ez a papír csak bizonytalanságot ír le. De azért nem beszél feketén-fehéren, csak azt mondja, bizonytalan ez a dolog. És ezt a bizonytalanságot kívánja megoldani ezzel a bizottsággal. Mélységesen egyetértek Trencsényivel: nem a bizottság feladata kellene legyen, hogy egy vizsgálatot levezényeljen, kontrolláljon – meg nem tudom, mi –, hanem a bizottság feladata az lenne, hogy a már lezajlott vizsgálatok értékelését végezze, adott esetben javaslatokat tegyen a problémák kezelésére stb., stb. Számomra ebben bűjtatva egy olyan problémahalmaz van felvetve, ami viszont nincs feketén-fehéren letéve az asztalra.

Ennyit szerettem volna mondani.

ELNÖK: Szeretném a hibámat korigálni – Brassói úrtól elnézést is kérve –, hogy a Trencsényi-féle fordulat lendületében anélkül mentem át a következő napirendre, hogy a napirend előadójának nem adtam meg a szót. Ez egy ügyetlen dolog volt tőlem levezetőként. Megadnám neked a szót.

BRASSÓI SÁNDOR: Örülök, hogy Trencsényi Laci átvezette az előző prezentációt és a PISA-kérdést ugyanabba az oktatáspolitikai kontextusba, csak ahogy Márta folytatta ezt a gondolatmenetet, úgy éreztem, elterelődünk egy kicsit az eredeti, a minisztérium által kezdeményezett vonalról. Ez nem baj, persze, csak úgy gondolom, adnék hozzá némi háttérrel.

Amikor a PISA-vizsgálat elindult, a vizsgálat kezdete előtt – Gábor, gondolom, erről majd bővebben fog szólni – felmerült egyfajta igény az OECD részéről, hogy jöjjön létre az egyes PISA-ban részt vevő országokban egyfajta olyan testület, amely a programnak és a vizsgálatoknak – és ezt Lacinak mondom, mert szerintem nem olvasta végig ezeket a mondatokat, vagy nem azt értette, amit mi gondoltunk – nem a pénzügy, szakmai kontroll funkcióját és egyebeket igényelte, hanem azt, hogy ahogy mondtad, a mediációt, a társadalom szereplői közé való kivitelét ennek az anyagnak, azt, hogy olyan átfogó szakmai, társadalmi támogatás, oktatáspolitikai konszenzuskeresés álljon a PISA-vizsgálatok mögé nemzeti szinten, ami ezen vizsgálatok kellő társadalmi beágyazottságát tudja támogatni, segíteni a mindenkori minisztérium oktatáspolitikáját. Ez nyilván egy hosszú folyamat. Sajnos, többször, több helyen felpattant a PISA-tanács szükségessége: az utóbbi két évben ezzel legalább ötször találkoztam. Most úgy tűnik, a dolog eljutott addig a pontig, hogy látva ennek a PISA-nak a jövőképét, stabilnak tűnő 2006-2012-es távlatait, valóban szükségessé válhat, hogy erről érdemben az oktatáspolitikai, illetve a Köznevelési Tanács tárgyaljon.

A minisztérium levele értelemszerűen arról szól, hogy szükségesnek tartanánk, hogy az OKNT a saját tudásával tegyen javaslatot arra, hogy egy ilyen testület jöjjön-e létre, ha azt gondolja, hogy jöjjön létre, akkor milyen társadalmi szereplőket tartana fontosnak ebben. Gondolhatjuk azt, hogy értelemszerűen akár a saját tagjai közül is delegálhat olyan személyt, aki az ilyen nemzetközi mérésekben kellő kompetenciával rendelkezik, és nyilván megvannak azok az ismeretei, amelyekkel egy ilyen nemzeti tanácsban hozzá tud járulni a fejlesztésekhez.

Amikor ezt a levelet fogalmaztam, megpróbáltam nagyon cizelláltan kitérni arra is, hogy itt nem önmagában a szakmai kontroll vagy a finanszírozási kontroll a lényeg. Nem ez. Azt gondoljuk, ahhoz, hogy ez a PISA-program a magyar közoktatásba is kellő mélységben menjen át, ágyazódjon be, és minden szinten a pedagógusképzéstől az iskola világáig, a tanítóképzésig, a mérés-értékelési kultúrát terjesztőkig, a tartalmi szabályozási emberekig mindenhol átmenjen, szerepe erősödjön. Jól látszik az anyagból, hogy az Európai Közösség, az Európai Unió, az OECD adatszolgáltatási rendszerben hihetetlenül fontos szerepet tölt be a

PISA-vizsgálat – egy másik előterjesztés kapcsán már utaltunk erre. Úgy gondoljuk, hogy ez egy kiemelt terület. Nem gondoljuk, hogy ezt a minisztérium önmagában el tudhatja látni, nem szerencsés, ha ez így van, és nem szerencsés, ha ez ugyanakkor olyan szervezeti keretek között működik, amelynek a munkájára való rátekintés, rálátás, beszámoltatás egy egycsatornás vagy egy-kétszatornás rendszer. Ez mind gátja annak, hogy egy ilyen vizsgálat megkapja a kellő társadalmi presztízst, ezáltal a kellő nyilvánosságot, és az oktatáspolitikán túl mutató szereplők is tudjanak kapcsolódni ehhez a rendszerhez – gondolok itt a gazdasági szférára, vagy akár a kulturális, társadalmi nyilvánosságra. Ezért gondoltuk azt, hogy egy ilyen PISA-bizottság felállása maximálisan megérett. Természetesen nem megkérdőjelezve – az anyagban is megpróbáltuk markánsan megjeleníteni – a jelenlegi nemzeti koordinátor kimagasló szakmai ismereteit és tudását, amely olyannyira magas szintűnek becsült általunk, amiről látjuk, hogy még a stratégiai munkacsoportba is beválasztotta az OECD, pont a PISA mentén. Ez nem ezzel függ össze. azzal függ össze, hogy egy személy bármennyire is energikus, bármennyire jól látja is ezt a kérdéskört, még sincs mögötte vagy mellett egy olyan támogató környezet – és ezt mondom –, amely az Oktatási Minisztérium, a Munkaügyi Minisztérium, akár az ifjúsáspolitikai és a magyar gazdasági szféra felé is tudja közvetíteni a PISA-kérdéskör súlyosságát, ezáltal olyan lobbitevékenységet is tudhat végezni, ami által az oktatási finanszírozási feltételeket be tudja csatornázni a közoktatáson keresztül a közoktatás fejlesztésébe. Lehet, hogy az anyagból nem jött át, de szeretnénk volna megtenni. Elnézést, ha nem volt egyértelmű.

Próbáltunk egy rövid gyűjtést végezni, hogy mely országokban működik ilyen PISA-testület, amennyire meg tudtuk ezt tenni. Látva ennek a programnak az irányítási rendszerét, tettünk egy javaslatot. Ezt a javaslatot csak azért tettük – nem befolyásolni akartunk az OKNT-t –, mert egyfajta elgondolása van a miniszternek erről, egy olyan határozott elgondolásunk viszont van, hogy nem szeretnénk nagy létszámú testületet, mert nem valószínű, hogy ez operatív, gyors, azonnali intézkedésekben kellően hatékony tanácsokat és tevékenységet tudna adni akár a nemzeti koordinátor mögött, akár a minisztérium oldaláról. Ezek alapján gondoljuk azt, hogy egy ilyen bizottságnak vagy egy ilyen tanácsadói testületnek a fölállása azonnali, sürgető. Bár fontos lenne az is, hogy egy nemzeti mérési, értékelési, minőségfejlesztési stratégiával összekössük ezt a dolgot, azonban mivel a PISA-vizsgálatok – és itt utalok Márta fölvetésére – egy azonnali, most folyó előkészítő munkát igényelnek, arra gondoltunk, hogy ne várjuk meg, amíg elfogad egy kormány vagy egy Országgyűlés egy ilyen stratégiát, mert az mindig idő, meg mindenféle van benne, hanem mivel ez egy stabilnak látszó feladat, hozzunk létre minél előbb egy operatív testületet, amelyik segít minket abban, hogy ez hol van szervezetben, hogy működik, hogy finanszírozódik. Úgyhogy a minisztériumnak körülbelül ez volt a célja.

Van egy másik megjegyzés az anyagban. Amennyiben javaslatok születnek, hogy ez még árnyaltabbá váljon, ehhez támogató környezetet teremthet egy gyorsan létrehozandó, az érintett szakértői körből összehívott minikonferencia, ahol egyértelműen egy magyar közoktatás-politikai konszenzusereséssel együtt járó egyeztetés a lehetséges legjobb megoldást alakítja ki. Úgyhogy a legszűkebbekre szorítkozva csak ennyit gondoltam hozzátenni.

ELNÖK: Brezsnyánszky László!

DR. BREZSNYÁNSZKY LÁSZLÓ: Tisztelt Tanács! Tényleg sietnem kell, ezért tolokodtam, nem szoktam ennyire az élen hozzászólni.

Ennek a bizottságnak a megalkotása, amennyiben ez egy jóval korábbi OKNT-szándék, messzemenően támogatható. Államtitkár úr sok mindennel kiegészítette az anyagot, én egy dolgot szeretnék hozzátenni. Két-három évvel ezelőtt nagyon úgy nézett ki, hogy ennek egy PISA-bizottságnak kell lennie. Megítélésem szerint ez lehet a nevében PISA-bizottság, de miután négy-ötféle hasonló vizsgálatra kell egyidejűleg figyelnie, ezenkívül pedig befelé

kellene figyelni, a belső összehasonlítható és hasznosítható vizsgálatokra, terjedelmében és esetleg valóban összetételében is ezt tükrözve egy szélesebb hatókörű és egy kicsit nagyobb terjedelmű bizottságot kellene létrehozni. A PISA nagyon fontos orientációs pont, de éppen az előadásból láttuk, hogy vannak más megközelítésű, szintén nem elhanyagolható szempontú vizsgálódások is. Tehát az én ízlésem közelebb vinne egy olyan fajta nemzeti teljesítményértékelő bizottsághoz, amelyik egyszerre próbálná átfogni a stratégiai, munkaerő-piaci, és mindenekelőtt az oktatási rendszerre való visszahatások együttes számbavételét. Én a szavazatommal errefelé szeretném befolyásolni a továbbiakat, de ha lesz szavazás, abban viszont már nem tudok részt venni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm.

DR. HOFFMANN RÓZSA: Ne haragudjatok, de muszáj elmennem. Az utolsó napirendi ponthoz én voltaképpen nem kellek, mert előtte megbeszéltük. *(Dr. Szenes György: Nincs anyag.)* Tájékoztatót adsz majd a jegyzőkönyv alapján. Az unokáim várnak, bocsánat – néha ilyen is van. *(Dr. Hoffmann Rózsa távozik a teremből.)*

ELNÖK: Márta!

POLINSZKY MÁRTA: Két dologról szól számomra ez a probléma. Egyrészt egy bizottság létrehozásáról, amelynek feladatai meghatározásához meg minden egyébhez az OKNT adhat javaslatot, gondolhat a működéséről valamit.

A másik probléma, amit látok – és válasszuk ketté, ha kérhetem az elnök urat –, amit egyenesen szeretnék megkérdezni, hogy mi van a 2006-os PISA-vizsgálat lebonyolításával, annak személyi és anyagi feltételeivel, mert ezzel kapcsolatban az anyag csak bizonytalanságot tartalmaz. Valóban, a levél többször megállapítja azt, hogy Vári Péter kiváló szakember, amit azt hiszem, mi is mindannyian gondolunk, de ezen túl csak egyfajta bizonytalanságot sugall. Tehát arra szeretnék rákérdezni, hogy jól érzem-e ezt a bizonytalanságot, és hogy a 2006-os PISA-vizsgálat - amelynek az előkészületei folynak - lebonyolításának anyagi fedezete rendelkezésre áll-e, hogy áll rendelkezésre, és így tovább.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Báthory Zoltán!

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Tisztelt Tanács! Szeretném elmondani, hogy 1970 és 2002 között, 32 év alatt 16 nemzetközi és 7 hazai monitoringvizsgálat bonyolódott le ebben az országban. Ezek nagy kutatói élmények voltak, de örökös probléma volt, hogy nincs átmenet az oktatáspolitikában. A pártállam idején ez viszonylag egyszerű volt, mert ha kedvező eredményeket mutattunk ki, akkor az jó volt, arra büszkék voltak, ha rossz eredményeket, akkor azt mondták, hogy rossz a módszerek, ez volt a szokásos reakció. Ez a demokráciában úgy változott, hogy egyáltalán nem reagálnak, egy kicsit elkenve a dolgot.

Ezeket a vizsgálatokat, beleértve a 2002 utániakat is, egy értékelési központ típusú szervezet hajtotta végre. 1990-ben megszűnt az OTI, a társaság átment az OKI-ba, az OKI-ban éldegéltek egy ideig, elég sokáig, aztán onnan egyszer csak átkerültek az OKSZI-ba, az OKSZI-ban is éldegéltek egy rövid ideig, aztán átkerültek a Sulinovába, a Sulinovában meg elszívták a levegőt az értékelési központ körül, tehát a dezintegrálódás fázisában van az a társaság, amelyik hosszú idő alatt szocializálódott ezekre a nemzetközi felmérésekre. Itt ugyanis egy kicsit azért érteni kell ahhoz is, hogy az igazgatót rábeszéljük, hogy ugyan már, vegyen részt, ha kisorsolták, a munkában, aztán érteni kell a lebonyolítás statisztikai, matematikai és egyéb ügyeihez, valamint érteni kell ahhoz is, hogy egy rendes kutatási riportot, jelentést állítson össze az illető. Most körülbelül ez a helyzet. Tehát kérdezem én azt, hogy ha ilyen nagyon jó

munkát végez Vári Péter... *(Nagy József: Miért akarják főszámolni az egészet?)*, akkor miért akarják felszámolni az egészet, és miért kénytelen elmenni a Sulinovától Vári Péter. Ha valamit nem értek, akkor ezt végképp nem értem. *(Polinszky Márta: Ezt azért nem hallottam.)* Most akkor hallotta. Itt a legfőbb ideje, hogy a Sulinova egyik vezetője... *(Polinszky Márta: Én nem vagyok vezetője. Az nem!)*

ELNÖK: Azért sértegetni nem hagyja magát.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Nem akartalak sértegetni. Vezetői tulajdonságaid mindenesetre vannak.

Még valamit szeretnék mondani. Ebből, hogy 32 év alatt 16 nemzetközi és 7 hazai vizsgálat volt, és nincs oktatáspolitikai átmenet, az következik, hogy a PISA-tanács fontos ugyan, de szűk. Azért is szűk, amit Brassói Sándor mondott az előbb, mert tudniillik itt az egész rendszer szintű értékelési probléma egybe tartozik.

A tanulók értékelését – amiről az elején beszéltünk – nem tenném ide, de az összes többit igen. Mindenféle más dolgok is vannak, és azokban is dönteni kellene. Ez a források hihetetlen pocskokolása. Lehet, hogy nem kell ennyi vizsgálat. Lehet, hogy kevesebb vizsgálattal, jobb apparátussal több eredményre lehetne jutni. Egyszóval azt gondolom, hogy ez a PISA-bizottság – reményeim szerint rendszerszintű értékelési bizottság – egy széles társadalmi összefogást megtestesítő oktatáspolitikai és társadalompolitikai döntéseket előkészítő bizottság lesz. Az lesz a feladata, hogy az illetékes minisztereknek döntési alternatívákat adjon. Aztán a döntés felelőssége természetesen a mindenkori politikáé. Ehhez az OKNT kevés. Jó, hogyha részt vesz ebben, tehát küld oda valakit, és az időnként beszámol, mi folyik ott: a lapokat osztogatják, vagy pedig tényleg feladatokról beszélnek. De azt mondom, nem az OKNT feladata ezt létrehozni, hanem a miniszter és a minisztérium sürgős, halaszthatatlan feladata. Erről tulajdonképpen azóta beszélünk – Péter a megmondhatója –, amióta az IEA-vizsgálatok vannak. Itt van ez a sok ülés, azt üzenik, hogy egy oldalon írja le – mert a vezetői összefoglaló mindig egy oldal... Ez az átmenet a kutatástól az oktatáspolitikáig és aztán a gyakorlatba – ezt kellene valahogy megcsinálni, ahogy más országokban megcsinálták, például az észak-európai országokban, de Németországban is.

Kicsit ingerült vagyok, mert ebben nekem személyes viszonyom is van, másokkal együtt – nem akarok semmit kisajátítani –, de számomra totálisan érthetetlen.

Rózsa azt mondta, vigyázzunk, ne értékeljük túl. Én azt mondom, hogy vigyázzunk, ne is bagatellizáljuk dolgokat, mert az adatok valóságról szólnak, legalábbis egy jelentős részük a valóságról szól.

DR. DOBOS KRISZTINA: Két dolgot szét szeretnék választani. Báthory tanár úrnak nagyon köszönöm, hogy elmondta, hogy jutottunk el az értékelési és vizsgaközponttól odáig, hogy Péter most már egyedül van, és a 90-es években Báthory Zoltán újabb és újabb pénzeket kért, amik egy részét meg is kapta. Tehát volt valami, most meg tényleg ott tartunk, hogy egyedül van vagy egy-két emberrel. Kérem, Péter, hogy ne menjen el, mert számos utalás volt, hogy ha lenne lehetőség, ezt tovább lehetne elemezni. Az a kérdésem, azért nem elemzi, merthogy nem szereti elemezni, vagy azért, mert kevesen vannak és nincs rá forrása. Ha azt mondja, hogy a második, ezzel be is fejeztem.

DR. VÁRI PÉTER: Gyors választ adjak?

DR. DOBOS KRISZTINA: Igen.

DR. VÁRI PÉTER: Nem tudok gyorsan válaszolni. *(Derűltség.)*

DR. DOBOS KRISZTINA: Akkor majd utána.

DR. VÁRI PÉTER: Nem utána. Szívesen elmondom.

DR. DOBOS KRISZTINA: számos elemzésnek kellene utána következni, amihez nyilván pénz, paripa fegyver kell. Nem tudom, nem is akarok a Sulinováról meg egyéb dolgokról beszélni, de itt ez a mi felelősségünk is, hogy azt mondjuk, ez ne így legyen.

A másik kérdés: én szeretném megdicsérni a minisztériumot, mert 2003 májusában tett javaslatunkra 2005 áprilisában választ kaptunk. Ez azért nem semmi – ha finoman fejezem ki magam. Bizony, jöjjön létre a PISA-bizottság. Lassú munkához idő kell – ezt mindenki tudja.

Alapvetően azt gondolom, megint elkezdünk vitatkozni valamiről, ami nincs előkészítve. Mi a bizottság feladata? Ha tudjuk, az a bizottság feladata, hogy népszerűsítse az eredményeket meg hasonló, akkor más típusú bizottságot kell létrehozni. Ha oktatáspolitikai konzekvenciákat akarunk ezzel a bizottsággal, megint más típusú embereket kell oda delegálni.

Én azt gondolom, jöjjön létre a PISA-bizottság, én meg is szavazom, de először mondjuk meg, mi a bizottság feladata, és ahhoz keressük az embert, ne mondjuk, hogy itt van az ember, aztán majd kitalálja, miért is került ő abba a bizottságba.

Én azt gondolom, ami itt le van írva, az ellentmondásos, így nem jó. El kell dönteni, hogy mi a bizottság feladata, és ahhoz kell embereket találni. Akkor igenis jöjjön létre a bizottság. Viszont olyanokat mondani, hogy operatív döntéseket hozzon a bizottság... - a PISA-nak megvan egy menetrendje. Akkor mit akarunk operatív döntéseket hozni?

Nagyon kérem – most már szerencsére a jóisten megsegít minket, hogy határozatképtelenek vagyunk –, ne határozzunk olyan valamiről, amiben zavarok vannak. Továbbra is mondom, hogy a közoktatási törvény tényleg kár volt megszavazni.

ELNÖK: Nem tudom, jól hallottam-e Brassói Sanyi felszólalását. Fel lehetett fogni úgy is, mint az OKNT-nek szánt gesztust, hogy ilyen szerepe van abban, hogy kellő hátszelet adjon egy ilyen nemzeti PISA-bizottságnak. Én szeretném ezt a gesztust elhárítani: az OKNT-nek nem dolga, amivel Brassói Sanyi minket megajándékozni vélt. A minisztériumnak kellett volna régesrégen megtenni. Az OKNT dolga volt, amikor első alkalommal megkapta Vári Péter beszámolóját, hogy felhívta a figyelemet arra, hogy itt van egy mulasztás: nincs ilyen bizottság. Ezt megismételtük. Halász Gábor nyomatékosan hangsúlyt adott egy szövegében, ami nekem rendelkezésemre áll, hogy katasztrofális nemzetközi blamának nézünk elébe, mert a hazai előkészületek a 2006-os PISA-vizsgálatra meg se közelítik azt a szintet, ahol tartani kellene.

Ebben mi, ha szakmai vagy szakmapolitikai tanácsot kérnek tőlünk, akkor nagyon szívesen állunk rendelkezésre – mondom a magam nevében. De én nem hiszem, hogy ebben mi többet vállalhatunk, mint hogy ha egy tagot meghívunk egy ilyen bizottságba, akkor jelölünk oda valakit.

Márta kérdései szerintem teljesen jogosak, azokra áperté választ kel kapni, hogy hogy áll ez az egész.

DR. POLINSZKY MÁRTA: És az egésznek a finanszírozása.

ELNÖK: Az egésznek a finanszírozása, a szakmai előkészítése, személyi feltételei – és amit Dobos Krisztina is joggal mondott, hogy miféle feladatokra jön ez létre itt és most, milyen kompetenciákkal, valóban csak a PISA-ra kell-e koncentrálni, vagy ezt ki kell szélesíteni más vizsgálatokra. De szeretném felhívni a figyelmet arra a mondatra, ahol az van, hogy nem lehet megvárni, amíg az egész értékelési szisztémában valami döntés van, mert éget bennünket –nem bennünket, Országos Köznevelési Tanácsot, hanem bennünket, Magyarországot – a határidő. Nem gondolom, hogy nekünk most határozni kellene, ki legyen ebben a bizottságban. Nem a mi dolgunk. Ha meghívunk, elmegyünk, kérhetik, hogy beszéljük meg, szívesen részt veszünk, hogy megbeszéljük, de nem szívesen vállalnék fel olyat, hogy – különösen késve felszállva egy

vonatra –, döntő kérdésekben mondjunk véleményt. Nem a mi dolgunk ezt megcsinálni. Régen meg kellett volna tenni.

NAGY JÓZSEF: Azt hiszem, néhány dologra külön kell választ adnom.

A következő PISA-vizsgálat mindenestül a minisztérium felelőssége. Hogy nem áll jól, meg hogy van, meg nincs pénz, meg mi van – ez a minisztérium dolga, hogy a feltételeket biztosítsa. Nem a mi dolgunk. Hogyha ezt különválasztjuk, levesszük innen, és úgy gondoljuk, létrehozunk egy bizottságot, és az majd segít megoldani ezeket a problémákat – nem segít. Ez teljesen más kérdés.

Ebből pedig az következik – és én azokkal értek egyet, akik ezt mondják, veled is –, hogy itt egy átfogó bizottságra van szükség. Ebből meg az következik, hogy a készülőben lévő nemzeti értékelési rendszer – gondolom, többen ismerik az anyagot – lehetőleg úgy készüljön el, hogy tudja, hogy van egy PISA, van egy emez, egy amaz, és azokkal együttműködve hozza létre az egész rendszert, és majd működtesse azt. Tehát érdemes ezt összerakni. Pillanatnyilag rendbe kell tenni a következő évi mérés feltételeit, mert ha ezt nem tesszük meg, akkor hiába csinálunk bizottságot.

ELNÖK: Még Vári Péter előtt szeretném megkérni Halász Gábort, hogy intonálja ezt a kérdést.

HALÁSZ GÁBOR: Először is arról, hogy mi az a szerep, amiben én itt vagyok: az OECD Oktatáskutató és Innovációs Intézetének igazgató tanácsát képviselem Magyarországon, ahol folyamatosan kell PISA-ügyekben véleményt alkotni, döntésekben részt venni, tehát elkerülhetetlenül abban a helyzetben vagyok, hogy ebben az ügyben nemzetközi szinten Magyarországot képviselnem kell. Ezért van az, hogy ha valamilyen gond van a PISA-val, akkor természetesen nekem kell ebben az ügyben jelzéseket adnom. Most is ez történik.

Az, hogy a minisztérium ebben a kérdésben konzultálni akar ezzel a testülettel, egy nagyon jó dolog, nagyon fontos, hogy megismerje ennek a testületnek a véleményét. Más dolog, hogy akar-e aktívan formális véleményt megfogalmazni a testület, de az, hogy erről itt lezajlik egy vita, fontos.

Négy problémát látok, és ezeket mindenképpen külön kell választani. Az egyik a nemzeti PISA-bizottság kérdése. A másik a PISA-vizsgálatban résztvevő országok bizottsága, a BPC - Board of Participation Countries. A harmadik a PISA-vizsgálatok intézményi finanszírozási szituációja. A negyedik, ami ennek a beszélgetésnek a nyomán jelent meg mint önálló kérdés, hogy a PISA finanszírozási, irányítási kérdései hogyan helyezkednek bele egy tágabb értékelési, mérési, irányítási, finanszírozási problémába.

Én az elsőről, a PISA-bizottságról beszéltem. Amikor egyszer itt voltam egy PISA után - 2002-re emlékeztem, de lehet, hogy 2003-ban volt -, akkor adtam már egyszer egy jelzést erről a PISA nemzeti bizottság kérdésről, és mondtam, hogy az OECD-ben egyértelműen van egy elvárás kezdettől fogva a tagországok felé, hogy legyen egy olyan testület, amelyik ezekkel a dolgokkal foglalkozik. Hadd idézzek egy részletet abból a jelentésből, amit 1997 októberében tettem. Kiemelve, vastag betűvel írtam bele ebbe a jegyzőkönyvbe - amikor még nem volt seholy PISA, amikor a PISA kitalálása zajlott - a következőket. Az országokban egy national committee-t kell létrehozni, amelyben az iskolákat, az iskolafenntartókat, a tanárokat képviselők vannak, amely folyamatosan figyelemmel kíséri a programnak az országon belüli „megemésztését”, lefolytatja a belső vitákat arról, hogy az adatok az ország számára mit is jelentenek, elősegíti az eredmények belső hasznosítását. Ennek létrehozását az OECD fontosnak tartja azért, hogy a tagországok érdekei egy belső demokratikus egyeztetés után fogalmazódjanak meg, és a tagországokban stabil és folyamatos háttere legyen a programnak, ne csak egy törekeny szakértői csoport legyen mögötte. Tehát ez 1997-ben volt, amikor a PISA kitalálása zajlott. Ennek megfelelően történt meg egy sor országban ezeknek a kialakítása. Ez az anyag tartalmaz néhány példát, de megnézhetjük, a nemzeti programkoordinátorok

feladatleírásában is ott van, hogy egy ilyen bizottsággal együtt kell működni, vagy megnézhetjük a PISA-vizsgálatok eljárásairól szóló szabályokat, melyekben szintén benne van, hogy amikor kialakul a nemzeti teszt, az a fordítási verzió, amit egy adott országban csinálnak, azt nem egy szakértő bírálja el, hanem van egy olyan csoport, aki ezt különböző szempontokból mérlegeli, tehát procedurális szinten is megjelenik ez a dolog.

Három alapvető funkciója lehet vagy kell, hogy legyen egy ilyen testületnek. Van egy belső funkciója. Ez - ahogy itt nagyon szépen elhangzott Trencsényi Lászlótól - az értelmezése, a mediációja az egésznek, a közvetítése különböző szférákhoz. Ez az egyik nagyon fontos funkció.

A másik a mandátum megadása. Tehát nem lehet, hogy innen Péter úgy menjen el – és mindjárt fogok beszélni a másiktól, a résztvevő országokat képviselő tanácsról –, hogy nincsen mögötte mandátum, amit valaki kialakít. Ezt a mandátumot a minisztérium is meghatározhatná adminisztratív csatornákon keresztül, de az OECD-nek az az elvárása, hogy ne ezt tegye, hanem a mandátum egy szakmai kommunikációban alakuljon ki, amelyben benne vannak mások is a bürokratakon kívül. Ezért van az, hogy ehhez köti ezt a mandátumot. Ez valamilyen értelemben kontrollnak is tekinthető, de nem ez a lényeg, hanem a mandátum funkció.

A harmadik, ami nem kevésbé fontos, és '97-ben már megfogalmazódott, hogy intézményi stabilitást ad egy ilyen dolognak. Nem Magyarország az egyetlen, ahol az értékelési szakma hullámszik. Hogy mennyire ismerik, mennyire fogadják el a választott politikusok, akik pénzhez és hatalomhoz jutnak, fölfogják-e, hogy mit jelent az, hogy mérték, az esetleges. Ez másutt is megtörténik. Ha nincsenek ilyen testületi elemek, akkor az intézményi stabilitás bizonytalan. Nem véletlen, hogy a harmadik pont az aktuális válság. Az, hogy ilyen előfordulhat, többek között azzal függ össze, hogy Péter személyes tárgyalási, lobbizási képességétől függ az, hogy végül is megteremtik-e a megfelelő intézményi és finanszírozási feltételeket, tehát ez nem eléggé stabil. Szerintem ennek ez a három funkciója lehet.

A BPC-vel – Board of Participation Countries – kapcsolatban hadd idézzek megint a '97-es jelentéséből, amikor még sehol nem volt PISA, csak tervezték az egészet. A következőt írtam '97-ben: a BPC tevékenységét a hazai oktatásirányításnak folyamatos és megkülönböztetett figyelemmel kell kísérnie, mert ott komoly pénzügyi konzekvenciákkal és az ország pozícióját érintő következményekkel járó döntések születnek. A magyar képviselőnek folyamatos és részletes tájékoztatást kell adnia az ülésekről, illetve az ott született döntésekről. Jelentéseit a nemzetközi és közoktatási terület illetékeseinek egyaránt meg kell kapni.

Ez a dolog nem így működik, emellett van egy összeférhetetlenség is: Péter egy személyben a technikai lebonyolítója ennek a vizsgálatnak, és képviseli Magyarországot abban a policyban - nincs rá jobb szó -, politikai döntéshozó testületben, amit azért hozott létre az OECD ehhez a programhoz, mert nagy horderejű, és eredetileg úgy volt, hogy nem minden ország vesz részt benne. Ez egy kivételes, nem normális dolog, hogy ugyanaz a személy képviseli a politikai döntéshozatali testületben az országot, aki a technikai végrehajtást is bonyolítja.

A PISA intézményi és finanszírozási kérdésein belül mindenképpen külön kellene választani a rövid távú és a hosszú távú kérdéseket. A rövid távú kérdésekre az a válasz, hogy a minisztériumnak valamilyen módon menedzselnie kell, hogy a 2006-os vizsgálat jól legyen lebonyolítva. Azonban az, hogy hosszú távon hogyan tudjuk megteremteni a PISA-vizsgálat intézményi, szervezeti biztonságát, nem kezelhető ugyanolyan csatornákon keresztül, ez egy koncepcionális végiggondolást igényel. Ezért azt gondolom, nem ártana azok köréből, akik tudják, hogy mi ez a dolog, elkötelezettek iránta és fontosnak tartják, egy olyan minikonferenciát összehívni, ami végigbeszéli mindezeket a dolgokat, amelyekre most próbáltam utalni, és ennek alapján próbál kitalálni egy közös megoldást.

A PISA-vizsgálat átfogó értékelése tekintetében új helyzet van azáltal, hogy kialakulóban van Magyarországon egy átfogó mérési-értékelési koncepció és politika. Ez tényleg egy új helyzetet teremt, és valóban logikus módon felveti azt, hogy a PISA-ra

létrehozandó intézményi mechanizmusok egyúttal épüljenek bele. Többen megfogalmazták ezt a véleményt.

Én azt gondolom, mindenképpen össze kellene kapcsolni, de teljesen nem lehet felolvasztani, mert vannak olyan PISA-val kapcsolatos mandátumok – amit az előbb mondtam, hogy amikor megvan a magyar fordítás, arról dönteni kell, hogy igen, ez van, ezt fogjuk kiküldeni az iskoláknak –, amit nem lehet teljesen feloldani ebben az átfogó dologban. Nyilván szervesen össze kell kapcsolni a kettőt, de ki kell találni, hogyan kapcsolódik.

BRASSÓI SÁNDOR: Benne is van a stratégiában.

DR. POLINSZKY MÁRTA: Amit Halász Gábor mondott, azzal mélységesen egyetérték, minden szavával, minden pontjával. Tehát egyetérték azzal, hogy ez a két szereplő nem lehet ugyanaz, egyetérték a felelősséggel. Minden szavaddal egyetérték.

Hogy te mondd ki, hogy az OM-nek a 2006-os vizsgálatához meg kell találni a fedezetet, nagyon szép gesztus tőled, de nem te vagy az OM. Te ugyanazt mondd, mint én, csak más szavakkal.

Nekem az a problémám ezzel az előterjesztéssel, hogy mintha azt várta volna a minisztérium, hogy ha a tanács létrehozását támogatja az OKNT, akkor ezzel burkoltan tudomásul veszi ezt az ingoványos helyzetet, amiben most ez az egész jövő évi mérés és értékelés van. Nekem az a problémám, hogy ez a két dolog összecsúszott. Tulajdonképpen, ha ezek nincsenek leírva, és csak a tanács van leírva, ezt az OKNT simán megtárgyalta volna, delegált volna, még egyszer visszahozta volna stb., stb. – és ez teljesen sima ügy lett volna. De ebbe belekavarodott egy olyan probléma, ami szerintem is az OM problémája, hogy ezt meg kell oldani, mind a szervezeti, mind a személyi, mind az anyagi feltételeket. Igazán nem is értem, miért került ez elénk. Ha csak azért nem, hogy az OKNT valahogy legitimálja, hogy majd ilyen lépések fognak történni.

Nekem ezzel az előterjesztéssel igazából ez a problémám.

ELNÖK: Péter, a te magyarázatodra nem fog ma sor kerülni. Bocsánatot kérek, de háromnegyedig ígértük, hogy lebonyolítjuk.

Egészen világos a helyzet: ez az anyag azért került ide, mert az OKNT ismételten fölvetette, hogy még mindig nincs PISA-bizottság. Ezzel kapcsolatosan elment erről jegyzőkönyv, levél – és akkor legyen. Erre visszakerült egy visszaigazolás, hogy „jó, majd lesz”. Ezt keresztezte az a vészkiáltás, hogy a 2006-os PISA-felmérésre jószerivel a világon semmi nem áll rendelkezésre. Nem mi kiáltottunk, de ezt a helyzetet feltárták. Ez a kettő most valóban összecsúszott. Azért mondtam, hogy vigyázzon az OKNT, mert ezt nem vállalhatja föl: nem az ő dolga, nem az ő kompetenciája.

Amit szerintem most tehetünk: a jegyzőkönyv alapján, nyomatékosan szétválasztva a távlati és az azonnali feladatokat, amit ti elmondtatok, tömören megfogalmazva – nem mint OKNT-határozatot, mert már nem testületi együttesben vagyunk itt. A távlati megoldással kapcsolatban két dologról van szó. Az egyik, amit nyomatékosan hangsúlyozott Halász Gábor, hogy ha ez nincs intézményhez kötve, akkor ez mindig ilyen ingatag lesz. Ezt egyszerűen felszámolták. Ez volt. Először helycserés támadásokkal hol ide került, hol oda került, most pedig egyszerűen kiszorítósdi folyt abban a cégben, ahol dolgozunk Mártával is. Kiszorult onnan. Szintén nem az OKNT feladata. Jelezni kell, hogy ennek van egy intézményi része, és van egy szakmai része. Az egy másik dolog, hogy kell egy minikonferencia, meg kell beszélni, hogy mi legyen ebben, kell vagy nem kell, három ember kell, aki ezt meghatározza – de meg kell győzni a minisztériumnak azokat az illetékeseit, akik ehhez pénzt adhatnak, és akiknek fel kellene végre ismerni – és ez nem a Brassói Sanyi szintjén zajlik, hanem egy miniszteriális szinten, miniszteri és államtitkári szinten –, hogy ennek meg kell teremteni az intézményi és a szakmai hátterét.

Ennyi. Márta, Krisztina!

DR. POLINSZKY MÁRTA: Mélyen átérzem a Brassói Sanyi helyzetét, mert a korábbi időszakban ültem én azon a széken, és tudom, milyen volt ott ülni, és elvinni kvázi olyan balhékat, amikben teljesen ártatlan.

ELNÖK: Ezért mondtam az utolsó mondatot.

DR. POLINSZKY MÁRTA: Erre szerettem volna ráerősíteni. Ő van, szegény, ide ültetve, neki kell végighallgatnia, miközben abszolút nem az ő kompetenciája.

Azt gondolom, ha már egy ilyen típusú előterjesztés – ami Vári Pétert nevesíti, meg nem tudom, mi – ide került, akkor nem Brassói Sanyinak kellett volna itt ülni, hanem a levél írójának.

ELNÖK: Teljesen egyetértek.

DR. DOBOS KRISZTINA: Csak egy mondat. Szeretném megerősíteni, hogy létrejöjjön a nemzeti PISA-testület – vagy akárhogy nevezzük –, csak egészen mást mondott Gábor, és egészen más van itt leírva. Jöjjön létre, de úgy, hogy a feladatait határozzuk meg, vagy határozzák meg az illetékesek. A kettő teljesen ellentétes.

ELNÖK: Azért van az a két fő feladat, hogy kell egy intézményi bázis, és ennek megfelelő anyagi kondíciók megteremtése, és utána kell egy olyan markánsan megfogalmazott koncepció, amely meghatározza ennek az akármilyen nevű bizottságnak a feladatait és a terjedelmét. Ha ez a kettő nincs meg, akkor összesen semmi nincs meg.

Brassói Sanyi – és ez az utolsó. Nem az utolsó szó jogán kapsz lehetőséget, mert még nincs kivégzés.

BRASSÓI SÁNDOR: Nagyon köszönöm. Hallottam véleményeket, de fölmerül bennem egy kérdés. A levél igazából egy helyzetet próbál megfogalmazni, és megpróbálja megszólítani az OKNT-t abban, hogy a levél és a hozzászólások alapján fontolja meg ezt a bizottságot. Bár az OM tett egy előzetes javaslatot ennek a lehetséges tagjaira, de az OKNT gondolja végig, és tegyen az OKNT javaslatot a miniszternek. Az a kérésünk, hogy az OKNT – ismerve a PISA-felmérést, ismerve a problémákat, amikre az anyag részben rá is világít, ismerve a felhasználhatóság széles körét, amiről többen sokat mondtak – beszéljen erről akár még egyszer, még kétszer. Segítsen bennünket, de nagyon gyorsan – igazából ez a kérésünk –, nem megvárva egy nemzeti értékelési, minőségfejlesztési stratégia elfogadását, mert ki tudja, az hol és mikor lesz meg. Mivel a PISA-vizsgálat egy folyamatosan zajló dolog, sürgősen szükségünk lenne az OKNT részéről szakmai javaslatokra, hogy milyen célból jöjjön létre egy ilyen bizottság, milyen feladattal, kis vagy nagy létszámú legyen, kiket delegálna szívesen oda az OKNT. Nyilván a miniszter önhatalmúlag, saját feladatai körében ezt bármikor létrehozhatja. Itt a miniszter szándéka az volt, hogy megkérdezze az OKNT-t, vajon ő hogy látja ezt a kérdést, járja körbe, és tegyen egyfajta javaslatot, aztán a miniszter úr megnézi, és eldönti, a javaslatok közül melyeket fogad be, melyek azok, amelyek alapján másként döntene. Egy kicsit úgy érzem, ezek még nem jöttek át.

En próbáltam jegyzetelni, de úgy látom, ebben nem tudok sokat visszavinni a közoktatási helyettes államtitkár úrnak. Sokat segítene, ha világosabban látnánk az OKNT...

ELNÖK: Látom, hogy felrobbansz – mondd!

DR. VÁRI PÉTER: Azért is hallgatok elég sokszor, mert Sándor az, aki ezért az ügyért a legtöbbet teszi, tehát neki visszamondani ezt nagyon nehéz, ahogy Márta is mondta. De az utolsó mondatában azt mondta, hogy a miniszter felkérése, és a miniszter... - akkor most már

kénytelen vagyok szólni. Hogyha a miniszter kéri a plénumot, hogy legyen véleménye, akkor a miniszter felelőssége az, ami eddig történt. Megkérdezték tőlem körülbelül két nappal ezelőtt, hogy hogy áll a PISA 2006. ügye, amire azt mondtam, hogy ütem szerint halad. Most zajlik tulajdonképpen a PISA 2006. előmérésének a próbamérési fázisa. Április 22-ével az utolsó osztályban is fölveszik az adatokat. Ez a jelenlegi állapot. Április 22. után egy hetet fogunk csúszni, két héttel utána két hetet fogunk csúszni, három hónap múlva három hónapot fogunk csúszni, mert nincs meg ennek a pénzügyi bázisa. Hogy mi van ennek a hátterében, azt pontosan nem tudom, de ha a miniszter úrról van szó, vagy a minisztériumról, akkor itt nem másról van szó, mint arról, hogy szisztematikusan szétverték az értékelési központot. 2003 decemberéből egy olyan emlékeztető birtokában vagyok, amikor úgy vittek át bennünket mint értékelési központot egy megszűnt cégtől, hogy egy ígéretet tettek. Az ígéret úgy hangzott, hogy év végére az értékelési központ végre normális körülmények között, körülbelül 40 emberrel fog működni, és ennek a feltételeit egy kht.-n belül biztosítani fogják. Én tulajdonképpen ebbe mentem át. Ki tud ellentmondani egy ilyen ajánlatnak, amikor állandó jelleggel azzal küszködtünk, hogy a feladat óriási? A PISA csak egy a sok közül, mert közben a többi vizsgálatot is mi csináljuk, nem beszélve arról, hogy van egy országos kompetenciamérés, amelyet a legutóbb úgy fogadtak el, hogy nemcsak 6.-ban és 8.-ban, hanem a 4.-ben, 6.-ban és 8.-ban kell elvégezni. Mindezt a miniszter vagy a minisztérium úgy képzei el, hogy a nullából lehet megcsinálni, intézeti bázis nélkül. Lehet, hogy az éppen a naivitásunknál fogva mintha valaki másnak osztották volna ezt a szerepet, de úgy csinálunk egy ilyen dolgot, hogy szisztematikusan szétverték ezt a társaságot. Nem az a gond, hogy ebben a pillanatban páran működnek, és bár nagyon kedvelem a társaságot, de tulajdonképpen pályakezdők, tehát nem a nem tudom, hány éves gyakorlatot szerzett kollegák vannak itt, hanem az egész dologban valami szisztémát vélek felfedezni, mert borzasztó furcsa lenne, ha csak a véletlen hozta volna így.

Itt most eléggé halk voltam, de amikor az a fázis zajlott, hogy felhívjuk a figyelmét a minisztériumnak, hogy azzal, amit tesz és ahogyan vonja el a forrásokat, veszélybe sodorja a PISA-t és minden más egyéb mérést, az utolsó felkiáltásom az volt, hogy ez az értékelési központ megszűnéséhez vezet. Ez abszolút süket fülekre talált. Azt mondtam saját magamnak, hogy valószínűleg én vagyok a gátja az egésznek, ezért le kell lépnem a hajóról, talán valaki más folytatni tudja. Ha erre sor kerül, ha elmegyek, próbálok úgy elmenni, hogy ez a próbamérés legalább még zavartalan legyen. Ha március elején mentem volna el, akkor a mérés nem lett volna meg. Azt a kompromisszumot kötöttem, hogy május 31-én megyek el. Amikor azt mondom, hogy csúszás van, és a dolgok utána ott lesznek, ez nem azért lesz, mert én megyek el, hanem azért, mert pénzügyi forrás erre nincs, már ott tartunk, hogy pénzünk sincs. (*Nagy József: Emberek sincsenek.*) Emberek sincsenek. És akkor a minisztérium fölteszi mindig a naiv kérdést, hogy hogy állnak a PISA-val, mintha arról lenne szó, hogy számon kéri a dolgokat.

Gáborral maximálisan egyetértek, ez tényleg úgy működik egy normálisan működő országban, ahogy elmondta. Én is partner lettem volna mindezekben a dolgokban, és büszkén, boldogan átadtam volna a feladatot egy hozzáértő embernek. A gondom az, és felhívom erre a figyelmet - én már nem leszek ebben partner, de a tanács véleményét kérem -, hogy az a tanács, ami erre létrejön, Magyarországon speciális helyzetben kell, hogy legyen. Kell, hogy legyen benne egy olyan ember, aki egy ciklusokat áthidaló nagyság - jelen pillanatban Magyarországon nagyságnak lehet nevezni azt, aki mögött valamifajta tőke van -, egy olyan ember, akinek látnia kell, hogy az oktatás és a gazdaság nagyon erőteljesen összefügg, akinek szabad bejárása van a mindenkori miniszterekhez, merthogy mindenki elismeri. Ha egy ilyen kaliberű ember nem lesz a bizottságban - akár bizottsági elnökként, akár tiszteletbeli tagként -, akkor ez nem fog működni. A másik véglet - és erre mondtam, hogy Magyarország nem lehet rá büszke, de hagyományokkal rendelkezünk benne -, hogy gittegyleteket mindig tudunk produkálni. Egy gittegylet nem fogja megoldani a problémát, legfeljebb csak jelezni fogja, a jelzéseket viszont nem veszik figyelembe. Tehát én is nagyon fontosnak tartom, hogy legyen

egy ilyen, de arra figyeljetelek oda, hogy olyan ember legyen benne, aki nem igazán politikafüggő, akinek szava van, akit meghallgat az éppen aktuális oktatási miniszter, és aki ráadásul még meg is tudja szerezni a forrásokat hozzá, mert rájön arra, hogy itt a szakképzésről van szó. Mivel nagyon fontos, hogy ezt alaposabban megvizsgálják, pénzt teremt arra, hogy a PISA-vizsgálatokban külön csak a szakképzésben feltárja a problémákat, mert azt mondja, hogy ha ez nem megy, akkor ilyen meg olyan nagy baj lesz. Ha nem így lesz, akkor félek attól, hogy tovább fogunk vegetálni ezen a területen.

Köszönöm a türelmüket.

ELNÖK: Nagyon hálás vagyok azért, amit elmondtál, Péter, mert ez világosan jelzi, hogy bármilyen megtisztelő is, hogy Brassói Sanyi az OKNT segítségét kéri ahhoz, hogy tegyünk javaslatot erre a bizottságra, messze meghaladja a kompetenciánkat. Gondolom, hogy miniszteriális szinten, sőt minisztériumközi szinten kellene erről beszélni, ez nem egy OKNT szakmai vagy akár szakmapolitikai javaslat, hiszen van itt egy javaslator, erre mi rábólinthatunk, de nem tudom, milyen alapon tegyünk személyi javaslatot, hogy ki legyen az elnöke. Legalább is én mint OKNT-elnök ezt nem tudom föl vállalni, és nem tudunk ilyen határozati javaslatot ide terjeszteni, vagy ha ezt élénk terjesztik ebben a megfogalmazásban, akkor megelőlegezem, hogy ellene fogok szavazni, amikor testületi szavazásra kerül sor, mert ez nem a mi dolgunk. Az egy más dolog, hogy a véleményünket kérjük egy kész, kidolgozott, argumentált anyaghoz, ehhez hozzá tudunk szólni, de nincs erőnk, nem a mi dolgunk ezt megcsinálni, és ezt most Péter nagyon világosan megfogalmazta. Nagyon sajnálom, mert tényleg anélkül, hogy lettem volna olyan helyzetben, mint amilyenben Márta, hogy bele tudja magát személyes élettörténetének egy fejezete alapján élni Brassói Sanyi helyzetébe - mert bele tudja élni magát; van annyi fantáziám és a koromnál fogva is annyi tapasztalatom, hogy el tudom képzelni, ez mit jelent -, nagyon nehezemre esik olyan barátságtalan szöveget mondani, hogy ezt a kérését, amit a minisztérium kérése gyanánt mondott Brassói Sanyi, nem tudom támogatni, nem tudom föl vállalni. Ez felelőtlenség volna, és visszahullana a fejünkre egy erőltetett és a kompetenciánkat meghaladó vállalás.

Ennyi végszót szerettem volna elmondani.

DR. DOBOS KRISZTINA: Egy mondatot szeretnék mondani, elnézést. Köszönöm szépen, amit elmondott, de azért így nem nagyon mehetünk el.

Tehát készül a stratégia – értékelési, vagy nem tudom pontosan, milyen stratégia, a nevét nem tudom –, ami majd hatni fog két-három év múlva, de Péter és Gábor is mondott olyan dolgokat, amelyekre nekünk kötelességünk felhívni az illetékes figyelmét, hogy jövőre mi fog történni. Tehát mi aggódunk vagy aggodalommal figyeljük, hogy mi folyik az értékelésben, fontosnak tartjuk, hogy létrejöjjön egy nemzeti PISA bizottság, de fontos a feladatok meghatározása is. Azért ennyi információ után nem mondhatjuk azt, hogy mi hátra tesszük a kezünket, mert tudunk valamiről. Kérjük fel a minisztert, az államtitkárt, aki a felelős érte, hogy rövid időn belül számoljon be, hogy milyen intézkedéseket tett, hogy ne ez történjen, amiről most hallottunk. Ha Gábor '97-ben leírt valamit, akkor 2005-ben már történjen valami. Kérem, hogy elnök úr veretes mondatokat fogalmazzon meg ez ügyben. Nem pont most, de legyen valami.

ELNÖK: Világos, értem. Amit én elhárítottam most, az nem egy ilyen felkiáltásnak a megfogalmazása volt, hanem a konkrét operatív folyamatba való felelős belépést akartuk elhárítani magunkról. Nyilvánvaló, hogy a jegyzőkönyv birtokában ezt a felkiáltást akár egy levél formájában csatolni fogom a „megválaszolatlan levelek” című gyűjteményem legújabb darabjaként.

DR. POLINSZKY MÁRTA: De legalább tiszta lesz a lelkiismeretem.

ELNÖK: Köszönöm a jelenléteket. Még lett volna egy tájékoztató arról, hogy milyen választ kaptunk a szakképzéstől. Szemes Gyuri ezt pótlólag írásban megteszi.
Mindenkinek jó étvágyat kívánok!

(Az ülés végének időpontja: 15 óra 12 perc)

Tartalomjegyzék

Általános bevezető; a napirend ismertetése és elfogadása.....	4
Elnök- és alelnökválasztás.....	4
Szakmai konferencia előkészítése a mellékelt felkérés alapján.....	5
<i>Brassói Sándor előterjesztése.....</i>	<i>5</i>
<i>Elnöki kiegészítés.....</i>	<i>6</i>
<i>Hozzászólások.....</i>	<i>7</i>
<i>Válasz.....</i>	<i>14</i>
<i>Határozati javaslat.....</i>	<i>15</i>
Digitális taneszköz bizottság létrehozása.....	16
A PISA 2003 vizsgálat eredményei.....	20
<i>Vári Péter szóbeli kiegészítése.....</i>	<i>21</i>
<i>Hozzászólások.....</i>	<i>29</i>
Javaslat a nemzeti PISA-tanács létrehozására, munkájának céljaira, személyi összetételére.....	40